

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

HISTORICKÁ STEZKA PLZNÍ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Martina Jedličková

Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Vedoucí práce: Mgr. Eva Mušková, Ph.D.

Konzultant: Mgr. Iva Pleskačová

Plzeň, 2013

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně s použitím uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, 3. 3. 2013

.....

vlastnoruční podpis

Na tomto místě bych chtěla poděkovat konzultantce moji diplomové práce Mgr. Ivě Pleskačové, za její rady, připomínky a velmi vhodná doporučení, čímž mi napomohla k napsání

Martina Jedličková

OBSAH

1	ÚVOD.....	7
2	HISTORIE STARÉHO PLZENCE.....	8
2.1	HRAD RADYNĚ	9
2.2	ROTUNDA SV. PETRA.....	10
3	HISTORIE PLZNĚ	12
3.1	PREHISTORICKÉ OBDOBÍ.....	12
3.2	PŘED VZNIKEM NOVÉ PLZNĚ.....	12
3.3	OD VZNIKU NOVÉ PLZNĚ DO HUSITSTVÍ (1300-1417).....	12
3.4	PLZEŇ V HUSITSKÉ REVOLUCI (1418-1479).....	16
3.5	DOBA POHUSITSKÁ A PŘEDBĚLOHORSKÁ (1480-1620).....	19
3.6	DOBA POBĚLOHORSKÁ (1621 - 1778).....	23
3.7	OSVÍCENSTVÍ, NÁRODNÍ OBROZENÍ A PRŮMYSLOVÁ REVOLUCE (1781-1918).....	25
3.8	ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA (1918-1939).....	27
3.9	NACISTICKÁ OKUPACE (1939 – 1945).....	32
3.10	OD OSVOBOZENÍ K ÚNORU 1948 (1945-1948).....	35
3.11	ÉRA KOMUNISMU (1948-1989).....	36
3.12	OBNOVENÍ DEMOKRACIE (1989 – SOUČASNOST).....	39
3.13	PLZEŇSKÉ OSOBNOSTI.....	43
3.13.1	Giovanni de Statio (u nás 1554- 1596).....	43
3.13.2	Petr Arnošt Mansfeld (1580 – 29. 11. 1626).....	43
3.13.3	Josef Vojtěch Sedláček (24. 2. 1785 – 2. 2. 1836).....	43
3.13.4	J. F. Smetana (11. 3. 1801 – 18. 2. 1861).....	43
3.13.5	Martin Kopecký (1777 - 1. 6. 1854).....	44
3.13.6	J. K. Tyl (4. 2. 1808 – 11. 7. 1856).....	44
3.13.7	Vendelín Budil (19. 10. 1847 – 26. 3. 1928).....	45
3.13.8	Emanuel Tuschner (24. 12. 1828 – 1. 5. 1882).....	45
3.13.9	Pavel Švanda ze Semčic (27. 11. 1825 – 5. 1. 1891).....	45
3.13.10	Emil Škoda (18. 11. 1839 – 8. 8. 1900).....	46
3.13.11	Hugo Jelínek (31. 3. 1834 – 10. 4. 1901).....	47
3.13.12	František Schwarz (8. 5. 1840 – 4. 5. 1906).....	48
3.13.13	Mikoláš Aleš.....	48
3.13.14	JUDr. Václav Peták (24. 9. 1842 – 19. 11. 1917).....	48

3.13.15	Karel Klostermann (15. 2. 1848 – 16. 7. 1923)	49
3.13.16	Jaroslav Fišer (5. 3. 1899 – 22. 12. 1938).....	49
3.13.17	František Křižík (8. 7. 1847 – 22. 1. 1941).....	49
3.13.18	Karel Aksamit (11. 4. 1897 – 21. 6. 1944).....	50
3.13.19	Luděk Pik (18. 5. 1876 – 19. 4. 1948).....	50
3.13.20	Matouš Mandl (27. 1. 1865 – 23. 12. 1948).....	50
3.13.21	Josef Skupa (16. 2. 1982- 8. 1. 1957).....	50
3.13.22	Josef Beran (29. 12. 1888 – 17. 5. 1969).....	51
3.13.23	Jiří Trnka (24. 2. 1912 – 30. 12. 1969).....	51
3.13.24	Ladislav Lábek (27. 1. 1882 – 26. 5. 1970).....	51
4	HISTORICKÁ STEZKA PLZNÍ.....	52
4.1	TEMATICKÝ PLÁN NA CELÝ ROK – SHRNUTÍ.....	53
	MĚSÍC	54
4.2	ZÁŘÍ	57
4.3	ŘÍJEN	62
4.4	LISTOPAD	66
4.5	PROSINEC.....	69
4.6	LEDEN.....	72
4.7	ÚNOR	74
4.8	BŘEZEN	76
4.9	DUBEN.....	79
4.10	KVĚTEN	81
4.11	ČERVEN.....	82
4.12	PRAKTICKÉ VYZKOUŠENÍ TÉMATU PLZEŇSKÉ OSOBNOSTI	84
5	ZÁVĚR.....	86
6	RESUMÉ.....	87
7	SEZNAM LITERATURY	88
8	PŘÍLOHY.....	I

1 Úvod

Za téma své diplomové práce jsem si zvolila: „Historická stezka Plzní“, neboť si myslím, že je smysluplné vytvořit něco co, co budu moci v budoucnosti použít.

Moje práce obsahuje teoretickou část, kde je shrnuta a zmapována historie Plzně. Také jsou zde uvedeny důležité osobnosti, které souvisejí s Plzní.

V praktické části své diplomové práce se zabývám zpracováním jednotlivých témat do hodin. Ke zpracování jsem využila různé hry, aktivity a v neposlední řadě i svoji tvořivost.

Mým cílem je pokus o vytvoření tematického plánu na celý rok s výše uvedeným názvem, který by mohl být využit v rámci „vlastivědného kroužku“. Ke zpracování této práce mě vedla hlavně touha více nadchnout žáky pro to, aby se zajímaly o historii místa, kde bydlí. Podnítit v nich tvořivost, hladovost po informacích, informovanost, kreativitu. Docílit toho, aby se žáci dozvěděli nové věci o městu Plzni a jeho historii nikoliv výkladem, ale zpracováním informací, pozorováním, exkurzemi. Myslím, že podnícení jejich zájmu o dějiny Plzně, respektive dějiny vůbec by byl nejlepší výsledek.

2 HISTORIE STARÉHO PLZENEC

Bývalá „Stará Plzeň“ čili město Starý Plzenec můžeme nalézt 9 km jihovýchodně od Plzně v údolí řeky Úslavy mezi Radyní a Hůrkou. Archeologické nálezy vypovídají o osídlení místa již od 5. století př. n. l. Jako první písemná zpráva „iuxta Pilisiniurben“ se vztahuje k roku 976 a vítězné bitvě Čechů s Bavyry. *“Zpráva dokládá politickou příslušnost Plzeňska ke sjednocenému státu Přemyslovců”*.¹

Podle archeologických nálezů z 8. století lze vystopovat, že se jednalo o hradiště slovanské, které se od 10. století stalo knížecím přemyslovským hradištěm a bylo správním centrem celého Plzeňska a řemeslnicko-obchodním podhradím.²

Roku 992 zde podle svatovojtěšských legend bylo živé tržiště, kterým byl, jak říká Martinovský I., biskup Vojtěch nemile překvapen. Počátkem 11. stol. za knížete Jaromíra byla na hradišti mincovna.³

V letech 1213 -1216 bylo hradiště sídlem Děpolda III., Přemyslovce z vedlejší větve a v letech 1224-1228 je uváděn pozdější český král Václav I., syn krále Přemysla Otakara I., jako „vévoda plzeňský a budyšínský“. Čím větší byl význam hradu, tím více se zvětšoval prostor v podhradí, na kterém „vznikalo řemeslnicko-obchodnické podhradí“⁴, které se mimo jiné rozkládalo po březích obou řek. Po roce 1266 dává Přemysl Otakar II. pod správu kláštera v Chotěšově osm staroplzeňských kostelů: sv. Petra a Pavla, sv. Vavřince, sv. Kříže, Narození Panny Marie, sv. Jana Křtitele, sv. Martina, sv. Václava a sv. Blažeje. Darovací listina se dochovala, proto známe jejich jména, i když některé již dávno zanikly. Roku 1978 bylo prohlášeno celé hradisko za národní kulturní památku.⁵

¹MARTINOVSKÝ, Ivan. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*. Vyd. 1. Praha: Lidové noviny, 2004, 787 s. ISBN 80-710-6723-7, s. 15 - 16.

²KUMPERA, Jan. *Západní Čechy od A do Z: historie, památky, příroda*. 2., rozš. a přeprac. vyd., V nakl. Beta 1. Plzeň: Ševčík, 2003, 373 s. ISBN 80-730-6060-4, s. 266.

³MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 16.

⁴KUMPERA, Jan. *Dějiny západních Čech: historie, památky, příroda*. Vyd. 1. Plzeň: Ševčík, 2004, 373 s. ISBN 80-729-1108-2, s. 72.

⁵PELANT, Jan. *Města a městečka západočeského kraje*, 1. vyd., Plzeň, Západočeské nakladatelství 1984, TS 02/63. 44-426-84. 509/83. 7, s. 259.

Starý Plzenec patřil k nejstarším komorním městům, avšak po založení „Nové Plzně“, kolem roku 1295, dochází k úpadku a město živoří ve stínu Nové Plzně⁶. V roce 1361 Karel IV. stanovil obyvatelům roční dávku, avšak osvobodil obyvatele, po dokončení výstavby hradu Radyně (Karlskrone), od všech robot a ostatních dávek s výjimkou královské berně.⁷

Název Starý Plzenec je poprvé doložen v roce 1442. Do poloviny 15. stol. bylo město stále královským majetkem, poté se dostalo do držení šlechty. V letech 1651 - 1780 vypukl dlouhý a marný spor o uznání městských svobod a hlavně osvobození od roboty. Během 18. stol. poklesl Starý Plzenec na ves, teprve 1845 byl povýšen na městečko a v roce 1902 na město. V roce 1871 začali Plzenečtí stavět moderní pivovar, na jehož místě v současné době sídlí společnost BOHEMIA SEKT, s.r.o., jejíž historie začíná v roce 1945.⁸

2.1 HRAD RADYNĚ

Královský hrad Radyně byl postaven v letech 1356-1361 za vlády českého krále a císaře Římské říše Karla IV. Hrad byl nazván na počest císaře Karlskrone neboli Karlova koruna.⁹

V českém prostředí se původní jméno Karlskrone neujalo, a tak po smrti Karla IV. byl hrad nazýván Radyní podle jména kopce a buližnickové skály, na níž byl vybudován.¹⁰ Stavbou hradu byl pověřen Vít Hedvábný, který řídil i stavební práce v klášteře Zlatá Koruna. Sice zajišťoval stavební práce, ale nebyl stavitelem. Tím nejpravděpodobněji byl Michal Parlář z rodiny pražského dvorního architekta Petra Parláře. Jako správci hradu – purkrabí byli dosazováni většinou příslušníci drobné šlechty z Plzeňska.

⁶KUMPERA, J. *Dějiny západních Čech*, s. 94.

⁷PELANT, J. *Města a městečka západočeského kraje*, s. 259.

⁸KUMPERA, J. *Západní Čechy od A do Z: historie, památky, příroda*, s. 266.

⁹JOSEF Pavel, MOYZESOVÁ Naďa. *Velká kniha pověstí z českých, moravských a slezských hradů a zámků: historie, památky, příroda*. V této podobě 1. vyd. Praha: Nakl. XYZ, 2007, 373 s. ISBN 80-868-6481-2., s. 272.

¹⁰ČERNÁ, Alena; VIKTORA, Viktor. *Okolí Plzně: Plzeňsko, Manětínsko, Plasko, Rokycansko, Zbirožsko, Nepomucko, Přeštice = DasGebiet um Pilsen = Pilsensurroundings*. Vyd. 1. Plzeň: Nava, 1999, 100 s. Perly minulosti. ISBN 80-721-1053-5, s. 14.

Jejich povinností bylo sledovat a zajišťovat bezpečnost obchodní cesty z Norimberka přes Řezno do Prahy, vykonávat soudní pravomoc nad přímými poddanými panovníka, také měli pravomoc soudit a popravovat zločince. Úřední funkcí prvního královského purkrabího na hradě byl pravděpodobně za odměnu pověřen Zdislav Chlup, který úspěšně vedl výstavbu hradu. Posledním byl asi hejtman Racek, za jehož vlády, pravděpodobně v polovině 16. století, hrad vyhořel.¹¹

V dalších letech hrad postupně vlastnily tyto šlechtické rody: páni ze Šternberka (1496 – 1561), Kokořovci z Kokořova (1561 – 1710), Černínové z Chudenic (1710 – 1816) a Valdštejnové (1816 – 1920). V roce 1920 koupila plzeňská obec hrad i lesy od Valdštejnů. Hradu se ujal nově založený Spolek pro záchranu Radyně a Hůrky.

V současnosti je hrad v péči města Starého Plzně a během několika let prošel postupnou rekonstrukcí. Zřícenina hradu Radyně ve výši 567 m nad m. vévodí širému okolí ve dne i v noci (od prosince 2005 osvětlen). Je typickou dominantou celého Plzeňska.¹²

2.2 ROTUNDA SV. PETRA

Tato románská stavba vznikla patrně ve druhé polovině 10. stol. za vlády jednoho ze tří císařů Svaté říše římské). Vystavěli ji z řádkovaného křemencového zdiva, spojeného vápennou maltou. V roce 1421, poté co byl chotěšovský klášter (patron plzeňských kostelů) dobyt husity, pravděpodobně začalo pozvolné chátrání celé stavby. Předpokládáme, že buď koncem 15. stol. nebo na počátku 16. stol. se staticky narušené zdivo zřítlo.

Obrat nastává po roce 1561, kdy panství kupují Kokořovci z Kokořova od Štemberků, kteří majetek získali od krále Ferdinanda I. před 25 lety. Kokořovci obnovují rotundu v původním tvaru. Zřícený vstupní románský portál byl

¹¹ROŽMBERSKÝ, Petr a Milan NOVOBILSKÝ. *Královský hrad Radyně*. 1. vyd. Plzeň: Nadace České hrady, 1998, s. 4.

¹²Hrady, zámky, trvze a jiné památky [oline]. Dostupné z URL: <<http://hrady.dejiny.cz/radyne.html>> [cit. 2012-11-05].

nahrazen renesančním bosovaným a podlahu dávají nově vydláždít červenými pálenými dlaždicemi. Také nechávají rotundu přsvětít na kostel sv. Petra a Pavla.

V období baroka dochází pouze ke zvětšení oken. Roku 1785 byla podle císařského nařízení zařazena mezi církevní stavby, určené ke zboření, ke kterému nakonec nedošlo. Byla totiž využita, protože se v té době začalo s opravami silnic v okolí, a k tomu bylo třeba nalámat kámen v místním kamenolomu. Rotunda se na léta 1790-1830 stala skladištěm střelného prachu. Ještě v 19. stol. měla rotunda na střeše barokní vížku. Objekt nakonec v roce 1920 zakoupilo město a v roce 1924 byla rotunda péčí města i státu opravena a na jejím vrcholu byl ponechán železný kříž z 19. stol.

Naposledy byla rotunda zkoumána v roce 1972 v souvislosti s plánovanou generální opravou. Výzkum vedl dr. Antonín Hejna z Archeologického ústavu ČSAV. Ke stavebnímu průzkumu pak došlo při opravě v roce 1975. Nynější stav rotundy je výsledkem právě této generální opravy, kdy okna byla zasklena pevnostním sklem, podlaha byla osazena kopiemi původních dlaždic s Neronem a gryfy. Rotunda dostala také nestylový „pseudokazetový“ strop a nové dveře pobité měděným plechem. Získala také novou břidlicovou střechu a na místo železného kříže se dostal symbol čtyř spojených slovanských sekyrek, výtvarně sice zajímavý, ale stylově neodpovídající.

Z původního vybavení byl znovu sestaven renesanční oltářní stůl (mensa). Uvnitř rotundy byla v roce 1993 nainstalována malá výstavka kopií nejzajímavějších archeologických nálezů a nákres celého hradiště.

Rotunda sv. Petra a Pavla je nejstarší celistvě dochovaná architektonická památka tohoto typu na českém území, která je spojena s raně středověkým hradištěm.¹³

¹³Starý Plzeňec [online]. Dostupný z URL: <<http://www.staryplzenec.cz/obcan/historie-mesta/cirkevni-pamatky/rotunda-sv-petra-a-pavla.html>> [cit. 2012-12-05].

3 HISTORIE PLZNĚ

3.1 PREHISTORICKÉ OBDOBÍ

Dnešní město Plzeň můžeme nalézt poblíž soutoku čtyř nejdůležitějších západočeských řek, v takzvaném přirozeném geografickém těžišti kraje. Díky své poloze a svým vlastnostem byla tato oblast hustě osídlena již od počátků mladší doby kamenné. V té době, se domníváme o počátku trvalého odlesnění Plzeňské pánve. Osídlení a jeho intenzita se během pravěku měnilo. Ze starší doby železné pocházejí například početné nálezy mohylovými nebo plochými pohřebišti např. na Doubravce.¹⁴

3.2 PŘED VZNIKEM NOVÉ PLZNĚ

Osídlení Slovanů se Plzeňsku dlouhou dobu vyhýbalo, až teprve kolem poloviny 10. století, se začínají projevovat změny v dosud ojedinělém osídlení. Jako typický příklad by mohly být uvedeny západní Čechy, kde začíná výrazně vrůstat výrazné centrum – Plzeň.¹⁵

3.3 OD VZNIKU NOVÉ PLZNĚ DO HUSITSTVÍ (1300-1417)

Založení Nové Plzně datujeme roku 1295. Na týž rok odkazují i dva rozdílné dochované rukopisy z 15. Století. Ze zápisu, na předeští rukopisu pražské Kapitulní knihovny potvrzující rok 1295, můžeme vidět, že je sám o dvě stě let mladší. Rok 1295 tak lze pokládat za nejpravděpodobnější datum vzniku Nové Plzně. Až do první třetiny 16. stol. se užívá název „Plzeň“ převážně jako maskulinu.¹⁶

Ve 13. století stojí Plzeň svou dobou vzniku na místě předposledním, avšak významem zaujímá nejpřednější pozici. Byla založena s úmyslem, aby spadala mezi největší česká města. Z pověření krále Václava II. byl určen nový městský areál, čím se Plzeň dostala svoji rozlohou hned za Prahu.¹⁷ Velmi velkorysá byla i výstavba nového města, která je známá svým klasickým pravidelným gotickým půdorysem, dodnes

¹⁴MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, str. 13.

¹⁵BĚLOHLÁVEK, Miloslav a autorský kolektiv. *Dějiny Plzně I od počátku do roku 1788*, 1. vydání, 1965, Plzeň, Krajské nakladatelství v Plzni, 44-005-65, s. 21.

¹⁶VIKTORA, Viktor, Václav MALINA a Jana HORÁKOVÁ. *Plzeň v proměnách času: (976-2000)*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2000, 286 s. ISBN 80-723-8060-5, s. 9.

¹⁷MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 18.

zachovaným. Jeho střed tvoří obdélníkové náměstí (193x139 m), kolem něhož byla symetricky rozložena soustava domovních bloků, vytvořena patnácti pravoúhlými se protínajícími ulicemi.¹⁸

Zajisté nesmíme opomenout zmínit počátek 14. století, kdy byl stavěn farní kostel sv. Bartoloměje na náměstí, o němž máme zmínku již z roku 1307. Kostel se stavěl zhruba dvě století. Plnil úlohu farního kostela Všech svatých ve vsi Malicích (dnešní čtvrť Roudná).¹⁹

Plzeň tvořila významnou pevnostní a přirozenou ochranou funkci díky řekám Radbuze a Mži. První zmínky o hradbách (Pražská, Saská, Litická a Říšská) jsou z r. 1322, jež byly dokončeny ve druhé čtvrtině 14. století.²⁰ To, že Plzeň měla vojenský význam, nebylo dáno jen opevněním, ale také významnou zbrojnicí a zásobárnou obilí, již se stala nejpozději r. 1326. Stalo se tak na popud Karla IV., který tak nařídil několika venkovským královským městům v Čechách vytvořit si arzenál pro případ války. Plzeň si část výzbroje nechala vyrobit sama na své náklady a základní výzbroj přijala od panovníka. Stejně tak si Plzeň vytvořila sklad na 8700 strychů²¹ obilí, což bylo též nařízení Karla IV.²²

Nesmíme opomenout ani obchodní význam Plzně, který byl značný. Z Plzně se nejčastěji vyvážel hovězí dobytek, který Plzeňští skupovali po celých Čechách, na Moravě i horních Uhrách. Tento obchod byl prosperující ještě v 16. Století. Plzeň byla v té době významnou tranzitní stanicí.

Pro úspěšný rozvoj města byla důležitým dokumentem listina krále Jana Lucemburského z roku 1320, která potvrzovala Plzeňská privilegia obdržená od krále Václava II. Další výsadou, důležitou pro vnitřní obchod, bylo rozhodnutí, které Karel IV. udělil městu roku 1363, a to první výroční trh o sv. Bartoloměji (24. srpna). Řemesla se

¹⁸RUBNER, Ota. *Naše město Plzeň*. Plzeň: Nava, 1995, 159 p. ISBN 80-852-5455-7, s. 9-10.

¹⁹MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 18.

²⁰KUMPERA, Jan; BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Plzeň v zrcadle sedmi staletí*. Plzeň: Pedagogické centrum Plzeň, 1995, s. 7.

²¹je stará česká míra plošného obsahu a objemová míra užívaná pro sypké látky, jež byla užívána jak v Čechách, tak i v jiných evropských zemích.

²²MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 19.

postupně rozrůstala a v období 1400 – 1420 bylo v Plzni provozováno na 46 řemesel.²³ Důležitá byla na příklad výroba kožedělná. V tomto řemesle jsme mohli najít posty jako koželuh (upravuje a zpracovává syrové kůže, obvykle na výrobu oděvů a náradí), pergameník (zvláštním způsobem vytváří pergameny, tedy tenké kůže, které sloužili ve středověku ke psaní) a dále uzdař, sedlář a řemenář (ti vyráběli součásti koňských strojů).²⁴

V Plzni byly zavedeny dva žebřavé mnišské řády, dominikáni a františkáni. Dominikánský klášter nepřestál běh času a ve františkánském se kromě známé madony zachovaly cenné pozdně gotické fresky v kapli sv. Barbory.²⁵

Z politického hlediska byla Plzeň, nejmladší z královských měst, brzy v jejich čele. Karel IV. ji ve svém zákoníku zvaném *Majetas Carolina* zahrnul mezi města, která český král v žádném případě nemůže zastavit (citace). Ačkoliv později Karel IV. ustanovení odvolal, dále bylo v praxi dodržováno. Žádný z českých panovníků nikdy Plzeň nezastavil. Václav IV. se dokonce zabýval myšlenkou přeložit do Plzně sídlo království. Město nabylo takové hodnoty a významnosti, že si mohlo dovolit zajmout jiný postoj, než kterékoliv z královských měst včetně Prahy, a to hlavně v krizových situacích, které nastaly v zemi od počátku 15. století.²⁶

Známy byl hlubší a zásadnější odpor Plzně vůči husitské revoluci. List Jana Husa reaguje na lišící se mínění o tom, do jaké hloubky by měly reformní směry zasahovat²⁷. Husův dopis z roku 1411 říká, *“že obyvatelé Plzně „jiným městám (!) dobrý příklad dali“, stejně jako představy husitských chilialistů, že „město Plzeň, kteréžto skrze ně nazváno jest Slunce“, bude první mezi těmi, která po blízkém zániku světa přežijí, neboť patří „k těm vyvoleným božím.“*²⁸

²³KUMPERA, J.; BĚLOHLÁVEK, M. *Plzeň v zrcadle sedmi staletí*, s. 6.

²⁴KŘEMENÁKOVÁ, Jindřiška a Ladislav SILOVSKÝ. *V tomto znamení zvítězíš, aneb, Strojem času do minulosti Plzně*. 1. vyd. Ilustrace Ivan Nesveda. Starý Plzenec: Formát, 1995, 75 s. ISBN 80-901-4535-3, s. 23.

²⁵VIKTORA, V.; MALINA, V.; HORÁKOVÁ, J. *Plzeň v proměnách času: (976-2000)*, s. 10.

²⁶MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 20.

²⁷VIKTORA, V.; MALINA, V.; HORÁKOVÁ, J. *Plzeň v proměnách času: (976-2000)*, s. 10.

²⁸MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 20.

Vzkvétající Plzeň s vyváženým vnitřním vývojem, jistotou neobytných hradeb, sympatií k opravným morálním snahám v církvi i sugestivní vedení radikálním kazatelem Václavem Korandou st., daly nejspíš podnět k nadějně vizi, že město by se mohlo stát oporou závažných reformních změn.²⁹ Koranda nejprve uzurpoval faru u sv. Bartoloměje, ale později byl nucen Plzeň opustit. Znovu se však vrátil koncem r. 1417 a začátkem r. 1418, „*kdy protireformně naladěná rada z r. 1415 byla nahrazena radou novou, vstřícnou radikální reformaci, se stal vůdčí osobností města. Pro Plzeň tím začala husitská revoluce*“.³⁰

²⁹VIKTORA, V.; MALINA, V.; HORÁKOVÁ, J. *Plzeň v proměnách času: (976-2000)*, s. 10.

³⁰MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 21.

3.4 PLZEŇ V HUSITSKÉ REVOLUCI (1418-1479)

Reformace v Plzni měla nadšené přívržence, ale také vášnivé odpůrce. V polovině listopadu r. 1419 přichází do plzně Jan Žižka a situace se vyostřuje. Vidět jsou jasné civilizační rozdíly mezi venkovským a městským stylem života (venkovské rolnické usedlosti vs. výstavné městské gotické domy – a nejen to, ale i styl ošacení a úprava vlasů byla jiná). Stoupenci kalicha nepředstavovali v té době většinu populace. Žižka byl v té době uznávaným vojenským vůdcem husitů v Plzni, a přestože se mu dařilo svádět úspěšné boje, jeho situace se stávala, více složitější.³¹ A tak, když bylo v roce 1420 založeno město Tábor, tak se Jan Žižka přesunul tam. Pro většinu Plzeňanů to byla úleva „*a město, jak rychle se dostalo do čela revoluce, tak rychle a už trvale se postavilo proti ní*“. Konšelům, kteří odešli se Žižkou a dalším spoluměšťanům, kteří mu byly nakloněni, byl odebrán majetek. Majetek byl rozumně využit na opravu hradeb, k čemuž dal Zikmund svůj souhlas. V této chvíli bylo v Plzni nejmocnější protihusitské seskupení v Čechách, a také nejdůležitější opora Zikmundovy strany.³²

Přestože se husité několikrát pokusili dobýt Plzeň, nepodařilo se jim to. Důležitým datem byl rok 1425, kdy Zikmund potvrzuje veškerá předchozí privilegia. Velice dobře si uvědomoval význam Plzně, a tak ještě v roce 1429 daroval Plzni clo, vybírané z koní, dobytka, peří a dalších artiklů.³³

Závěrečný a nejzávažnější husitský útok na Plzeň přišel roku 1433. Jelikož mírová jednání s basilejským koncilem nijak zvlášť nepokročila, tak se zemský sněm pod nátlakem táborských rozhodl na společném obléhání Plzně. Celá akce byla ovšem špatně naplánovaná, a tak měla od začátku potíže. Shromáždění 15 000 vojáků trvalo půl roku, takže pro Plzeňany byl jakýkoliv moment překvapení vyloučený. Plzeň se naopak stihla na obléhání velice dobře připravit. Skladové kapacity a zbraně měla Plzeň již z doby Karla IV. Suroviny, i přestože nebyly zcela levné, nakoupila kupříkladu až z Norimberka. Hradby

³¹KUMPERA, J.; BĚLOHLÁVEK, M. *Plzeň v zrcadle sedmi staletí*, s. 8.

³²MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 26.

³³KŘEMENÁKOVÁ, J.; SILOVSKÝ, L. *V tomto znamení vítězíš, aneb, Strojem času do minulosti Plzně*, s. 48.

byly opravené a vydržely střelbu z děl, zapálených šípů, atd. Vzhledem k tomu, že na přímý útok nebylo pomýšlení, nezbývalo husitům nic jiného než Plzeň vyležet.³⁴

Husité neměli jednoduchý život v obležení. Postupně jim docházeli suroviny, a to díky neúrodě v zemi. Plzeňští bojovníci podnikali výpravy do tábora obléhatelů, aby získali nějakou kořist. Při první výpravě spálili jejich stany. A při dalším vpádu ukořistili „zvláštní, jim zcela neznámé zvíře, velbloud.“³⁵ Původně patřil sirotkům, kteří ho dostali jako dar od polského krále. Ti ho chtěli dostat zpět, avšak plzeňští bojovníci ho nedali, kořist považovali za znamení obratu k lepšímu. Proto se velbloud honosí od šedesátých let 15. století jako součást městského znaku.³⁶

Obležení Plzně mělo až mezinárodní dosah. Plzeň nikdy předtím nebyla v povědomí západoevropského světa jako tehdy., zvláště v souvislosti s diplomatickými jednáními v Basileji.³⁷

V květnu roku 1434 na pokyn Prokopa Holého odjíždějí vojska z Plzně k Lipanům.³⁸ Zikmund v září v Řeznu vydává zlatou bulu, kde daruje Plzni dovozní a průjezdní clo vybírané v branách. Plzeňští obchodníci také nadále neměli platit žádná cla, mýta ani cokoli jiného na obchodních cestách.³⁹

Po smrti Ladislava Pohrobka byl zvolen Jiří z Poděbrad králem. Ten roku 1459 potvrzuje všechna privilegia. Oremus byl úřadem i majetkem stále více v Praze, takže se více prohlubovala averze plzeňské rady vůči němu. Roku 1465 vydal Papež druhý vábničku na Plzeň. Šlo o to, že ponechá Plzni rychtu a i svobodné volby konšelů, když budou proti Jiřímu.⁴⁰ Plzeň po Jiřího smrti ho též odmítla uznat za nového českého krále Vladislava II.⁴¹

³⁴MARTINOVSKÝ, Ivan. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 27.

³⁵KŘEMENÁKOVÁ, Jindřiška a Ladislav SILOVSKÝ. *V tomto znamení zvítězíš, aneb, Strojem času do minulosti Plzně*, s. 20.

³⁶*Tamtéž*, s. 20.

³⁷RUBNER, O. *Naše město Plzeň*, s. 13.

³⁸VIKTORA, V.; MALINA, V., HORÁKOVÁ, J. *Plzeň v proměnách času: (976-2000)*, s. 10.

³⁹MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 28.

⁴⁰*Tamtéž*, s. 30.

⁴¹RUBNER, O. *Naše město Plzeň*, s. 14.

V roce 1479 v míru olomouckém se Matyáš Korvín dohodl s Vladislavem II. a Plzeň upustila od podpory uherského krále Matyáše a uznala za krále Vladislava.⁴² Po šedesáti dvou letech končí husitská revoluce, kdy větší část Plzeň strávila odporem proti ní. Ještě předtím odejmul Vladislav roku 1477 Plzni rychtu a vrátil ji Oremusovi, a však nebránil Plzeňanům ji roku 1480 odkoupit zpět. V roce 1487 Vladislav svolil, aby závěti měšťanů negarantoval rychtář, ale purkmistr a konšelé. Rychtář se stal zaměstnancem města a Plzeň jako poslední královské město v Čechách dosahuje plné samosprávy.⁴³

⁴²KUMPERA, J.; BĚLOHLÁVEK, M. *Plzeň v zrcadle sedmi staletí*, s. 9.

⁴³MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 30.

3.5 DOBA POHUSITSKÁ A PŘEDBĚLOHORSKÁ (1480-1620)

Přestože byla Plzeň znovu přijata do Českého království, tak trvala nedůvěra většiny královských měst a předních utrakvistických pánů k ní. Roku 1458, kdy byl přijat náboženský mír kutnohorský, který zaručil svobodu vyznání dle kompaktát pro každého i pro poddané, se změnilo dosavadní konfesijní rozdělení české společnosti na „klasické“ rozdělení stavovské, kdy se i definitivně zformoval stav rytířský. V roce 1502, vytvořilo několik českých královských měst, mezi nimi Plzeň v čelní pozici, brannou jednotu proti nové kodifikaci. Tím došlo k dotvoření městského stavu a znovu začlenění Plzně mezi ostatní královská města a též k bližší spolupráci s nimi.⁴⁴

Díky pustošivým válkám byl ochromen obchodní život západních Čech. Kupci ze zahraničí se báli jezdit do nebezpečné země.⁴⁵ Nejvíce ohroženy byly cesty do Bavorska, jelikož představovaly i přímou hrozbu při obchodování s Horní Falcí a Norimberkem. Proto v roce 1506 uzavřely zbylá královská města s plzeňskými stavy smlouvu na 5 let, že budou společně bojovat proti zločinnosti. Ve své podstatě šlo o obnovení „landfrýdu“⁴⁶ jako bezpečnostního paktu. Plzeň využila landfrýdní smlouvu proti svému škůdci Janu Bavorovi ze Švamberka a poté dobyla jeho tvrz Křínov u Plané.

Avšak na tuto skutečnost reagovali jeho společníci a městu se pomstili. Mohli bychom mezi nimi hledat původce tří požárů v Plzni, které vypukli téhož roku.⁴⁷ V roce 1507 vzala za své stará gotická Plzeň, což je pokládáno za největší katastrofu toho druhu v dějinách Plzně. Roku 1507 se Plzeň stala urbanisticky zcela jiným městem. Zlepšila se kultura bydlení i jeho hygiena. Zajímavé je, že kamenný most pře Mlýnskou strouhu před Pražskou branou (1520) a vodárenská věž (1523) jsou stavby ryze gotické.⁴⁸ Avšak je to

⁴⁴ MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 40.

⁴⁵ JÍLEK, Tomáš. *Kapitoly z historie západních Čech: od pravěku do současnosti*. vyd. 1. V Plzni: Západočeská univerzita, Ústav celoživotního vzdělávání, 2010, 88 s. ISBN 978-80-7043-910-4, s. 27.

⁴⁶ Byl výraz označující dohodu správních celků v rámci země o míru.

⁴⁷ MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 40.

⁴⁸ *Tamtéž*, s. 41.

pozdní gotika, kde se prosazovaly prvky, později i celky renesanční.⁴⁹ Od 16. století se prosazovala renesance. Jako hlavní symbol renesance by bylo možné považovat novou budovu radnice z let 1554 -1559, která byla dílem G. de Statia, a byla pokládána za nejkrásnější radnici v Čechách.⁵⁰

Ve čtyřicátých letech 16. století se ze středověkého města stává město raného novověku. Tím se, v duchovním životě obyvatel proměnil čas, vztah k lidem, k rodině a společnosti. Avšak co se nezměnilo, byl vztah ke katolicismu.⁵¹

Plzeň, věrna tomuto základnímu postoji, se na rozdíl od většiny českých měst, nepřipojila k prvnímu protihabsburskému povstání v roce 1547, tím pádem nebyla na rozdíl od většiny královských měst postižena nadcházející drastickou konfiskací majetku a peněžitými tresty.⁵²

Neměli bychom opomenout léta 1554 - 1558, kdy renesance silně poznamenala i vnější tvář města. V uvedených letech vyrostl na severní straně předměstí třípatrový městský palác, který je dosud považovaný za nejkrásnější českou renesanční radnici. Tuto budovu postavil italský architekt Giovanni de Statia.⁵³

Roku 1562 byla Plzeň odměněna zlatou bulou od Ferdinanda I. To se ovšem nijak zvlášť nezamlouvalo ostatním členům stavovské obce, avšak nikdo neodvážil protestovat nahlas. Po Ferdinandově smrti se začali stížnosti rojit avšak Maxmilián II. ani Rudolf II. na ně nijak zvlášť nereagovali, spíše naopak. Maxmilián nechal roku 1567 potvrdit městu privilegia další zlatou bulou. Výdaje města se za Rudolfa II. dosáhly nevídané výše hlavně díky tureckým válkám.

V ohledu nábožensko – politickém správa města zaujímala bojovně katolickou linii, a to i přes veškerá jednání o poměru státu k nekatolickým vyznáním. Postoj městské rady byl dovršen roku 1575, kdy na ně zahájila soustavný tlak. Lidé dostali na výběr, buď se

⁴⁹ MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 41.

⁵⁰ OLIVERIUS, Stanislav. *Kniha o Plzni*. 1. vyd. Plzeň: Krajské nakl., 1963, 190 s, s. 21 – 22.

⁵¹ MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 41.

⁵² KUMPERA, J.; BĚLOHLÁVEK, M. *Plzeň v zrcadle sedmi staletí*, s. 10.

⁵³ RUBNER, O. *Naše město Plzeň*, s. 18.

mohli zřítí své víry, nebo odejít z města. Mnoho z těch, co byli pronásledováni, patřili k ekonomické a intelektuální elitě města.⁵⁴

Za zajímavé se pokládá legendární pobyt Rudolfa II. v Plzni v letech 1599-1600. Plzeň se stala císařským městem v roce 1599, když císař Rudolf II. vyšel ze dveří č. 41, aby se tak vyhnul moru, který v té době pustošil Prahu.⁵⁵ Vzhledem k tomu, že Rudolf II. přesídlil do Plzně, zvedla se vlna návštěvnosti. Do Plzně přicházela poselstva cizích panovníků. Plzeň se stala po tři čtvrtě roku středem habsburské říše a žila velmi bujarým způsobem života. To s sebou samozřejmě přineslo i jisté důsledky, Plzeň doslova praskala ve švech.⁵⁶ Také bychom měli zmínit pozitivní vliv na město, a to vybudování vedlejšího sídla v Plzni (tzv. císařský dům), který se do vlastnictví Plzně dostal až v roce 1869.⁵⁷

V květnu roku 1618 byla Plzeň stržena do víru třicetileté války již od jejího počátku. Tímto vojenský evropským konfliktem vyvrcholilo napětí mezi habsbursko-katolickým táborem a protestantskými státy, které měly též podporu Franci.⁵⁸

Dobytím Plzně byl pověřen Petr Arnošt z Mansfeldu, který jí po čtyřiapadesátidenním obléhání dobyl.⁵⁹ Bylo to poprvé, co byla Plzeň vojensky dobytá.

Mansfeld se ve své podstatě zachoval k městu celkem velkoryse. Generál zabránil tomu, aby byla Plzeň pleněna a její obyvatelé vyvražděni. Vystačil si s peněžními pokutami.⁶⁰

Na dva roky se Plzeň stala Mansfeldovým hlavním a po čase i jediným finančním zdrojem. V červnu roku 1619, byl Mansfeld na tažení po jihozápadních Čechách. V té době se část měšťanů pokusila o neúspěšné spiknutí, při kterém chtěli vyhnat zbytek

⁵⁴ MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 42.

⁵⁵ HUMPHREYS, Rob. *The Czech and Slovak republics*. 6th ed. London: RoughGuides, 2002, xxiv, 632 s. ISBN 18-582-8904-1, s. 217.

⁵⁶ JÍLEK, Tomáš. *Kapitoly z historie západních Čech: od pravěku do současnosti*. 6th ed. V Plzni: Západočeská univerzita, Ústav celoživotního vzdělávání, 2010, 88 s. ISBN 978-80-7043-910-4, s. 32.

⁵⁷ MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 42-43.

⁵⁸ RUBNER, O. *Naše město Plzeň*, s. 19.

⁵⁹ VIKTORA, V.; MALINA, V.; HORÁKOVÁ, J. *Plzeň v proměnách času: (1976-2000)*, s. 11.

⁶⁰ RUBNER, O. *Naše město Plzeň*, s. 20.

Mansfeldovi armády. To se jim ovšem nezdařilo a po generálově návratu, byly některé významné osobnosti města mučeny a vězněny. Plzeň zůstala jako základna Mansfeldovy armády až do roku 1621, kdy začala postupně odcházet.⁶¹

⁶¹ MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 43.

3.6 DOBA POBĚLOHORSKÁ (1621 - 1778)

Třicetiletá válka začala stavovským povstáním, které bylo výrazem hluboké politické krize Evropy. V Plzni se během války střídalo klidnější i bouřlivější období. Plzni její protivníci několikrát vyhrožovali zničením, a tak když s těmito hrozbami vystoupila saská armáda na podzim roku 1631, nenechala se Plzeň zahanbit. Měšťané na kapitulaci ani nepomysleli, chystali se k obraně a zůstali věrni císaři i katolické církvi. Naštěstí se jim dostala pomoc od Ferdinanda II., který nechal přesunout část své armády do Plzně, a tím se Plzeň stala operační základnou císařské armády.⁶²

Plzeň měla po třiceti letech válčení asi polovinu neobydlených a zpustlých domů. Předměstí a vesnice byly zdevastovány, morové epidemie v letech 1634 – 1648 rapidně snížily počet obyvatel asi na méně než 40% předválečného stavu (tj. asi na 2000 lidí).⁶³

Podpis vestfálského míru na podzim roku 1648 bohužel nepřinesl městu hospodářské oživení a mnohaleté válčení narušilo i obchodní spojení Čech se světem. To všechno ovlivnilo vývoj města zhruba do druhé poloviny 17. století.⁶⁴

Jestliže si zadlužená a vyčerpaná Plzeň myslela, že po vítězství Habsburků se jí dostane zvláštních uznání a privilegií, tak se spletla. Ztratila politický vliv a upadla téměř na dvě století do provinciální bezvýznamnosti.⁶⁵

Můžeme říct, že Plzeň kolem roku 1700 překonala nejhorší populační a hospodářské následky třicetileté války.⁶⁶ Nejrychleji se zregenerovalo zemědělské zázemí města. Doposud nenápadným, ale výnosným hospodářským odvětvím zůstávalo rybníkářství. Dalo by se říct, že na přelomu 18. a 19. století vznikla první (v Plzni) soukenická manufaktura bratří Tuscherů.⁶⁷

⁶² MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 72.

⁶³ RUBNER, O. *Naše město Plzeň*, s. 21.

⁶⁴ MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 72.

⁶⁵ RUBNER, O. *Naše město Plzeň*, s. 21.

⁶⁶ MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 73.

⁶⁷ KUMPERA, J.; BĚLOHLÁVEK, M. *Plzeň v zrcadle sedmi staletí*, s. 16.

Od 70. let 17. století začíná rozvoj plzeňského železářství, které využívalo naleziště železné rudy nedaleko Ejovic.⁶⁸

Do jinak nerušeného života maloměsta jen občas zasáhly události z venku – např. roku 1695, kdy byla Plzeň svědkem popravы vůdce chodské rebélie Jana Sladkého Koziny.⁶⁹ A v letech 1741 – 1742 byla Plzeň obsazena francouzsko-bavorským vojskem za války o rakouské dědictví.⁷⁰

Dalo by se říci, že důležitou roli v životě Plzně hrála katolická církev. Přestože Plzeňští odmítli, počátkem 18. století vznikl v Plzni již třetí klášter patřící ženskému řádu dominikánek. O jeho stavbu se postaral Jakub Auguston. S působením církve souviselo i pronikání baroka jako takového.⁷¹

Nejvíce baroko zasáhlo do plzeňské architektury a svým způsobem, v lidovější formě, poznamenalo i tvář vesnic na Plzeňsku. Barokní styl v Plzni měl největší rozmach až se značným zpožděním, neboť se město muselo vypořádávat s poválečnou chudobou. Jistě bychom neměli zapomenout zmínit významné barokní architekty a stavitele, původně italskou rodinu Augustonů. Nejvíce z nich vynikl Jakub Auguston, který postavil řadu zámků na Plzeňsku. Za jeho nejlepší dílo je pokládán klášterní kostel dominikánek zasvěcený sv. Anně a sv. Růženě s dvouvěžovým průčelím⁷². Cenná je i malířská a řezbářská výzdoba plzeňských kostelů, zvláště ve františkánském kostele Nanebevzetí P. Marie.⁷³

⁶⁸ KUMPERA, J.; BĚLOHLÁVEK, M. *Plzeň v zrcadle sedmi staletí*, s. 16.

⁶⁹ RUBNER, O. *Naše město Plzeň*, s. 22.

⁷⁰ KUMPERA, J.; BĚLOHLÁVEK, M. *Plzeň v zrcadle sedmi staletí*, s. 16.

⁷¹ MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 92.

⁷² MENCL, V. *Plzeň: Sedm kapitol z její výtvarné minulosti*. 1. vyd. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1961, 87 s., s. 28.

⁷³ RUBNER, O. *Naše město Plzeň*. s. 17.

3.7 OSVÍCENSTVÍ, NÁRODNÍ OBROZENÍ A PRŮMYSLOVÁ REVOLUCE (1781-1918)

Při pohledu zpět do minulosti se devatenácté století jeví jako doba největších změn v historii Plzně. Postupně se z navenek poněmčené Plzně, která je téměř bez českých škol a knihtisku, stává středisko českého národního života s rozmanitou sítí kulturních a vzdělávacích institucí, s druhým největším českým divadlem a muzeem, s několika dalšími českými nakladatelstvími, časopisy a novinami.⁷⁴

Technický a civilizační pokrok změnil vzhled města k nepoznání: olejové a petrolejové lampy vystřídal plynové a elektrické osvětlení, koňské drožky byly vyměněny za elektrické tramvaje a první automobily a také byla vybudována základní kanalizační a vodovodní síť.⁷⁵

Také můžeme říci, že na přelomu století byla ještě Plzeň obehnána Hradbami, které však byly postupně spolu s branami odstraňovány.⁷⁶ Již nebylo potřeba vojenské obrany. Tímto se mělo město otevřít ven do přírody. Jak uvedl Mencl ve své knize „*příroda se teď měla v rousseauovském duchu prostoupit s městskou hmotou.*“⁷⁷

Osvícenství bylo vneseno do Plzně až státem, který svými školskými reformami přinesl i poněmčování města. S těmito reformami zaniklo dosavadní české vyučování.⁷⁸ Díky školním reformám bylo zřízeno gymnázium a hlavní škola, která byla umístěna namísto dominikánského kláštera, který byl zrušen.⁷⁹

V První polovině 19. Století dochází ke zdokonalení komunikací. Ve třicátých letech se zlepšilo i dopravní spojení díky podnikateli J. Hahnenkammovi, který zavedl dostavníkovou dopravu do Prahy, Mariánských Lázní a Klatov. Jako nejvýznamnější počín,

⁷⁴ RUBNER, O. *Naše město Plzeň*, s. 24.

⁷⁵ KUMPERA, J.; BĚLOHLÁVEK, M. *Plzeň v zrcadle sedmi staletí*, s. 18.

⁷⁶ ČEPELÁK, V.; BĚLOHLÁVEK, M. a autorský kolektiv. *Dějiny Plzně II: Od roku 1788 do roku 1918*, s. 32.

⁷⁷ MENCL, V. *Plzeň: Sedm kapitol z její výtvarné minulosti*, s. 73.

⁷⁸ MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 92.

⁷⁹ MENCL, V. *Plzeň: Sedm kapitol z její výtvarné minulosti*, s. 73.

při zdokonalování komunikací, můžeme označit stavbu kamenného Saského mostu přes Mži.⁸⁰

V pozdějších letech (1861-1876) dochází k vybudování plzeňského železničního uzle, který byl po Praze největším uzlem v celé říši.⁸¹

Velký vliv na vstup do bran nového, industriálního věku mělo založení Měšťanského pivovaru roku 1839 a strojírny. Ty byly později pojmenovány po Ing. Emilu Škodovi, který je zakoupil a položil tak základ proslulým Škodovým závodům. Dodnes má Plzeňské pivo prestiž a světoznámé jméno.⁸²

Plzeňská krajina je určena dvěma extrémy, sahajícími až do minulého století. Prvním jsou tovární komíny a druhým množství městské zeleně.⁸³

V 19. století můžeme sledovat proměny slohového cítění. Počátkem století jsme v Plzni mohli vidět barokní klasicismus, jehož nejvýmluvnější budovou je Státní vědecká knihovna, která vznikla dostavbou bývalého kláštera dominikánek. Ale od poloviny století nastupuje „romantizující a eklektický novohistorismus“.⁸⁴ Ve Veleslavínově ulici můžeme vidět (budova dnešní Pedagogické fakulty) styl novogotický, když se podíváme na budovy D. J. K. T. a Západočeského muzea můžeme vidět budovy novorenesanční.⁸⁵ Ještě před koncem 19. století vznikla plzeňská synagoga, na počátku nového století se objevily další monumentální stavby jako je například budova hlavního nádraží či secesní dominikánský kostel Panny Marie Růžencové. Za zvláštnost Plzně jsou považovány barevné fresky a sgrafita Mikoláše Alše, zdobící několik honosných činžovních domů z přelomu století.⁸⁶

Je třeba říci, že vývoj Plzně na počátku nové doby probíhal vcelku klidně bez dramatických zvrátů. Také revoluční rok 1848 proběhl v Plzni v poklidu.⁸⁷

⁸⁰MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 104.

⁸¹RUBNER, O. *Naše město Plzeň*, s. 25.

⁸²VIKTORA, V.; MALINA, V.; HORÁKOVÁ, J. *Plzeň v proměnách času: (976-2000)*, s. 12.

⁸³KUMPERA, J.; BĚLOHLÁVEK, M. *Plzeň v zrcadle sedmi staletí*, s. 18.

⁸⁴RUBNER, O. *Naše město Plzeň*, s. 26.

⁸⁵*Tamtéž*, s. 26.

⁸⁶KUMPERA, J.; BĚLOHLÁVEK, M. *Plzeň v zrcadle sedmi staletí*, s. 21.

⁸⁷RUBNER, O. *Naše město Plzeň*, s. 27.

Na celkovém rozvoji města se podílela řada vynikajících osobností, které je třeba jmenovat. Patřil by sem, již zmíněný, Martin Kopecký (i přestože nebyl zcela citlivý k památkám), Emanuel Tuscher a Václav Peták (síť středních a základních škol) či mladočesky orientovaný František Schwarz. Z hlediska podnikání nesmíme opomenout Ing. Emila Škodu či průkopníka cukrovarnictví Huga Jelínka. Také František Křížík přispěl k elektrifikaci Plzně a zřízení zdejší tramvajové dopravy roku 1899.⁸⁸ Z osobností národních obrozenců by to byli plzeňští profesoři J. V. Sedláček a J. F. Smetana.⁸⁹ V neposlední řadě velikán českého národa, který třikrát navštívil Plzeň a také zde roku 1856 zemřel, dramatik Josef Kajetán Tyl.⁹⁰

Divadlo v Plzni hrálo důležitou roli. Notná část herců Národního divadla byla křtěna právě plzeňským jevištěm. Za jejím vybudováním stojí Pavel Švanda ze Semčic a Vendelín Budil.⁹¹

Plzeň se tak ještě před vznikem československého státu zařazuje na druhé místo nejen svým počtem obyvatel, nýbrž i kulturním a ekonomickým potenciálem.⁹²

3.8 ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA (1918-1939)

Vyhlášení nového československého státu se na Plzeňsku obešlo bez jakýchkoliv násilných akcí obyvatelstva a to i za pomoci Národního výboru v Plzni. Tento výbor se snažil držet ochrannou ruku nad českým obyvatelstvem v pohraničí (tzv. poněmčeném území).⁹³ Za nejvýznamnější představitele považujeme Matouše Mandla, národního demokrata, jenž byl zvolen jako předseda a Luďka Pika, který byl jednatelem strany

⁸⁸VIKTORA, V.; MALINA, V.; HORÁKOVÁ, J. *Plzeň v proměnách času: (976-2000)*, s. 13.

⁸⁹MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 106.

⁹⁰KUMPERA, J.; BĚLOHLÁVEK, M. *Plzeň v zrcadle sedmi staletí*, s. 21.

⁹¹VIKTORA, V.; MALINA, V.; HORÁKOVÁ, J. *Plzeň v proměnách času: (976-2000)*, s. 12.

⁹²KUMPERA, J.; BĚLOHLÁVEK, M. *Plzeň v zrcadle sedmi staletí*, s. 23.

⁹³ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 346.

sociálně demokratické.⁹⁴ Díky Luděkovi Pikovi měla Plzeň v té době „*precizně vedené a vyrovnané hospodářství*“.⁹⁵

K předním úkolům Národního obrození patřilo osvobození politických vězňů. Dalším důležitým úkolem bylo zabezpečení výživy obyvatelstva, která byla v dezolátním stavu. Důležitou událostí pro zajištění klidu a pořádku v západních Čechách byl návrat tzv. Pětatřicátníků v listopadu 1918.⁹⁶

Z hlediska hospodářského vývoje byla na Plzeňsku omezena výroba ve všech hlavních závodech kraje. V plzeňské Škodovce pracovala jen některá oddělení a přes zimu 1918-1919 se téměř nepracovalo. V důsledku omezení výroby vzrůstal počet nezaměstnaných, což vedlo k hladové bouři v prosinci 1918 a lednu 1919. Občané v demonstraci žádali snížení cen životních potřeb.⁹⁷ Díky vlivu ruské únorové a říjnové revoluce 1917 vyvstává na Plzeňsku myšlenka o socializaci.⁹⁸ Když 17. května 1919 Plzeň navštíví T. G. M.⁹⁹, vyjadřuje se k problému a mimo jiné prohlašuje, jak uvádí Anderle „*Jen společnou prací nás všech doděláme se toho posledního cíle – všelidskosti. Ten ideál lidskosti – v tom je všechen socialism*“.¹⁰⁰

Meziválečné dvacetiletí zakončilo vnitřní proměnu Plzně v moderní průmyslové centrum západních Čech. Plzeň plnila funkci střediska, ve kterém se shromažďovala školská a osvětová zařízení a které žilo kulturním a bohatým životem. Avšak tím se ještě více prohloubila izolace českého a německého jazykového prostředí.¹⁰¹

Plzeň se stala exkluzivní pro sousední okresy hlavně díky nabídce práce na trhu. Jen československé dráhy zaměstnávaly na 8 000 pracovníků, jelikož Plzeň patřila

⁹⁴TÝŽ, J. *Plzeň*. Editor Robert Šimůnek. Praha: Historický ústav Akademie věd ČR, 2009, 1 atlas (36, xxxv s., 50 mapových listů). Historický atlas měst České republiky. ISBN 978-80-7286-140-8, s. 25.

⁹⁵VIKTORA, V.; MALINA, V.; HORÁKOVÁ, J. *Plzeň v proměnách času: (976-2000)*, s. 13.

⁹⁶ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 346.

⁹⁷OLIVERIUS, Stanislav. *Kniha o Plzni*. 1. vyd. Editor Robert Šimůnek. Plzeň: Krajské nakl., 1963, 190 s., s. 72.

⁹⁸ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 347.

⁹⁹KUMPERA, J.; BĚLOHLÁVEK, M. *Plzeň v zrcadle sedmi staletí*, s. 47.

¹⁰⁰ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 347.

¹⁰¹MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 194.

k velkým železničním uzlům.¹⁰² Nejvíce pracovníků zaměstnávaly plzeňské Škodovy závody. Roku 1919 zasedá ve Škodovce nová správní rada, v jejíž čelní pozici se obrátil francouzský finanční kapitál. Francouzi svého vlivu využívali celou dobu předmnichovské republiky.¹⁰³ Od poloviny dvacátých let pronikly Škodovy závody svými výrobky na světové trhy.¹⁰⁴ Plzeňsko velmi přispělo k tomu, že ČSR v roce 1927 dosáhla předválečné úrovně průmyslu a v roce 1929 ji o 20 % překročila.¹⁰⁵

Po prudkém poklesu kursů akcií na newyorské burze v říjnu roku 1929 se celým světem přehnala nejhlubší hospodářská krize. V Československu se projevila již v roce 1930, avšak nejnižšího bodu dosáhla v roce 1933. Škodovka začala propouštět, a to znamenalo zvyšování počtu nezaměstnaných v Plzni.¹⁰⁶

V roce 1932 bylo registrováno 13 064 nezaměstnaných a z nich 7 232 pobíralo podporu z tzv. *gentského systému*.¹⁰⁷ Ostatní 5 832 dostávalo tzv. „žebračky“, tj. poukázky na potraviny v hodnotě deseti či dvaceti korun na týden.¹⁰⁸

Po roce 1935 se začíná zlepšovat hospodářská situace i na Plzeňsku, neboť rostly obavy ze strany fašistických států, tím pádem se také zvyšovala zbrojní výroba ve Škodovce.

Z důvodu zhoršující se situace bezpečnosti v pohraničí se demokratické síly snažily agitovat pro obranu republiky. Na plzeňském náměstí se při prvomájových oslavách sešlo na 30 000 sociálních demokratů, komunistů a dalších antifašistů jen aby podpořili

¹⁰²ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 348.

¹⁰³*Kniha o Plzni*. 1. vyd. Editor Robert Šimůnek. Plzeň: Krajské nakl., 1963, 190 s., s. 74.

¹⁰⁴VIKTORA, V.; MALINA, V.; HORÁKOVÁ, J. *Plzeň v proměnách času: (1976-2000)*, s. 13.

¹⁰⁵ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 348.

¹⁰⁶OLIVERIUS, S. *Kniha o Plzni*. 1. vyd. Editor Robert Šimůnek. Plzeň: Krajské nakl., 1963, 190 s., s. 94.

¹⁰⁷Systém podpor v nezaměstnanosti, jímž se přenáší povinnost vyplácet nezaměstnaným peněžitou podporu ze státních orgánů na odborové organizace, částečně dotované státem. V České republice gentský systém vstoupil v platnost roku 1925 (1930 s ohledem na nové podmínky novelizován). Podporu mohl dostat jen ten, kdo byl členem odborů nejméně 6 měsíců před ztrátou zaměstnání.

¹⁰⁸ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 348.

myšlenku obrany humanity a demokracie. Na konci celé akce složili přísahu věrnosti republice a prezidentu Edvardu Benešovi.¹⁰⁹

Postupně se začala vyhrocovat situace s německou stranou heinleinovců. Veškeré jejich akce byly podporovány z Říše. Pomocí demonstrativních přesunů německých jednotek k československým hranicím chtěla strana heinleinovců zastrašit stranu českou.¹¹⁰

Situace v Československu se dále komplikovala. Československá vláda pod vedením Milana Hodži přijala dne 21. září 1938 po ultimativním požadavku vlád Francie a Anglie usnesení o odstoupení pohraničí Německu. To vyvolalo vlny demonstrací. I plzeňští dělníci ze Škodovky se přidávali k demonstrantům. Po celé ČSR probíhaly protesty a Plzeň se stávala útočištěm pro německé antifašisty, kteří utíkali z pohraničí.¹¹¹

Dvacetiletí republiky bylo i v Plzni něčím naprosto výjimečným z pohledu kulturního. Nejvýrazněji se prezentovali učitelé středních škol. Měli bychom zmínit Jindřicha Vodáka a Jana Mukařovského, jejichž vědecká dráha měla své počátky na zdejších středních školách.¹¹²

Za neobvyklý osamocený úkaz meziválečné kulturní scény, který nabyl významného ohlasu, reprezentovalo Loutkové divadlo *feriálních osad*¹¹³ v Plzni (1903), ze kterého postupně vzešlo samostatné Divadlo Spejbla a Hurvínka (1930) Josefa Skupy. Dnes má tradice loutkového divadla své pokračování v Divadle Alfa.¹¹⁴

V publicistice bychom měli zmínit literárně zaměřený časopis Pramen, historicky-vlastivědné Plzeňsko, kterému dodával jedinečnou podobu znalec plzeňské kulturní historie Ladislav Lábek. Také architektura nezůstávala pozadu. Jaroslav Fišer

¹⁰⁹ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 350.

¹¹⁰JÍLEK, Tomáš. *Kapitoly z historie západních Čech 20. století*. V Plzni: Západočeská univerzita, Ústav celoživotního vzdělávání, 2010, 68 s. ISBN 978-80-7043-927-2, s. 19.

¹¹¹ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 352.

¹¹²VIKTORA, V.; MALINA, V.; HORÁKOVÁ, J. *Plzeň v proměnách času: (1976-2000)*, s. 13 – 14.

¹¹³ Feriální osady letní pobytové tábory pro děti z chudých rodin. Loutkové divadlo feriálních osad tyto tábory nejen podporovalo, ale také pro ně pořádalo svá představení.

¹¹⁴MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 201.

s Korandovým sborem přispěl svými funkcionalisticky laděnými stavbami, které modelovaly podobu obou břehů Radbuzy. Bohumil Chvojka se pyšní budovou polikliniky na Denisově nábřeží. Městské lázně jsou dílem Bedřich Bendlmayera.¹¹⁵

Dne 29. září 1938 proběhla mnichovská konference Německa, Itálie, Francie a Velké Británie. Československé vládě bylo uloženo bezodkladně předat pohraniční území nacistickému Německu v termínu od 1. do 10. října 1938. Vláda Československa kapitulovala. V Plzni byly na znamení smutku vyvěšeny smuteční prapory.¹¹⁶

¹¹⁵VIKTORA, V.; MALINA, V.; HORÁKOVÁ, J. *Plzeň v proměnách času: (1976-2000)*, s. 14.

¹¹⁶ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 352.

3.9 NACISTICKÁ OKUPACE (1939 – 1945)

V první části říjnové dekády bylo odstoupené území západního Plzeňska zaplňováno německou armádou. Zbytek Čechů, kteří zůstali na území západního Plzeňska, byli diskriminováni jako celek. Na zabraném území se zvyšovaly tzv. očišťovací akce, byli zatýkáni všichni odpůrci nového režimu. Hlavně gestapo začalo používat metody rasového pronásledování, jejichž cílem bylo donutit Židy k opuštění říšského území.¹¹⁷

Pro Plzeňany nebylo jednoduché smířit se s bezprostřední hranicí s německou říší v Plzni. Na konci Borského parku byla postavena německá celnice. Meziválečný starosta Plzně Luděk Pik v prosinci odstoupil ze své funkce. Do konce roku 1938 zanikly původní politické strany a v únoru 1939 bylo z příkazu Zemského úřadu rozpuštěno Obecní zastupitelstvo města Plzně.¹¹⁸ Na radnici nastoupil jako vládní komisař Petr Němejc.¹¹⁹

V časných ranních hodinách 15. března 1939 dochází k obsazování zbylého území Plzeňska německým wehrmachtem. Na plzeňském náměstí se shromažďovaly hlavní síly nacistické vojenské techniky, tím pádem odpadl již pravidelný týdenní trh.¹²⁰ V samotné Plzni se germanizační tlak projevil zakládáním německých škol, kulturních a osvětových zařízení, a tím zároveň i zvyšováním počtu německy mluvícího osazenstva Škodových závodů.¹²¹ Hlavní záměr nacistické okupační moci v Plzni bylo zabezpečit nerušený chod Škodovky. Byla omezena výroba bagrů a naopak zvýšena výroba boxů pro zastřelování houfnic v Plzni-Bolevci. Také do plzeňského pivovarnictví byl dosazen sudetský Němec Robert Müller.¹²²

Svoji činnost zahájilo odbojové hnutí hned po 15. březnu 1939 a za svůj cíl si dalo odstranit okupační režim a obnovit československou státnost. V Plzni byl velitelem divize plukovník Karel Dubonský. Byly zde vytvořeny dva pluky „ON“ (Obrana národa) a to

¹¹⁷ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 353.

¹¹⁸JÍLEK, T. *Kapitoly z historie západních Čech 20. Století*, s. 23.

¹¹⁹ANDRLE, J. *Plzeň*, s. 26.

¹²⁰TÝŽ. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 354.

¹²¹MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*, s. 307.

¹²²JÍLEK, T. *Kapitoly z historie západních Čech 20. století*, s. 24.

„plzeňská“ a „koterovská“. V červenci roku 1939 se dle rozkazu začaly zakládat skupiny odboje ve Škodovce, ve městě Plzni a okolí. Okupační vedení na zvýšenou aktivitu reagovalo zatýkáním.¹²³

Svůj odpor k fašistické okupaci dávali občané Plzeňska jasně najevo hned od počátku. Mezi první projevy patřilo strhávání a ničení nacistických vyhlášek. Mnoho lidí také nosilo čapky s trikolorou.¹²⁴

Jedním z dalších odbojových hnutí byly ilegální organizace KSČ, Národní hnutí pracující mládeže, Petiční výbor Věrní zůstaneme a další. Hlavní krajské sídlo bylo v Plzni v čele s Karlem Aksamitem.¹²⁵ Ke konci roku 1939 započalo s vydáváním letáků a listů Pravda. Avšak zatýkání v první polovině r. 1943 vedlo k ochromení KSČ v kraji.¹²⁶

Růst válečných operací v době okupace r. 1941 zhoršil celkovou situaci obyvatelstva. Hitler jmenoval v roce 1941 Reinharda Heydricha do funkce říšského protektora, což jen zvýšilo znechucení obyvatelstva. Do politiky R. Heydricha patřilo také dosazování Němců do důležitých funkcí.¹²⁷ Do funkce vládního komisaře Plzně byl dosazen Němec Walter Sturm, na žádost Heydricha. Plzeňská Škodovka nebyla výjimkou, jelikož v ní byli též dosazeni němečtí správní úředníci. V roce 1942 dochází k zvláštnímu nařízení, při kterém je Plzeň vyhlášena za město se zvláštním statutem a tím se rozšířila působnost městského úřadu.¹²⁸

Leden roku 1942 přinesl spolu s transportními lístky definitivní konec nadějím. V krátké době osmnácti dnů přišla Plzeň o své židovské spoluobčany. Prvním transportem R odjelo do Terezína 18. ledna 1942 tisíc osob. Transport přežilo 73 lidí. Transportováno bylo 54 dětí a osvobození se dožilo 8 dětí.¹²⁹

¹²³ ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 354-355.

¹²⁴ OLIEVERIUS, S. *Kniha o Plzni*, s. 122.

¹²⁵ JÍLEK, T. *Kapitoly z historie Západních Čech 20. století*, s. 26.

¹²⁶ *Tamtéž*, s. 355.

¹²⁷ ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 356.

¹²⁸ JÍLEK, T. *Kapitoly z historie Západních Čech 20. století*, s. 27.

¹²⁹ ŠPIRKOVÁ, Věra. *Židovská komunita v Plzni*. V Domažlicích: Nakl. Českého lesa, 2000, 119 p. ISBN 80-861-2514-9, s. 83-88.

Dne 27. května 1942 bylo vyhlášeno stanné právo v celém protektorátu. Vůbec k první popravě dochází 28. května 1942 na vojenské střelnici v Plzni – Lobzích. Dál také pokračovalo gestapo v tažení proti odboji.¹³⁰

Rok 1943 byl rokem přelomu. Spojenci získávali definitivní převahu na všech válečných frontách. Plzni a okolí hrozilo bombardování strategických objektů válečného průmyslu (hlavně Škodovky). Proto byla mezi Vochovem a Vejprnicemi postavena dřevěná maketa plzeňské Škodovky.¹³¹ Nicméně byly Škodovy závody bombardovány též roku 1943 a poškozeny byly čtvrtě Karlov, Skvrňany, Saské předměstí a areál plzeňských pivovarů. Poslední útok byl jasně určen Škodovce. Došlo k poničení dělovky a soustružny střel, čímž klesla hlavně výroba protiletadlových děl.¹³²

Po ničivém zásahu gestapa, které zatklo více než 1 200 vlastenců, spojených s komunistickým odbojem, došlo k největšímu a nejhlubšímu otřesu národně osvobozeneckého hnutí v západních Čechách. Avšak ani tento rozměrný útok gestapa neuhasil oheň protifašistického odboje.¹³³

Poslední rok okupace a války byl v duchu tíživých problémů v zásobování obyvatelstva základními potřebami. Docházelo také k nedostatkům elektřiny a plynu, to vedlo k omezování pracovní doby týdně. Byla uzavírána doprava městská i spěšné vlaky.¹³⁴

Začátkem roku 1945 se přibližuje válečná fronta. Běžným jevem února téhož roku je letecké ostřelování železničních lokomotiv a vozidel na silničních komunikacích v širším okolí Plzně. Postupně jsou v Plzni a jejím okolí stavěny překážky na důležitých komunikacích. Také byly posilovány posádky wehrmachtu, protiletadlová obrana a zároveň se zesilovaly nálety spojeneckých letadel s blížící se západní frontou.¹³⁵

¹³⁰ ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 356.

¹³¹ *Tamtéž*, s. 356.

¹³² JÍLEK, T. *Kapitoly z historie Západních Čech 20. století*, s. 29.

¹³³ OLIVERIUS, S. *Kniha o Plzni*, s. 127.

¹³⁴ ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 358.

¹³⁵ JÍLEK, T. *Kapitoly z historie Západních Čech 20. století*, s. 30 - 31.

Dne 17. dubna 1945 anglické letectvo zasypalo trhavými a zápalnými bombami hlavní a seřazovací nádraží. Plzeňský železniční uzel byl tak do konce války mimo provoz. K největšímu náletu však došlo 25. dubna, kdy byly bombardovány Škodovy závody a letiště na Borech. Útok byl předem ohlášen, aby se zamezilo ztrátám českého civilního obyvatelstva.¹³⁶

Téměř na samém konci války, 5. května 1945, plzeňští obyvatelé povstali proti nacistickým okupantům a získali kontrolu nad městem. Od téhož dne se datuje novodobá tradice českého rozhlasu v Plzni.¹³⁷

K osvobození Plzně dochází v neděli 6. Května 1945, kdy vojáci průzkumné roty 16. obrněné divize dosáhli okrajové části plzeňské čtvrti - Skvrňany. Nedlouho po osmé hodině se americká vojska objevila v centru Plzně, vítána davy Plzeňanů.¹³⁸

3.10 OD OSVOBOZENÍ K ÚNORU 1948 (1945-1948)

Necelé tři poválečné roky znamenají pro dějiny Plzně a Plzeňska krátké přechodné období, ve kterém se již začaly projevovat direktivní snahy vyvolané ustanovením moci jednotné Národní fronty.¹³⁹

„Jeho klíčový obsah je dán sledem politických událostí, které v negativním smyslu zúročily a na dobu následujícího téměř půl století, nenávratně popřely formování moderní, zprvu české, posléze československé společnosti založené na ústavě deklarovaných, právně definovaných a státem zaručených ideálech individuální svobody a občanské rovnosti.“¹⁴⁰

K nejzávažnějším změnám v hospodářství a sociálních vztazích došlo při znárodnění podniků, což se nejvíce dotklo plzeňské Škodovky, plzeňských dolů, pivovarnictví a západočeského lázeňství.¹⁴¹

¹³⁶ ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 358.

¹³⁷ KUMPERA, J.; BĚLOHLÁVEK, M. *Plzeň v zrcadle sedmi staletí*, s. 24.

¹³⁸ ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 359.

¹³⁹ *Tamtéž*, s. 361.

¹⁴⁰ MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech*, s. 369.

¹⁴¹ JÍLEK, T. *Kapitoly z historie západních Čech*, s. 34.

Stupňoval se též boj o politickou moc ovlivněn pobytem amerických vojsk na území západních Čech. Americká prezence trvající půl roku, později komunistům tolik nepříjemná, a všelijak proto zamlčovaná a zamlžovaná, však posílila demokratické tradice Plzně a sebevědomí Plzeňanů.¹⁴²

Poválečná Plzeň se též stala střediskem, kterým procházelo množství transportů, ve kterých byli vězni z nacistických koncentračních táborů. Těmto lidem se muselo okamžitě poskytovat nejnnutnější oblečení, lékařské ošetření a strava.¹⁴³

Plzeň si i přes veškeré válečné škody nadále plnila roli střediska průmyslové aglomerace a také hlavního dopravního uzlu. Plzni se také dostalo přijetí do svazku vysokoškolských měst a pokračovala ve vybudování univerzity. Nejstarší univerzitou je Univerzita Karlova (1945) a dále přibyla v letech 1948-53 budoucí pedagogická fakulta.¹⁴⁴

V květnu roku 1946 se zvyšuje postavení komunistické strany. Komunisté využívali poválečných socializačních představ a nálad, pronikli jak do středních vrstev, tak i na venkov. Prvních pár měsíců roku 1948 probíhalo i v Plzni pod vlivem stupňujícího se vnitropolitického napětí.¹⁴⁵

3.11 ÉRA KOMUNISMU (1948-1989)

Únorovým převratem roku 1948 se stala komunistická strana neomezeně vládnoucí politickou stranou ve státě. V západních Čechách se toto převzetí opíralo o průmyslové podniky, ve kterých si sympatie získali hlavně mezi dělníky. Kupříkladu pracovníci plzeňské Škodovky dostali na 21. února volno na manifestaci na plzeňském náměstí, aby tak mohli podpořit demisi nekomunistických ministrů ve vládě.¹⁴⁶

Po převzetí moci začali komunisté provádět čistky, kdy dosazovali své straníky do klíčových funkcí. Např.: Byl propuštěn ředitel Škodovky (26. února 1948).¹⁴⁷

¹⁴² KUMPERA, J.; BĚLOHLÁVEK, M. *Plzeň v zrcadle sedmi staletí*, s. 24.

¹⁴³ OLIVERIUS, S. *Kniha o Plzni*, s. 134.

¹⁴⁴ MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech*, s. 369 – 372.

¹⁴⁵ JÍLEK, T. *Kapitoly z historie západních Čech*, s. 37.

¹⁴⁶ ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 363.

¹⁴⁷ JÍLEK, T. *Kapitoly z historie západních Čech*, s. 39.

Uskutečnění oslav osvobození americkou armádou bylo pro komunisty zcela nemyslitelné, a tak byly v noci sebrány veškeré obrázky E. Beneše, květiny a vhozeny do řeky. Od té doby byly obdobné oslavy nežádoucí po celou dobu vlády KSČ. Také byly odstraněny pamětní desky Američanů v Plzni.¹⁴⁸

Období padesátých let bylo ve znamení kulturního a sportovního rozvoje. Sice nebyly umožněny nezávislé kulturní i tělovýchovné aktivity, ale zato byly vytvořeny nové, státem řízené, instituce. Přeměnilo se městské divadlo na krajské, později od roku 1950 pod názvem D. J. K. Tyla, vzrůstaly plzeňské vysoké školy. V roce 1950 započala svoji činnost Státní studijní knihovna v Plzni. O pět let později ji byl veřejnosti předán stadion ve Štruncových sadech.¹⁴⁹

Šedesátá léta znamenají další rozvoj pro město, jednak bych zmínila zřízení státní konzervatoře, otevření komorního divadla J. K. Tyla, zahájení tradice gastronomických výstav EX Plzeň, otevření obchodního domu Prior, zřízení přírodního amfiteátru, botanické a zoologické zahrady. Jednou z nejnákladnějších staveb však byla výstavba Fakultní nemocnice na Lochotíně.¹⁵⁰

V průběhu tzv. Pražského jara se uskutečňovaly na Plzeňsku různé diskuse o možných reformách. Důležitou úlohu zde sehrál v reformním hnutí list Pravda, studentský časopis Index a hlavně plzeňský rozhlas. Na Plzeňsku se začaly řešit otázky regionálního rázu, např.: snaha o obnovení památek, jež měla připomínat osvobození Plzně, dále rehabilitace regionálních obětí procesů 50. let, a také přejmenování některých ulic a náměstí.¹⁵¹

„Osudového 21. srpna vyšel v západočeské Pravdě na první straně paradoxně článek: „Sověťští přátelé v našem kraji.“¹⁵² Sovětská vojska toho dne obsadily strategická místa v Plzni a v dalších místech západních Čech. V Plzni narazili sověťští okupanti na

¹⁴⁸ ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 363.

¹⁴⁹ MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech*, s. 416.

¹⁵⁰ *Tamtéž*, s. 417.

¹⁵¹ ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 366.

¹⁵² *Tamtéž*, s. 366.

pasivní odpor většiny obyvatel.¹⁵³ Ten spočíval ve schovávání orientačních tabulí s názvy ulic, ukazatele směru byly natírány bílou barvou, na zdech bylo vidět ruské nápisy protestující proti okupaci, atd.¹⁵⁴

Normalizace přinesla také do Plzně řadu politicky motivovaného propouštění v podnicích, školách a úřadech. Jen z plzeňských vysokých škol bylo propuštěno 101 pedagogů. Komunisté se snažili o oprášení jediného správného výkladu dějin. Jednou z normalizačních akcí bylo také odhalení pomníku K. Gottwalda před nádražím.¹⁵⁵

I přes všechny úspěchy si normalizační režim uvědomoval slabiny svého postavení a proto se snažil o vytvoření přijatelných sociálních podmínek. V tomto ohledu se velkou měrou orientovalo na Plzeňské hospodářství. *„Umělým zvýšením materiální úrovně života husákovým normalizačním vedením se podařilo zajistit politický klid.“*¹⁵⁶

V druhé polovině 70. a 80. let přichází nová vlna odporu v s textem Charty 77.

I přestože byla samizdatová literatura zakázána, lidé hltali skryté narážky v písňových textech na koncertech. Bylo jedno, zda šlo o vystoupení Jaroslava Hutky v novém klubovém Divadle pod lampou (1976) nebo režimem velmi neoblíbený folkový festival Porta.¹⁵⁷

Postupně stoupala chuť obyvatel něco změnit. Dne 21. listopadu 1989 se v Plzni konala první demonstrace za účasti několika set lidí. Následující den vzniká v Pivovarském muzeu Občanské fórum a zároveň se na Lochotíně sešlo 2 000 Plzeňanů, kteří souhlasili s požadavky pražských studentů. Tentýž den přijelo z Plzně do Prahy 27 autobusů s tisíci ozbrojených příslušníků Lidových milic. Od 24. listopadu do 11. prosince se konaly na plzeňském náměstí masová shromáždění.¹⁵⁸

¹⁵³ JÍLEK, T. *Kapitoly z historie západních Čech*, s. 46.

¹⁵⁴ MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech*, s. 481.

¹⁵⁵ ANDRLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 368.

¹⁵⁶ JÍLEK, T. *Kapitoly z historie západních Čech*, s. 46 – 47.

¹⁵⁷ ANDRLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 368 – 369.

¹⁵⁸ JÍLEK, T. *Kapitoly z historie západních Čech*, s. 49.

Dne 11. prosince se na náměstí Republiky konalo shromáždění, kde se účastníci seznámili s postojem studentů, mluvčích OF, umělců, škodováků a dalších. Souhlasně se všichni shodli na tom, že tato manifestace bude poslední a padlo zde navržení Václava Havla na úřad prezidenta.¹⁵⁹

3.12 OBNOVENÍ DEMOKRACIE (1989 – SOUČASNOST)

Teprve po listopadových událostech roku 1989 se naše země zbavila „železné opony“ a hranice na Západ byla otevřena. Zahájena byla likvidace drátěných zátarasů, která pokračovala až do konce května r. 1990.¹⁶⁰

Přestože zvítězila revoluce, lidé měli i nadále strach z StB, která ukončila svoji činnost až začátkem února 1990, ale také z Lidových milic. Každodenní hlášení uložených bomb jistě také nepřispělo k jejich klidu.¹⁶¹

S příchodem demokracie se opět začaly do života zapojovat ty skupiny nebo hnutí, které za totality zůstávaly na okraji společnosti nebo působily v undergroundu. Obrovský boom zažilo počátkem devadesátých let hnutí punk, a také podobného úspěchu dosahovali i folkoví zpěváci. Na začátku ledna vystoupil písničkář Karel Kryl, který svými písněmi působil jako symbol odporu proti komunismu. Později se vrátil z emigrace i Jaroslav Hutka.¹⁶²

S postupným rozvojem města se mění i její správa. Nejprve vzniká roku 1990 Úřad města Plzně, které je v roce 1992 přejmenovaný na Magistrát města Plzně, při té příležitosti byla zřízena i kancelář primátora.¹⁶³

Téhož roku se poprvé po 42 letech svobodně oslavovalo osvobození Plzně americkou armádou. Oslavy proběhly za účasti veteránů, prezidenta republiky i velvyslankyně z USA. Od tohoto roku se oslavy osvobození konají každý rok.¹⁶⁴

¹⁵⁹ MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech*, s. 523.

¹⁶⁰ JÍLETK, T. *Kapitoly z historie západních Čech*, s. 49.

¹⁶¹ MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech*, s. 525.

¹⁶² *Tamtéž*, s. 525.

¹⁶³ ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 370.

¹⁶⁴ MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech*, s. 526.

Konec září roku 1991 je významným kulturním mezníkem a impulsem do budoucnosti, jelikož byla založena Západočeská univerzita. Univerzita vznikla sloučením Vysoké školy strojní a elektrotechnické a Pedagogické fakulty. Později je rozšířena o fakultu právnickou a humanitní studia.¹⁶⁵

Postupně probíhá rekonstrukce parků v blízkosti historického centra. Velkou nevýhodou zůstával dlouho průjezdný střed města, který byl využíván k tranzitu. V souvislosti s životním prostředím to znamenalo jeho zhoršení, a také to vyvolalo pochyby o již započatých stavbách koridorů. Po veškerých překážkách byla stavba obchvatu započata roku 2001. První část obchvatu byla otevřena v prosinci roku 2003.¹⁶⁶

Rok 2005 byl důležitý z hlediska architektonického, neboť byla uspořádána soutěž o realizaci tří nových kašen v rámci Programu rozvoje města. O uspořádání soutěže rozhodla rada roku 2003. Hlavní účel soutěže bylo vyhledání nejvhodnějšího výtvarného a architektonického řešení kašen, které bylo dále připraveno k realizaci. V květnu roku 2004 byla soutěž vyhlášena. Zúčastnilo se 42 návrhů. Z nich se porota jednoznačně shodla na návrhu ak. arch. Ondřeje Císlera.¹⁶⁷ Nejprve zastupitelstvo v roce 2005 neschválilo realizaci vítězného projektu, avšak při dalším jednání v roce 2006 zastupitelstvo názor změnilo a realizaci schválilo. Instalace kašen proběhla v červnu roku 2010.¹⁶⁸ Dle mého názoru jsou kašny vkusné a na náměstí se hodí, ale samozřejmě se najdou i lidé, kteří mají odlišný názor.

Z hlediska dopravy je třeba zmínit také železnice a jejich modernizaci. V roce 2006 začala modernizace III. tranzitního železničního koridoru Praha-Plzeň-Cheb-státní hranice, jež byl zařazen Evropskou komisí mezi 30 prioritních projektů evropského významu.¹⁶⁹ V současné době (březen 2013) zbývá dokončit rekonstrukci 3. koleje v úseku Plzeň Hl. n.

¹⁶⁵ ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 372.

¹⁶⁶ MARTINOVSKÝ, I. *Dějiny Plzně v datech*, s. 527.

¹⁶⁷ Útvar koncepce a rozvoje města Plzně [online]. Dostupné z URL: <<http://ukr.plzen.eu/informace-onas/publikace/publikace.html>> [cit. 2013-04-02].

¹⁶⁸ Portál městského obvodu Plzeň 3 [online]. Dostupné z URL: <<http://umo3.plzen.eu/zpravodajstvi-z-plzne/na-plzenskem-namesti-uz-zacala-instalace-kasen.html>> [cit. 2013-04-02].

¹⁶⁹ ANDERLE, J. *Plzeňsko: příroda, historie, život*, s. 372.

– Plzeň jižní předměstí včetně dokončení druhé části mostního objektu přes Prokopovu ulici a rekonstrukce severní části podchodů v ŽST Plzeň Hl. n. s výstavbou prodloužení směrem do Železniční ulice. Veškeré stavební práce by měly být dokončeny nejpozději v říjnu 2013.¹⁷⁰

Z pohledu vzdělávání a cestovního ruchu bych zmínila Techmania science center o. p. s. V průmyslovém areálu ŠKODA založily společnosti ŠKODA INVESTMENT a. s. a Západočeská univerzita v Plzni obecně prospěšnou společnost. Nejprve bylo roku 2005 založeno Regionální technické muzeum o. p. s., které bylo k 1. 9. 2010 přejmenováno na Techmania Science center o. p. s. Techmania je založena „na expozicích složených z interaktivních exponátů, které herní formou přibližují určitý matematický či fyzikální princip. Interaktivnost spočívá v tom, že návštěvník svojí činností exponát „rozhýbe“, tak aby se prostřednictvím daného děje ukázal vlastní princip. Učení je zde postaveno na vlastním prožitku – zkušenosti.“¹⁷¹ V letošním roce (podzim 2013) je naplánované zprovoznění 3D planetária a do června roku 2014 by měl být otevřen celý areál.

V současnosti bychom měli zmínit výstavbu divadla v Jízdecké ulici, která nahradí stávající objekt Komorního divadla v Prokopově ulici. *“Ideový návrh pochází od portugalských autorů z kanceláře CONTEMPORÂNEA, LDA, kteří spolupracovali se zhotovitelem veškeré projektové dokumentace – sdružením společností „Sdružením HELIKA, a. s. – INGEM inženýrská a. s.“. Územní rozhodnutí bylo vydáno v říjnu 2010, stavební povolení v únoru 2011.“*¹⁷² Dostavba budovy je plánovaná na rok 2014. Tato budova nového divadla, v rámci projektu Plzeň 2015, je klíčová pro pořádání kvalitních

¹⁷⁰ Realizace stavby III. tranzitního železničního koridoru „Průjezd uzlem Plzeň ve směru III. TŽK“ [online]. Dostupné z URL: <http://silnice-zeleznice.cz/clanek/realizace-stavby-zelezniciho-koridoru-prujezd-uzlem-plzen-ve-smeru-iii-tzk.html> [cit. 2013-03-30].

¹⁷¹ Techmania [online]. Dostupný z URL: <http://techmania.cz/info.html> [cit. 2013-03-25]

¹⁷² Útvar koncepce a rozvoje města Plzně [online]. Dostupné z URL: <http://ukr.plzen.eu/rozvojove-projekty-mesta-plzne/probihajici-projekty/nove-divadlo-v-jizdecke-ulici.html> [cit. 2013-04-02].

mezinárodních produkcí a rozšíření divadelního repertoáru o nové žánry, které se zde v dosavadních podmínkách nemohly odehrávat.¹⁷³

¹⁷³ Plzeň 2015 [online]. Dostupné z URL:< <http://www.plzen2015.net/aktuality-kalendar/plzen-bude-mit-do-roku-2015-novou-budovu-divadla.html>> [cit. 2013-04-02].

3.13 PLZEŇSKÉ OSOBNOSTI

3.13.1 GIOVANNI DE STATIO (U NÁS 1554- 1596)

Stavatel působící v Plzni, který zde byl činný mezi lety 1554-95. V roce 1561 odkoupil dům vedle radnice a přestavěl jej. Po dalších stavebních úpravách a rozšíření, zde dokonce v době pražského moru pobýval císař Rudolf II. Za jeho nejvýznamnější počín je však považována stavba nové radnice v Plzni, která probíhala od roku 1554.¹⁷⁴

3.13.2 PETR ARNOŠT MANSFELD (1580 – 29. 11. 1626)

Petr Mansfeld byl generál a vojevůdce za třicetileté války. Vztah P. A. Mansfelda k Plzni: V r. 1618 byl vyslán savojským vévodou Karlem Emanuelem I. v čele asi s 2000 muži na podporu českých stavů v boji proti Habsburkům v Českém království. Dne 19. září 1618 obsadilo vojsko plzeňské předměstí Skvrňany a začalo obléhání města. O téměř dva měsíce později, 21. listopadu 1618, byla Plzeň při generálním útoku poprvé ve svých dějinách vojensky dobytá. V Plzni zůstal s posádkou do března 1621.¹⁷⁵

3.13.3 JOSEF VOJTĚCH SEDLÁČEK (24. 2. 1785 – 2. 2. 1836)

Do Plzně přichází v roce 1810, kde byl ustanoven profesorem matematiky. Na vnější popud, kdy bylo ustanoveno povinné vyučování češtině, se dal horlivě do práce a jeho činnost na tomto poli se stala základním stavivem naší národní existence. Profesora Sedláčka je třeba vzpomenout především proto, že vydal velkou báseň Na Plzeň a Paměti plzeňské. Těmito pracemi chtěl působit na obyvatelstvo a historií vzbuzovat vlastenecké vědomí.¹⁷⁶

3.13.4 J. F. SMETANA (11. 3. 1801 – 18. 2. 1861)

J. F. Smetana byl hybnou duší české plzeňské společnosti, ve 30. a 40. letech 19. století. Jejich hlavním cílem bylo kultivovat veřejný život. Nechal postavit veřejnou

¹⁷⁴ Renaissance českých zemí [online]. Dostupný z URL:

<<http://dia.ktf.cuni.cz/synopsis/cechy/cechyzivotopisy/67-statio-giovani-de>> [cit. 2013-04-08].

¹⁷⁵ *Tamtéž.*

¹⁷⁶ BĚLOHLÁVEK, Miloslav, Anna HOSTIČKOVÁ a Přemysl PAICHL. *Plzeňské medailony 1.* 1. vyd. Plzeň: Karel Veselý, 2004. ISBN 80-86334-01-5, s. 15.

knihovnu na Lochotíně, spolupracoval s Šafaříkem a Palackým, a také se staral o studium svého bratrance Bedřicha Smetany.

Roku 1848 vypracoval první Status města Plzně. Důležité byly i jeho publikace, z hlediska pedagogické činnosti. Nejvýznamnější z nich je Silozpyt neboli fyzika, dále astronomie a příběhy světa. Jsou to první učebnice, které jsou napsány česky.

Po skončení Bachova absolutismu, kdy měl zakázáno učit, se Plzeň vzepjala k novému rozkvětu a Smetana se vrací zpět do školy i k veřejné práci. Krátce na to umírá.

Je pochován na Mikulášském hřbitově a jsou po něm pojmenovány sady (Smetanovy sady).¹⁷⁷

3.13.5 MARTIN KOPECKÝ (1777 - 1. 6. 1854)

Martin Kopecký byl významným purkmistrem města Plzně. Patřil k čilé generaci 30. let 19. století, která radikálně přetvářela starou Plzeň na moderní, průmyslové velkoměsto. Mezi nejvýznamnější počiny patří stržení středověkých hradeb kolem historického centra Plzně, kde byly později postaveny sady.

Roku 1832 založil Akciovou okrašlovací společnost, jejímž cílem je výstavba Lázní, které byly dokončeny o dva roky později.

Dalším významným počinem bylo vystavění kašen na náměstí republiky, které byly napojeny na vodárenskou věž a přiváděly tak pitnou vodu do středu města.¹⁷⁸

3.13.6 J. K. TYL (4. 2. 1808 – 11. 7. 1856)

Josef Kajetán Tyl byl především dramatik a herec, dále také spisovatel a novinář.¹⁷⁹ V Plzni byl poprvé r. 1829 s kočovnou divadelní společností, naposled 1856, kdy zde zemřel. Významný český prozaik, dramatik a novinář. Je pohřben na Mikulášském

¹⁷⁷ Rozhlas Plzeň [online]. Dostupný z URL:

<http://www.rozhlas.cz/plzen/publicistika/_zprava/860852.html> [cit. 2013-04-08].

¹⁷⁸ Správa veřejného statku města Plzně [online]. Dostupné z URL: <<http://www.svsmp.cz/mestska-zelen/zajimavosti/lochotinsky-park-pohled-do-historie.html>> [cit. 2013-04-07].

¹⁷⁹ AUGUSTA, Pavel a František HONZÁK. *Naše vlast*. 4., rev. vyd. Praha: Slovart, c2011. Ilustrovaná encyklopedie (Slovart). ISBN 978-80-7391-531-5, s. 147-148.

hřbitově. V Plzni nalezneme jeho pomník v Lochotínském parku a u Velkého divadla, ve Smetanových sadech, se nachází pamětní deska v Prešovské ulici č. 3.

3.13.7 VENDELÍN BUDIL (19. 10. 1847 – 26. 3. 1928)

Vendelín Budil byl český herec, režisér, divadelní historik a překladatel. V letech 1888 – 1900 řídil vlastní velmi úspěšnou divadelní společnost. V 90. letech 19. století byla jeho společnost nejlepším činoherním tělesem po Národním divadle v Praze. Společnost hostovala v roce 1897, jako vůbec jediná z venkovských společností, v pražském Národním divadle s dramatisací románu F. E. Hodgson–Burnettové Malý lord.

Od března 1902 do roku 1912 řídil nové Městské divadlo v Plzni. Jeho nejproslulejší rolí byl Král Lear od Shakespeara, jež nastudoval opakovaně v letech 1878, 1885 a 1904. Po pracovním úrazu byl v roce 1912 penzionován. Nadále však hostoval jak v Plzni, tak v Praze. Od roku 1910 byl předsedou Svazu českých divadelních ředitelů, v roce 1918 členem slavnostního výboru pro jubilejní oslavy Národního divadla.¹⁸⁰

3.13.8 EMANUEL TUSCHNER (24. 12. 1828 – 1. 5. 1882)

Byl plzeňským purkmistrem a zemským poslancem. V letech 1868-73 byl purkmistrem. Za dobu jeho působení na radnici byl vybudován rozsáhlý vodovod, provedena úprava břehů Mže, zřízeny nové ulice, obnovena činnost divadla P. Švandou ze Semčic, založena vyšší dívčí škola aj. Pro město Plzeň kupoval různé objekty, jejichž cena byla krytá jen směnkami, a městský rozpočet skončil schodkem. V r. 1873 rezignoval na svoji funkci.¹⁸¹

3.13.9 PAVEL ŠVANDA ZE SEMČIC (27. 11. 1825 – 5. 1. 1891)

Dramaturg, režisér, divadelní ředitel, kritik a novinář. V letech 1866-75 byl ředitelem divadla v Plzni a řídil vlastní divadelní společnost. V Plzni působil ještě v letech

¹⁸⁰ Osobnosti [online]. Dostupný z URL: <<http://zivotopis.osobnosti.cz/vendelin-budil.html>> [cit. 2013-03-08].

¹⁸¹ Knihovna města Plzně – katalog Calvinus [online]. Dostupný z URL: <<http://lanius.kmp.plzen-city.html>> [cit. 2013-04-08].

1878-81 a 1884-85. Ve foyeru Velkého divadla v Plzni byla v r. 1926 odhalena jeho busta od Emanuela Kodeta.¹⁸²

3.13.10 EMIL ŠKODA (18. 11. 1839 – 8. 8. 1900)

Patřil mezi osobnosti evropské úrovně, které se nebály podnikatelských rizik. I přestože si jeho otec přál, aby se věnoval lékařskému povolání, vydal se svojí cestou. Zahájil studia v Německu na technice, po ukončení čtyř semestrů, odjíždí pro dokončení vysokoškolského vzdělání do Karlsruhe. Později odchází do Itálie jako jednoroční dobrovolník rakouské armády do války Sardinie a Francie proti Rakousku (odtud se vrací s chronickým porušením žaludku, které ho trápilo až do smrti). Později ho, v Brémách, v roce 1866 zastihlo vypuknutí prusko-rakouské války. Jako příslušník nepřátelského státu musel během 48 hodin opustit Německo.

Z jeho návratu měl velikou radost jeho otec, který mu za dobu jeho nepřítomnosti sjednal místo hlavního inženýra v nově vybudované strojárně hraběte Valdštejna v Plzni. Na otcovo naléhání vstoupil Emil Škoda do hraběcích služeb za velmi dobrých podmínek. V sedmadvaceti se stal ředitelem. Byl plně zaujat řízením závodu, zaváděním nových výrob i obchodní činností. Spory se zhrzenými čekateli přivedly Škodu k ráznému kroku, kdy nabídl hraběti, že ne příliš prosperující továrnu odkoupí za 167 000 zlatých. Škodova strojárna přežila i rakouskou hospodářskou krizi. Krizi mu do jisté míry pomohl překonat i sňatek s Hermínou, která mu dala své ano, až na třetí pokus.

Emilu Škodovi se narodily čtyři děti, na které bohužel neměl moc času. Rodinu řídil autokraticky stejně jako firmu.

Po padesátce se u inženýra Škody začaly projevovat důsledky duševního a tělesného vyčerpání. Poměrně moderně uvažoval v hledisku sociálním, neboť koncem 70. let nechal pro své zaměstnance založit penzijní pojištění.

Na sklonku života v roce 1899 se stal členem vídeňské sněmovny a držitelem několika vyznamenání. O několik měsíců později byl nucen z finančních důvodů pod

¹⁸² Knihovna města Plzně – katalog Calvinus [online]. Dostupný z URL: < <http://lanius.kmp.plzen-city.html> > [cit. 2013-04-08].

nátlakem bank přeměnit svůj rostoucí podnik v akciovou společnost, ve které se stal více než 50 % akcií, prezidentem a generálním ředitelem.

Umírá dne 8. srpna 1900 při cestě ve vlaku ze Štýrska. Pohřeb byl v Plzni.¹⁸³

3.13.11 HUGO JELÍNEK (31. 3. 1834 – 10. 4. 1901)

Svoji kariéru zahájil v cukrovaru v Křimicích jako neplacený technik. Roku 1863 zavedl ve vysočanském cukrovaru svůj způsob čištění řepné šťávy, který se rychle rozšířil ve všech evropských státech. V roce 1865 se přestěhoval do Plzně a Emil Škoda si jej „ukořistil“ pro svoji strojírnou. Jelínek se stal předsedou výboru pro založení Rolnického akciového cukrovaru. Dokázal zaimponovat všem 214 akcionářům svými znalostmi a odvahou. Během sedmi měsíců vyrostl v Plzni moderní, velkokapacitní cukrovar. Jelínek si sám dohlížel na montáž zařízení, které z větší části dodala Škodovka. Zpočátku vyvstaly problémy s dodávkou řepy, avšak Jelínek byl optimista. Plzeňský starosta Emanuel Tuschner se nechal přesvědčit a jako finanční ředitel cukrovaru a předseda plzeňské Občanské záložny získával další a další půjčky.

Bylo však třeba řešit i další problémy. Po té co se šťáva vylouhovala, tak si zbytek odváželi sedláci pro dobytek, avšak voda z povozů vytékala a znečišťovala tak město. A tak vznikl další vynález té doby – šroubový lis. Sám si jej zkonstruoval a o jeho výrobu se postarala Škodovka.

Postupně se začaly zvyšovat dluhy cukrovaru a nijak to ani nepodpořila nevalná úroda řepy v Čechách. Poslední ranou pro podnik byl krach na vídeňské burze v roce 1873.

Plzeňský cukrovar to nevydržel a byl prodán následující rok. Po tomto neúspěchu se Jelínek odebral do Ruska a řídil zde společně s dalším cukrovarnickým odborníkem, inženýrem Mikoleckým, technicko-obchodní zastoupení Škodovky.

Do Čech se vrací v roce 1880 a umírá roku 1901.¹⁸⁴

¹⁸³ HAJŠMANOVÁ, Eva a kol. *Plzeňské medailonky 2: Kdo je kdo v Plzni*. 1. vyd. Plzeň: Karel Veselý, 2004. Plzeňské medajlonky sv. 2. ISBN 80-86334-02-3, s. 63-70.

¹⁸⁴ *Tamtéž*, s. 83-86.

3.13.12 FRANTIŠEK SCHWARZ (8. 5. 1840 – 4. 5. 1906)

Redaktor, regionální politik mladočeské orientace, zakladatel Plzeňských novin. V r. 1861 se stal členem redakce politického deníku Čas (zde se spřátelil s Janem Nerudou, společně vydávali obrázkový týdeník Rodinná kronika), o rok později politického týdeníku Hlas. V září r. 1864 byl poslán Klubem českých poslanců v Praze do Plzně, aby zde založil české noviny (Plzeňské noviny).

Roku 1865 byl zvolen tajemníkem okresního zastupitelstva v Plzni. Od r. 1883 byl poslancem zemského sněmu, v letech 1891-1903 reprezentoval Plzeň v říšské radě. Spoluzaložil Rolnický akciový pivovar v Plzni, aktivně působil v Sokolu a literárních spolcích. Stal se čestným občanem 13 obcí na Plzeňsku. Je pochován na Ústředním hřbitově v Plzni. Autor odborných prací, které se týkaly samosprávy a řízení obcí.¹⁸⁵

3.13.13 MIKOLÁŠ ALEŠ

„Přední český malíř, přítel plzeňského architekta R. Štecha. Pro některé jeho domy kreslil kartony pro sgrafitovou výzdobu. Část kartonů zachována ve sbírkách Západočeské galerie.“¹⁸⁶

3.13.14 JUDR. VÁCLAV PETÁK (24. 9. 1842 – 19. 11. 1917)

„Působil v Plzni jako adjunkt c. k. krajského soudu, koncipient advokátní kanceláře a později si otevřel vlastní kancelář. Také byl členem obecního zastupitelstva, městské rady a od roku 1876 byl sedmkrát purkmistrem města Plzně. Byl členem a předsedou plzeňských školních rad, předsedou kuratoria obchodní, dívčího lycea, výboru pro živnostenské školy pokračovací atd. Byl starostou plzeňské sokolské župy¹⁸⁷ a Sokola, starostou Měšťanské Besedy a dalších spolků. Získal řadu vyznamenání např. rytířský kříž železné koruny III. třídy, odznak Červeného kříže II. třídy s válečnou ozdobou nebo záslužnou medaili České obce sokolské. Byl čestným měšťanem královského města Plzně.

¹⁸⁵ Knihovna města Plzně – katalog Calvinus [online]. Dostupný z URL: < <http://lanius.kmp.plzen-city.html> > [cit. 2013-04-08].

¹⁸⁶ Plzeň 2015 [online]. Dostupný z URL: <<http://www.plzen.eu/o-meste/historie-mesta/osobnosti.html>> [cit. 2013-04-08].

¹⁸⁷ administrativní nebo územně správní celek

*Dne 29. Června 1899 zahájil v Plzni osobně provoz Elektrických drah královského města Plzeň.*¹⁸⁸

3.13.15 KAREL KLOSTERMANN (15. 2. 1848 – 16. 7. 1923)

Karel Klostermann byl spisovatel a pedagog. Působil jako profesor na německé reálce v Plzni. Je pochovaný na ústředním hřbitově v Plzni.¹⁸⁹

3.13.16 JAROSLAV FIŠER (5. 3. 1899 – 22. 12. 1938)

Byl inženýrem, architektem a konstruktérem. Dne 1. 3. 1929 nastoupil do stavebního oddělení Škodových závodů v Plzni. Pracoval zde na projektech průmyslových a obytných budov - např. na nových továrních objektech pro plzeňský, nýřanský a smíchovský závod. V roce 1931 pracoval na celkovém architektonickém řešení reprezentačního křídla Cizineckého domu v Plzni na Lochotíně. Avšak dne 1. 12. 1931 byl navržen na výpověď z důvodů restrikce stavebního oddělení a k 31. 12. 1931 ukončil ve Škodových závodech pracovní poměr.¹⁹⁰

3.13.17 FRANTIŠEK KŘIŽÍK (8. 7. 1847 – 22. 1. 1941)

František Křižík byl nazýván „Otcem české elektrotechniky“. Za jeho nejvýznamnější úspěch bylo považováno významné zlepšení obloukové lampy.¹⁹¹ Také patřil k průkopníkům elektrické dopravy u nás. V roce 1883 si František Křižík založil dílničku v Plzni. Firma Křižík vyráběla hnací ústrojí pro elektrické tramvaje i vlaky, signalizační zařízení a široký sortiment elektrotechnického zařízení.¹⁹²

¹⁸⁸ Správa hřbitovů a krematoria města Plzně. *Čestné Hroby města Plzně*. 1vyd. Plzeň: Plzeň 2015, 2011, s. 6.

¹⁸⁹ *Tamtéž*, s. 5.

¹⁹⁰ Knihovna města Plzně – katalog Calvinus [online]. Dostupný z URL: < <http://lanius.kmp.plzen-city.html> > [cit. 2013-04-08].

¹⁹¹ AUGUSTA, Pavel a František HONZÁK. *Naše vlast*. 4., rev. vyd. Praha: Slovart, c2011. Ilustrovaná encyklopedie (Slovart). ISBN 978-80-7391-531-5, s. 52.

¹⁹² *Tamtéž*, s. 33.

3.13.18 KAREL AKSAMIT (11. 4. 1897 – 21. 6. 1944)

Karel Aksamitem byl organizátorem komunistického odboje na Plzeňsku, a také instruktor Ústředního výboru Komunistické strany Československa.¹⁹³

3.13.19 LUDĚK PÍK (18. 5. 1876 – 19. 4. 1948)

Do Plzně přichází v roce 1901 na základě nabídky místa v redakci periodika *Nová doba*. Do první světové války byl poslancem a postupně se stával vůdčí politickou osobností na Plzeňsku. V roce 1918 se podílel na založení Národního výboru a o rok později se stal prvním demokratickým starostou Plzně. Byl vynikající organizátor, řečník a diskutér. Na svoji funkci rezignoval v roce 1938. Jeho jméno je dodnes v názvu plzeňského gymnázia na Doubravce.¹⁹⁴

3.13.20 MATOUŠ MANDL (27. 1. 1865 – 23. 12. 1948)

Byl JUDr., plzeňským purkmistrem a zemským poslancem. V roce 1882 absolvoval plzeňské reálné gymnázium a do roku 1886 studoval na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. V letech 1887-88 působil jako auskultant při Krajském soudu v Plzni, později jako koncipient v advokátní praxi. Roku 1893 získal doktorát práv a o tři roky později si otevřel v Plzni vlastní advokátní kancelář. V roce 1911 byl zvolen do zemského sněmu za Národní stranu svobodomyšlnou. V plzeňské městské správě působil od roku 1897 do roku 1939, kdy v letech 1917-1919 zastával funkci purkmistra. Také vedl pobočku Národně demokratické strany v Plzni, byl starostou Měšťanské besedy a působil v řadě spolků.¹⁹⁵

3.13.21 JOSEF SKUPA (16. 2. 1882- 8. 1. 1957)

Josef Skupa byl loutkář, režisér, scénograf, grafik, ilustrátor, textař, pedagog a malíř. Působil v Městském divadle v Plzni a v loutkovém divadle *Feriálních osad*. Vytvořil originální dvojici loutek *Spejbla a Hurvínka*. Roku 1930 založil profesionální Plzeňské loutkové divadlo. Od roku 1933 byl prezidentem Mezinárodní unie loutkářů a v roce

¹⁹³ Knihovna města Plzně – katalog Calvinus [online]. Dostupný z URL: < <http://lanius.kmp.plzen-city.html> > [cit. 2013-04-08].

¹⁹⁴ Správa hřbitovů a krematoria města Plzně. *Čestné Hroby města Plzně*. 1vyd. Plzeň: Plzeň 2015, 2011, s. 38.

¹⁹⁵ Knihovna města Plzně – katalog Calvinus [online]. < <http://lanius.kmp.plzen-city.html> > [cit. 2013-04-08].

1948 byl jmenován národním umělcem. V roce 1955 mu byla udělena Československá cena míru.¹⁹⁶

3.13.22 JOSEF BERAN (29. 12. 1888 – 17. 5. 1969)

Josef Beran se narodil v Plzni a byl doktorem teologie, profesorem teologie a kardinálem. Vystudoval v Římě (vysvěcen v r. 1911). Roku 1965 byl jmenován kardinálem a odjel do Vatikánu, kde působil až do smrti. Byl autorem řady teologických úvah a studií, historických spisů a také prózy. V r. 1995 byla v Plzni na domě č. 1 v Křížíkově ulici odhalena pamětní deska s bustou kardinála J. Berana.¹⁹⁷

3.13.23 JIŘÍ TRNKA (24. 2. 1912 – 30. 12. 1969)

Jiří Trnka byl loutkář, ilustrátor, sochař, scénárista a režisér animovaných filmů. Nejprve navrhoval a vytvářel kulisy pro divadlo J. Skupy v Plzni, později provozoval v Praze vlastní loutkové divadlo. S panem Skupou spolupracoval i v pozdějších letech a vytvořil pro jeho divadlo řadu loutek. V roce 1945 založil studio kresleného filmu, *Bratři v Triku*. Je znám jako tvůrce kreslených a loutkových filmů, za něž získal celou řadu prestižních ocenění nejen u nás, ale i ve světě.¹⁹⁸

3.13.24 LADISLAV LÁBEK (27. 1. 1882 – 26. 5. 1970)

Ladislav Lábek byl muzejník a národopisec, který působil v Plzni. Spolupodílel se na založení Kroužku přátel starožitností, který byl později přejmenován na Společnost pro národopis a ochranu památek Plzeňska. V roce 1915 otevřel Národopisné muzeum Plzeňska. Pro muzeum sbíral soustavně materiál na venkově i ve městě a proto má dnes národopisné oddělení Západočeského muzea jedny z nejsoustavnějších sbírek v Čechách. Vedle sběratelské a muzejní práce se věnoval i práci odborné a vědecké. Napsal řadu článků o Národopisném muzeu, a také vypracoval vlastní systém evidence.¹⁹⁹

¹⁹⁶ Správa hřbitovů a krematoria města Plzně. *Čestné Hroby města Plzně*. 1vyd. Plzeň: Plzeň 2015, 2011, s. 3.

¹⁹⁷ Knihovna města Plzně – katalog Calvinus [online]. < <http://lanius.kmp.plzen-city.html> > [cit. 2013-04-08].

¹⁹⁸ Správa hřbitovů a krematoria města Plzně. *Čestné Hroby města Plzně*. s. 17.

¹⁹⁹ *Tamtéž*, s. 12.

4 HISTORICKÁ STEZKA PLZNÍ

Moje práce, Historická stezka Plzní, je myšlena jako návrh naučné stezky Plzní, kterou bych s dětmi uskutečnila na 1. stupni ZŠ v rámci vlastivědného kroužku. Tato stezka je navržena pro děti 4. – 5. tříd.

Předpokládám, že do kroužku by chodilo cca 16-20 dětí. Jednotlivá místa týkající se historie Plzně jsou rozčleněna do deseti měsíců, počínaje zářím. Každý měsíc je dále členěn na jednotlivé hodiny s aktivitami, týkajícími se daného tématu.

Každý měsíc bude barevně odlišen, děti si budou vyznačovat jednotlivé měsíce na velké mapě. Např.: modře – prosinec – místa, na která by se děti byly podívat v prosinci, by na mapě byly znázorněny (vybarveny) modře, na konci roku by bylo hezky vidět, kde jsme se který měsíc byly podívat. Vedle malé faktograficky správné mapy, bude ještě jedna velká mapa (viz Příloha č. 37), kam se budou lepit obrázky a dopisovat informace o Plzni.

4.1 TEMATICKÝ PLÁN NA CELÝ ROK – SHRNUÍ

MĚSÍC	téma	čas	aktivity
Září	Starý Plzenec	2 h	Seznamovací hodina Plán na školní rok Vytvoření pravidel Prezentace skupin Vytváření badatelského deníku Křížovka
		4 h	Výlet do Starého Plzně Hra s indiciemi , nejprve nás indicie navedou k rotundě sv. Petra a Pavla, poté nás odkáží na Radyni. Radyně – hra roztrhané pověsti Hledání pokladu
		2h	Připomenutí památek, které jsme navštívili v předchozí hodině. Zopakování historických faktů, dokreslení obrázků – Radyně, rotunda sv. Petra a Pavla. Společná volba obrázku, který nalepíme na naši velkou mapu na zdi. Zaznamenání poznatků, do svých deníků. Výstup jednotlivých skupin, jedna skupina bude mluvit o rotundě sv. Petra a Pavla a druhá o Radyni. Každé skupině předám zprávu, která se bude týkat dalšího historického místa, které společně navštívíme.
Říjen	Historické jádro	2h	Hra - Hanojské věže Aktivita: Historické jádro – děti si vytáhnou obrázek budovy, o které budou zjišťovat informace. Na výběr bude: Kostel sv. Bartoloměje, Radnice, Plzeňské kašny, muzeum loutek, vodárenská věž
		2h	Procházka: do historického jádra Plzně Hra – Plzeňští odborníci Po aktivitě si projdeme jednotlivá místa a doplníme informace. Zajdeme na informace, děti budou mít možnost se zeptat, na letáčky ohledně Plzně, atd.

		2h	Uspořádání shromážděného materiálu, vytváření koláže, přesně zadáno, jak co bude vypadat, kde budou informace,příprava prezentace poznatků ostatním
		2h	Prezentace poznatků + hromadné lepení na stěnu Děti ostanou na výběr z různých her
Listopad	Sady, ZČU muzeum, hradby, fresky	2h	Aktivita fresky č. 1 – po třídě rozmístěné obrázky fresek Mikoláše Alše, a názvy domů. Aktivita fresky č. 2 – vytvoření „fresky“
		2h	Aktivita historická řemesla Aktivita hradby - puzzle
		2h	Vycházka: Fresky – děti dostanou mapku historického jádra města Plzně – budeme chodit ulicemi a zakreslovat si, kde jsme našly fresky Hradby – vždy jedna skupinka u naučné tabule a zbytek hraje hry.
		2h	Hra AZ-kvíz
Prosinec	Stará synagoga, synagoga, divadlo	2h	Aktivita synagogy Aktivita divadlo Hra Bingo: Divadlo Aktivita – Naše představení
		2h	Vycházka do divadla – na divadelní představení a prohlídku divadla
		2h	Vánoční představení Vánoční hodina
Leden	Techmania, Bory	2H	Povídání o Ing. Emilu Škodovi Aktivita vynálezci a průkopníci
		2h	Prezentace vynálezů Hra – Bory- najdi na mapě
		4h	Vycházka do Techmanie
únor	Plzeňské osobnosti,	2h	Aktivita Plzeňské osobnosti
		2h	Vycházka do knihovny Lochotín- dohledávání informací

	Lochotín		Hra Lochotínské lázně – hledání míst podle fotek
		2h	Vytváření emblémů Aktivita pexeso Prezentace osobností
březen	Plzeňské pověsti + husitská bitva	2h	Aktivita roztrhané pověsti Aktivita komiksy
		2h	Aktivita Plzeňský erb
		4h	Dramatizace husitského obléhání
Duben	Doubravka, Slovany	2h	Rozdělení děti do skupin A a B (A – Doubravka, B- Slovany) Aktivita Doubravka a Slovany
		2h	Kvíz kdo z koho
		4h	Naučná stezka Doubravka - Koterov
Květen	Bolevecká náves, Bolevecké rybníky	2h	Bolevecká náves – šifra Aktivita Bolevecké rybníky - mapa
		4h	Sigmondova naučná stezka
		2h	Hra Kufr
Červen	Shrnutí a představení pro rodiče	2h	Opakovací hodina
		2h	Nácvik představení pro rodiče
		2h	Představení pro rodiče

4.2 ZÁŘÍ

Měsíc:	ZÁŘÍ
Téma:	STARÝ PLZENEC
Vzdělávací cíl:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žák si procvičí orientační smysl, při práci s mapou. Zároveň si zlepší orientační dovednosti. ▪ Žák si na křížovce procvičí svoje dosavadní znalosti z počátků dějin českého státu. ▪ Žák si procvičí vyjadřovací schopnosti. ▪ Žák rozvíjí logické uvažování při šifrování.
Výchovný cíl:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žák si pomocí kolektivního vytváření pravidel uvědomí, jak chce, aby se ostatní k němu chovali, a zároveň jak on se bude chovat k nim. ▪ Žák se díky hře na křečka seznámí s ostatními dětmi a naváže s nimi kontakt. ▪ Žák se při vycházce do Starého Plzně připomene pravidla slušného chování ve vlaku, pravidla jak se chodí po silnici. ▪ Žák se díky práci ve skupině učí kooperaci.
Metody:	Skupinová, individuální
Formy:	Názorné, slovní, aktivní, motivační
Pomůcky:	Mapy Rokycan, indicie, pověsti
Počet hodin	Aktivity
2 hodiny	<p style="text-align: center;">Seznamovací hodina</p> <p>V úvodu první části se s dětmi seznámím pomocí hry Na křečka (viz Příloha č. 1).</p>

	<p style="text-align: center;">Plán na školní rok</p> <p>Poté, co se poznáme, sdělím dětem, co nás čeká. Nejprve se podíváme na velkou i malou²⁰⁰ mapu Plzně a okolí, která je celá zakrytá. Vysvětlím dětem, že na mapě budeme odkrývat jednotlivé dílky postupně a zároveň do ní budeme dokreslovat a doplňovat informace, které potom všechny sdělíme rodičům na závěrečné hodině, kdy jim ukážeme, co jsme se vše naučili a jak dobře známe své rodné město.</p> <p style="text-align: center;">Vytvoření pravidel</p> <p>Dále s dětmi vytvoříme naše pravidla, která budeme dodržovat, a kterými se budeme řídit. Děti rozdělím náhodně do skupinek po třech až čtyřech, a dám jim list papíru. Každá skupina bude mít úkol vymyslet během pěti minut co nejvíce věcí, které by chtěli, aby se dodržovali. Pravidla budou zahrnovat naše chování a vzájemné chování jednotlivých členů.</p> <p style="text-align: center;">Prezentace skupin</p> <p>Následuje prezentace skupin v kroužku, kde si děti sdělí své návrhy. Ty, které si děti společně odsouhlasí, si společně nalepí na papír, který si poté vyvěsíme ve třídě.</p> <p style="text-align: center;">Vytváření „badatelského deníku“</p> <p>Děti se na první hodině pokusí vytvořit svůj vlastní badatelský deník, do kterého si budou zaznamenávat své poznatky z výletů a hodin. Děti se pokusí navrhnout si hlavní stránku (přední strana) – využijeme věci na výtvarnou výchovu, vodovky, tempery, atd.</p> <p style="text-align: center;">Křížovka (viz Příloha č. 2)</p>
--	---

²⁰⁰ Menší mapa je faktograficky správná. Velká bude sloužit jen jako pomůcka, na kterou se budou lepit obrázky, popisovat místa, a u které si budeme opakovat dosažené znalosti. Velká mapa nebude proporčně správná, bude sloužit pouze pro orientaci, proto musí být hned vedle mapa faktograficky správná, aby děti neměly zkreslený pohled na Plzeň.

	<p>Po dokončení dětem rozdám křížovku, indicie k jednotlivým doplňovačkám mají rozmístěné po třídě na barevných papírcích. Děti se rozdělí do skupinek po 3-4, dostanou do skupiny jednu křížovku a rozeběhnou se po třídě. Každý si zapamatuje jednu otázku a její číslo. Pokud bude vědět odpověď rovnou, může si pamatovat jen číslo a odpověď. Jinak bude platit, že s tím, co si zapamatuje, poběží zpět ke své křížovce, kde si na papír může zapsat přesné znění dané otázky, a pokud by on sám neznal odpověď, bude mít možnost se poradit se skupinou.</p> <p>Ke křížovce vytvořím klíč (viz Příloha č. 2), aby bylo možné zkontrolovat správné řešení. Hlavní úkol bude odkázat děti na první místo, na které se společně pojedeme podívat, kde budou zjišťovat kořeny Plzně. Na této hodině jím také rozdám vytištěný informační papír s instrukcemi, které se budou týkat výletu následující týden (viz Příloha č. 3).</p>
<p>4 hodiny</p>	<p>Výlet – Starý Plzenec</p> <p>Na nádraží zkontroluji, zda děti mají vše, co jsem předepsala v informačním letáku. Spočítám děti, zda jsou všechny – budu je číst, a koho přečtu, si půjde stoupnout k osobě, která pojede na výlet se mnou.</p> <p>Organizace ve vlaku:</p> <p>Seznámím děti s organizačními a bezpečnostními pravidly. Po vystoupení z vlaku se s dětmi naučíme počítat. Později se budou děti počítat samy.</p> <p>Zároveň tím vznikne prostor pro kolegyni, aby ukryla čtyři srolované mapky (viz Příloha č. 4) Starého Plzně i s první indicíí v blízkosti nádraží.</p> <p>Potom řeknu dětem, že již na nádraží začíná jejich mise jako skupinek, a že jim moje kolegyně ukáže, v jakém prostoru mají hledat tajnou zprávu (viz Příloha č. 5) a mapu. Děti rozdělíme na barvy žlutí, zelení, červení a modří. Poté vyhlásíme začátek a děti se rozprchnou</p>

	<p>hledat. Předem jsou samozřejmě určeny hranice, kam smí a kam nesmí.</p> <p>Až si každá skupina najde svoji mapu a první indicii, necháme jim čas, aby nám postupně z každého družstva přišel jeden zástupce sdělit, co jeho skupina objevila, a kam mají v úmyslu se dále vydat, co jim radí indicie. Děti si svoji cestu budou zakreslovat do té mapky.</p> <p>Nejprve dojdou na křižovatku ul. Radyňská a ul. Staroplzenecká, kde kolegyně ukryje další indicii (viz Příloha č. 6), která je odkáže na následující indicii (viz Příloha č. 7). Dojdou k rotundě sv. Petra a Pavla.</p> <p>U rotundy sv. Petra a Pavla budou děti hledat poslední indicii (viz Příloha č. 8). Nechám děti, aby si přečetly naučnou tabuli, zakreslily rotundu a nasvačily se.</p> <p>Následně se zeptáme dětí, co jim poradila další indicie a vydáme se, po kratším odpočinku, na Radyni.</p> <p>Aktivity Radyně</p> <p>S dětmi dojdeme k Radyni, já si sednu na kamení, a najdu zatrčený list papíru, zavolám děti, že jsem asi něco objevila, ať přijdou blíž. Poprosím, někoho, aby přečetl, co se na listu píše (viz Příloha č. 9).</p> <p>Na listu bude stát, že jsou tu v okolí ukryté roztrhané části pověstí (viz Příloha č. 10) o Radyni. Děti budou mít za úkol najít, každý svůj svitek. Každý si přečte svůj. Následně se děti, jako skupina, budou snažit správně poskládat pověst.</p> <p>Až budou mít příběh poskládaný, budou mít za úkol přiřadit svůj příběh k některému z názvů příběhů (viz Příloha č. 10), které budou připevněny na kmenech stromů. Názvy předpřipraví kolegyně, během té doby, co budou děti hledat svitky. Opět upozorním děti na bezpečnost, a vytyčím hranice, kde se smí pohybovat.</p>
<p>2 hodiny</p>	<p>Na této hodině si připomeneme, kde jsme byli, co jsme se dozvěděli, co jsme si zapamatovali a co se nám nejvíce líbilo (udělala bych s dětmi u Radyně fotku, abychom si ji mohli nalepit do našeho</p>

projektu).

Kreslení Radyně a rotundy sv. Petra a Pavla

Děti si budou moci vybrat, zda budou raději kreslit rotundu sv. Petra a Pavla nebo Radyni. Navrhnu dětem, že mohou použít i látky, tempery. Potom společně vybereme obrázky, které se nám budou nejvíce líbit, ty nalepíme na naši obrovskou mapu.

Každá skupina představí, co se zajímavého dozvěděli o Radyni a co o rotundě sv. Petra a Pavla. Za skupinu mluví vždy jen jeden.

Ke konci naší dvouhodinovky bych zařadila novou dovednost, a to šifrování Morseovou abecedou²⁰¹ (viz Příloha č. 11).

Na procvičení budu mít pro děti připravenou šifru (viz Příloha č. 8) - zašifrované další místo na naší mapě, kam se podíváme následující měsíc.

²⁰¹ Morseova abeceda je skupina symbolů, které se využívají v telegrafii. Pomocí Kóduje písmena abecedy pomocí dlouhých a krátkých znaků.

4.3 ŘÍJEN

Měsíc:	ŘÍJEN
Téma:	HISTORICKÉ JÁDRO MĚSTA PLZNĚ
Vzdělávací cíl:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žák si pomocí reprodukce textu zlepšuje své vyjadřovací schopnosti a mluvený projev. ▪ Žák při hře Hanojské věže procvičuje logické myšlení.
Výchovný cíl:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pomocí kooperativního učení se žák učí jednat a komunikovat s ostatními. ▪ Díky dílčím celkům se žáci učí zpracovávat informace samostatně. ▪ Učí se oceňovat práci druhých a vyjádřit svůj vlastní názor.
Metody:	Skupinové, individuální, hromadné, kooperativní
Formy:	Názorná, praktické, produktivní, aktivní, motivační, opakovací
Pomůcky:	Popisy specialistů, hanojské věže, obrázky – kostel sv. Bartoloměje, kašny, vodárna, muzeum loutek + masné krámy
Počet hodin	Aktivity a popis hodiny
2 hodiny	<p>Organizace:</p> <p>Na začátku se děti samy rozdělí do skupinek. (Prostřednictvím archu, který pro děti připravím, kde budou okýnka vždy po čtyřech dětech, každé dítě se pokaždé zapíše do skupiny, tak aby tam byl vždy s někým, s kým ještě předtím nebyl). Já se vždy hned na začátku hodiny zeptám, jaké jsou skupiny a děti se ohlásí, jen si je zkontroluji v tabulce.</p> <p>Aktivita - Hanojské věže (viz Příloha č. 12):</p> <p>Cíl: přepravit materiál z bodu A do bodu B, prostřednictvím bodu C.</p> <p>Pravidla: Hanojské věže je hra, kterou vynalezl francouzský matematik 19. Století E. Lucas. Skládá se ze tří tyčí – věží, a sedmi kotoučů (v našem případě čtverců různých barev – modifikace: vyrobit to z prázdných papírových beden a ty barevně pokreslit), které jsou seřazeny od největší po nejmenší. Úkolem řešitele je přemístit jednu věž na druhou (třetí), kdy druhou věž využije jako pomocnou pro dočasné</p>

odkládání podle následujících pravidel:

1. je možno přenášet vždy jen jeden kroužek,
2. přenášené kroužky se smějí umístit jen tak, aby menší ležel na větším,
3. druhou hůlkou je povoleno používat jako pomocnou, ale i na ní musí vždy ležet menší kroužek na větším.

Hru budeme hrát s dětmi ve skupině tak, že se vždy budou po jednom střídat. Ve skupině si mohou radit. Odstartuji čas, a pak si zapíši, jak rychle dokázaly čtverce přemístit.

Podle toho, jak se umístí, bude moci první zástupce týmu jít vytáhnout obrázek z klobouku. (na obrázku bude: Kostel sv. Bartoloměje, Radnice, vodárenská věž, kašny, muzeum loutek)

Žák, který vytáhne kartičku, se vrátí do skupiny a dostanou dvě minuty na to, aby si obrázek prohlédly, a dokázaly se rozhodnout, zda obrázek znají, a pokud ho znají, kde by ho hledaly.

Zadání, které dostanou k jednotlivým budovám a památkám:

➤ RADNICE:

1. Zjisti, kdy jsem byla postavena a kým?
2. Zjisti, jaký stavební sloh se mnou přichází do Plzně. A které prvky, jsou pro mě typické?
3. Víš, co se na radnici dříve odehrávalo? K čemu sloužila? Pokus se to vypátrat.
4. Zjisti jak je dnes radnice využívána?

➤ MUZEUM LOUTEK + MASNÉ KRÁMY:

1. Jakou funkci splňovaly Masné krámy ve středověku? A kde bychom tuto budovu mohli vidět?
2. Zjisti, v jakých architektonických stylech jsou masné krámy postaveny.
3. Kde najdeme Muzeum loutek a jaké známé loutky tam visí?

	<p>4. Dokázal/la bys zjistit jméno známého loutkaře, který zde má vystavené také svoje loutky? Napiš, co víš o loutkách (z čeho jsou vyráběny, oblečeny, jak se s nimi zachází).</p> <p>➤ KATEDRÁLA SV. BARTOLOMĚJE:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zjisti, v jakém století mě začali stavět? Zjisti, proč se říká u andělíčka (u plzeňského osahánka). 2. Zjisti, jaké NEJ má katedrála sv. Bartoloměje. 3. Zjisti, co patří mezi nejcennější výzdobu chrámu. <p>➤ PLZEŇSKÉ KAŠNY:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jaké podoby na sebe přebírají a co znázorňují. 2. Pokus se zjistit i důležitost jednotlivých postav pro Plzeň? 3. Zjisti, zda tyto kašny stály na náměstí od samého počátku, nebo zde bylo i něco jiného (na náměstí). 4. Zjisti, kdy byly postaveny kašny na náměstí, kdo byl jejich autorem. Popřípadě se pokus vyjádřit svůj názor (zda se ti líbí či nelíbí a proč).
<p>2 hodiny</p>	<p>Aktivita – Plzeňští odborníci (viz Příloha č. 13)</p> <p><u>Čas:</u> 25 minut</p> <p><u>Místo:</u> náměstí Republiky</p> <p><u>Organizace:</u> skupinky po čtyřech</p> <p>Každá skupina dostane popis s fotografií čtyř plzeňských odborníků. Když skupina potká postavu z fotografie, může se jí zeptat tajnou větou: <i>Papeži papeži, kolik je hodin na věži.</i> A pokud jim postava odpoví: <i>Za pět dvanáct badateli.</i> Tak podle této odpovědi skupina pozná, že natrefila na tu správnou osobu. Osoby budou odborníci na budovy a památky (viz předchozí hodina). Když odpoví danou odpovědí, mají děti 3 minuty na to vyptávat se odborníka na různé informace ohledně památek, které jsou jim předem sděleny. Odborník bude mít 4-5</p>

	<p>informací, které bude moci dětem sdělit, pokud se na ně správně zeptají. Po uplynutí času se odborník s dětmi rozloučí a jde si dál po svých.</p> <p>Děti budou mít povoleno pohybovat se jen po náměstí, nebudou moci do jakýchkoli uliček, a po době 25 minut budou mít za úkol se vrátit k morovému sloupu, u kterého bude hra začínat.</p> <p>Po konci aktivity projdeme náměstí, zastavíme se na informacích. Ukážeme si jednotlivé domy a památky.</p>
2 hodiny	<p>Třídění informací</p> <p>Děti si opět shromážděné informace a náčrtky nalepí, nebo překreslí do deníku, zapíší. Potom si opět rozlosují, které skupinka bude prezentovat, jakou budovu.</p> <p>Tvoření obrázků budov s chytrými okénky (viz Příloha č. 14)</p> <p>Děti se ve skupině pokusí nakreslit danou budovu (nakreslí jí na velkou čtvrtku, potom čtvrtku rozstříhneme na 4 díly, a každý by pracoval na jedné části.</p> <p>Dále budou mít za úkol do obrázku nalepit kus přehnuté čtvrtky (4ks), tak aby, když jí otevřou, byl uvnitř textík o budově, a když jí zavrou, aby to opět byla budova.</p>
2 hodiny	<p>Prezentace obrázků (a zjištěných informací)</p> <p>Na začátku hodiny, dostane každá skupinka čas na přípravu prezentace. Následovat bude prezentace jednotlivých skupinek.</p> <p>Potom si procvičíme morseovku pomocí připravených zpráviček (z historie).</p> <p>Zbytek hodiny bude herní (hry můžeme jít hrát ven na hřiště). Zahrajeme si hry (viz Příloha č. 1). Tyto hry mám osvědčené z táborů a vím, že děti opravdu baví. Zároveň nejsou náročné na pochopení.</p>

4.4 LISTOPAD

Měsíc:	LISTOPAD
Téma:	SADY, ZÁPADOČESKÉ MUZEUM, HRADBY, FRESKY
Vzdělávací cíl:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žák si při aktivitě spojené s historickými řemesly zlepšuje jemnou motoriku a využívá svoji nápaditost. ▪ Žák si při zažívání řemesel uvědomí dané typické historické prvky řemesel dané doby. ▪ Žák si při vědomostní soutěži ověří dosažené znalosti.
Výchovný cíl:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žák je veden ke kulturnímu poznání jeho rodného města. ▪ Žák se učí kooperaci při aktivitách, kdy spojí fresky na domech s názvy a při vytváření společné fresky. Žák se zároveň učí naslouchat, když mluví někdo jiný, a vyjádřit svůj názor.
Metody:	Názorné, aktivní, produktivní, motivační, opakovací
Formy:	Individuální, skupinová, hromadná, kooperativní
Pomůcky:	AZ – kvíz, puzzle, obrázky fresek,
Počet hodin	Aktivity + popis hodin
2 hodiny	<p>Děti se rozdělí do skupinek samostatně.</p> <p><u>Aktivita Fresky č. 1</u></p> <p>Po třídě a popřípadě po chodbě rozmístím obrázky s domy (viz příloha č. 15), na kterých jsou fresky od Mikoláše Aleše (obrázky budou očíslované). Na tabuli budou mít děti napsané názvy domů. Úkolem dětí bude přiřazení čísel obrázků k názvům domů.</p> <p>Každý žák bude pracovat sám, ale nezapomene s kým je ve skupince. Až budou mít jednotlivci ze skupiny hotovo, ukáží si navzájem své odpovědi, a u těch, které se budou lišit, se pokusí určit, které jsou správné</p> <p>Aktivitu ukončím, až budou mít děti práci hotovou. Tým, který bude mít nejvíce správných odpovědí, bude moci obrázky nalepit na správné místo do naší mapky (samozřejmě až po vycházce, protože tam si teprve zakreslí, kde který dům leží).</p> <p>Potom se zeptám dětí, jestli si těch maleb všimly, když šly po městě. A povíme se i to technice fresky, jak se vytváří.</p>

	<p style="text-align: center;"><u>Aktivita Fresky č. 2:</u></p> <p>Děti se samy pokusí vytvořit „fresku“ ve třídě (nalepený papír na zdi – velký balící – rozprostřený do šířky). S tím by souviselo i to, že se děti nejprve domluví, jak znázorní sebe v určité historické době. Připravím pro děti návrhy šatů (viz příloha č. 16) z jednotlivých historických dob, tak aby se mohly podívat, co se v které době nosilo, a vybraly si). Po té, co „fresku“ dokončí, vymyslí její název. A i ke svým jednotlivým postavám napíše století nebo historické období.</p>
<p>2 hodiny</p>	<p>Děti se opět rozdělí do skupinek po čtyřech.</p> <p>Aktivita hradby (1. část)</p> <p>Připravím velké puzzle z obrázku, který bude vyfocen i s čísly u hradeb. Děti poté dostanou jen lístečky se jmény osobností z kresby, které jsou na zdi u Plzeňských hradeb (vždy do skupiny v pytlíčku).</p> <p>V pytlíčku budou tyto jména: Jiří Trnka, Emil Škoda, Jan Žižka z Trocnova, Miroslav Horníček, Dr. Ing. František Křižík, Albrecht z Valdštejna, Václav II., Josef Kajetán Tyl, Bedřich Smetana, Lomikar, JUDr. Václav Peták, Jan Sladký-Kozina, Martin Kopecký, Mikoláš Aleš, Rudolf II. Habsburský, Josef Skupa.</p> <p>Každý se bude snažit přiřadit jména ke svému kousku puzzle. (Další část se odehraje u hradeb)</p> <p>Aktivita Historická řemesla (viz Příloha č. 17)</p> <p>Připravím pro děti stanoviště, na kterých budou jednotlivá historická řemesla. Děti si stanoviště projdou a každý si napíše na papír tři řemesla, která ho zaujmou. Až si každý napíše svá tři řemesla, zadám instrukci, ať se každý postaví k tomu řemeslu, které ho nejvíce zaujalo. Podle toho, která řemesla budou nejvíce obsazena, utvoří děti skupinky. V těch skupinách potom nechám děti, ať se pokusí vyrobit daný výrobek.</p> <p>Dále budou děti prezentovat své výtvary. Sdělí ostatním, jaké řemeslo si vybraly a proč, název výrobku a postup, pokud by si ho chtěl někdo doma vyrobit.</p> <p>Činnost můžeme proložit hrami (viz Příloha č. 1).</p> <p>Pokud bude děti tvoření bavit, můžeme se pokusit vyrobit nějaké historické šperky a návrhy výzbrojí.</p>

	<p>Aktivitu historická řemesla završíme prohlídkou národopisného muzea.</p> <p>Na závěr hodiny bude na tabuli připravena hra šibenice. Budu si myslet historickou osobnost z těch, které do té doby proberou. Děti mi mohou pokládat takové otázky, abych byla schopná odpovědět ano, ne.</p>
2 hodiny	<p>Vycházka</p> <p>Aktivita Fresky</p> <p>Děti dostanou mapku historického jádra města Plzně – budeme chodit ulicemi a zakreslovat si do mapky, kde jsme fresky viděli. (Další varianta je, že zašifruji názvy ulic, kde jsou fresky, a děti je budou hledat a psát si č. p. domu, na kterém je našly.)</p> <p>Aktivita Hradby (2. část)</p> <p>Vždy jedna skupinka bude u naučné tabule a ostatní hrají hry. Každá skupinka bude mít 5 minut na to, aby doběhla k tabuli a zjistila informace o svých osobách. Potom bychom šli k velké zdi, kde je obraz nakreslen, a vždy jedna skupina by poučila druhou skupinu o své osobnosti s tím, že si vždy skupina napíše, o koho se jedná a zajímavost, co si zapamatuje.</p>
2 hodiny	<p>Nejprve bychom si shrnuli, kde jsme byli, co jsme viděli. Potom si děti zakreslí do mapy hradby, a také místa, kde jsou fresky Mikoláše Alše.</p> <p>Dále si zahrajeme AZ-kvíz s otázkami, které se budou týkat toho, co jsme se doposud naučili (viz Příloha č. 18).</p>

4.5 PROSINEC

Měsíc:	PROSINEC
Téma:	VELKÁ SYNAGOGA, STARÁ SYNAGOGA, DIVADLO
Vzdělávací cíl:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žák se učí čtení s porozuměním, jelikož je důležité, aby věděl, co četl, a mohl to dál reprodukovat.
Výchovný cíl:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žák se při hře bingo seznámí s pravidly slušného chování ve společnosti. ▪ Žák se díky podporování (povzbuzování) spolužáků při soutěži učí týmovému fair play chování ▪ Žák se při přípravě divadla pro rodiče, seznamuje s různými typy rolí, rozvíjí fantazii a kreativitu.
Metody:	Názorné, aktivní, reproduktivní, motivační, opakovací
Formy:	Individuální, skupinové, hromadné, kooperativní
Pomůcky:	Obrázky a texty k aktivitě synagogy
Počet hodin	Aktivity + popis hodin
2 hodiny	<p>Děti se samy rozdělí do skupinek.</p> <p>Aktivita Synagogy:</p> <p>Připravím rozstříhané texty a obrázky (viz Příloha č. 19), žáci budou mít za úkol přečíst text a přiřadit k němu správně obrázek, až budou mít text přečtený a přiřazený obrázek – přihlásí se a já výsledky zkontroluji. Potom si každý, přečte svůj text znovu a pokusí se zapamatovat to, co ho zaujme, aby byl schopný vylíčit svoje poznatky kamarádům ve své skupince.</p> <p>Soutěž:</p> <p>Děti budou mít daný start, odkud budou vybíhat k určenému archu, na kterém budou připravené otázky (viz Příloha č. 20), které se budou týkat již přečtených textíků. Každý si vybere otázku, na kterou zná odpověď.</p> <p>Dráha bude ve stylu opičí dráhy s překážkami, aby byla pro děti zajímavější.</p> <p>Vyhraje družstvo, které bude vyrovnané za startovní čarou a bude mít správné odpovědi.</p> <p>Po konci této aktivity si uděláme kroužek a bude probíhat diskuze k danému tématu.</p> <p>Aktivita Divadlo:</p>

	<p>Připravím si obrázky baletu, opery, činohry, loutkového divadla, maňáskového divadla, muzikálu, pohádky (viz Příloha č. 21).</p> <p>Bude následovat povídání si o fotografiích, co je na obrázku, co mají společného. Poté si děti prohlédnou obrázky plzeňských divadel: Velké divadlo, Komorní divadlo, Divadlo Alfa, Divadlo Dialog.</p> <p>Budeme si povídat o tom, která divadla z výše jmenovaných znají, zda vědí, kde se nacházejí.</p> <p>HRA: Bingo (pravda x lež)</p> <p>Děti si připraví na papír čtverec, kde budou mít 3x3 pole (vodorovná pole budou označena 1, 2, 3 a svislá pole budou označena a, b, c).</p> <p>Hrát se bude klasické bingo, pouze s tím rozdílem, že já budu z pytlíku (klobouku) tahat lístky, na kterých budou buď správná pravidla slušného chování v divadle, nebo nesprávná.</p> <p>Pokud vytáhnu lístek, kde bude správné chování a žák bude mít na svém archu na správném poli pravda, tak si může pole škrtnout a tím se posunout o krok k vítězství. Dítě, které bude mít první vyškrtaná vodorovná, svislá nebo diagonální pole, je vítěz.</p> <p>Odměnou bude to, že až se bude něco umísťovat na nástěnku, on bude tím, kdo danou věc umístí.</p> <p>Děti si na začátku hry napíší do devíti polí buď slovo pravda, nebo lež. Jde hlavně o to, aby si uvědomovaly rozdíl mezi vhodným a nevhodným chování v divadle a ve společnosti jako takové.</p> <p>Aktivita: Naše divadlo:</p> <p>Připravíme si svou vlastní malou hru (předmětové divadlo), kterou děti odehrají na poslední předvánoční hodině pro rodiče.</p> <p>Náměty získáme z knihy plzeňských pověstí (Pověsti z kraje pod Radyní)²⁰², kde si děti pokusí vybrat nějakou kratší a snáze uskutečnitelnou pověst.</p>
--	---

²⁰² HAVLIC, Vladimír. *Pověsti z kraje pod Radyní: Radyně, Hůrka, Starý Plzenec, Plzeň, okolí Plzně, Blovice, Spálené Poříčí, Žinkovy, Nepomuk, Rokycany, Radnice, Zbiroh*. Vyd. 1. Plzeň: Altea, 2003. ISBN 978-809-0296-015.

	<p>Vzhledem k tomu, že budou brzy Vánoce, budeme s dětmi mluvit o tom, co vědí o vánočních trzích, které se konají na náměstí Republiky v dnešní době, a zároveň si povíme, jak to vypadalo kdysi.</p>
2 hodiny	<p>Vycházka: Divadelní představení</p> <p>Na vycházku zvolím divadlo, s dětmi vybereme nějakou pohádku a půjdeme na ni. Samozřejmě s využitím všech způsobů chování ve společnosti, kterým jsme se naučili.</p> <p>Dopředu domluvím prohlídku divadla.</p>
2 hodiny	<p>Vánoční představení</p> <p>Zakreslování do velké mapy.</p> <p>Vánoční hodinu využijeme na přípravu dárečku, které si děti samy vyrobí.</p> <p>Předem dětem řeknu, že budeme potřebovat květníky, protože si vyrobíme vánoční květináč – na větvičky, který si potom mohou ozdobit.</p> <p>Přineseme cukroví a dáme si dárečky (Můžeme společně nazdobit perníčky pro rodiče).</p> <p>Pro rodiče pak bude extra vyhraněný čas na naše představení.</p>

4.6 LEDEN

Měsíc:	LEDEN
Téma:	TECHMANIE, BORY
Vzdělávací cíl:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žák se učí pracovat s mapou a orientovat se v ní. Zároveň se žák orientuje po Plzni. ▪ Žák si při návrhu součástky rozvíjí nápaditost, a také problémové myšlení.
Výchovný cíl:	Žák se učí trpělivosti při návrhu součástky.
Metody:	Individuální, hromadná
Formy:	Slovní, názorné, praktické, aktivní, motivační, opakovací
Pomůcky:	Dopis od firmy (zakázka na součástku), mapa,
Počet hodin	Aktivity + popis hodiny
2 hodiny	<p>Na začátku hodiny budu dětem vyprávět o Emilu Škodovi. O jeho životě a čeho dosáhl.</p> <p>Na to navážu aktivitou Vynálezci a průkopníci.</p> <p>Aktivita Vynálezci a průkopníci</p> <p>Děti namotivuji dopisem (viz Příloha č. 22) v zalepené obálce, aby vydal opravdově, od zahraniční firmy, která dětem zadává zakázku na výrobu součástky do lodě. Děti ve skupinách dle zadání v dopisu vytvoří návrh součástky do lodě, připraví si k němu komentář, který budou prezentovat před „odbornou porotou“ další týden.</p> <p>Pravidla:</p> <p>Požadavky jsou zadány následující:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Vymyslet a nakreslit součástku. ➤ Popsat jednotlivé díly. ➤ Při prezentaci výrobku vysvětlit, jak by taková součástka fungovala. <p>Hodnotí se kreativita, použitelnost, praktičnost, komentář o daném výrobku.</p>

<p>2 hodiny</p>	<p>Prezentace vynálezů (součástek)</p> <p>Prezentace bude probíhat po skupinách. Skupiny si děti utvoří libovolně po čtyřech.</p> <p>Mezi jednotlivými skupinami bude vždy pauza. Během pauzy si zahrajeme některou z her (viz Příloha č. 1).</p> <p>Sdělím dětem, že Škodovka např. vyrobila lodní šrouby do Titanicu, aby si uvědomily, jak věhlasná byla tato firma. Opatrně potom přejdu od komplexu Škodovky k dnešní době s tím, že součástí Škodovky je i Techmanie, do které se půjdeme podívat další týden.</p> <p>Aktivita: Bory – Najdi na mapě (viz Příloha č. 23)</p> <p>Děti dostanou mapu a budou mít za úkol najít místa zašifovaná Morseovou abecedou (viz Příloha č. 24) na mapě (popsaná mapa). Nejdříve si je najdou na mapě, potom určí, v jaké plzeňské čtvrti se tato místa nacházejí.</p> <p>Nejprve si zkontrolujeme, zda všichni našli správná místa na mapě. Budu se ptát na konkrétní ulice, které místo nebo budovu obklopují, jaké jsou tam dopravní spoje, jaké jiné budovy jsou v blízkosti, atd.</p> <p>Povíme se něco zajímavého o těchto místech, můžeme zmínit i jiné významné budovy, které budou děti zajímat.</p>
<p>4 hodiny</p>	<p>Návštěva Techmanie</p> <p>V Techmanii je možné využít několik okruhů. Také se zde střídají expozice. Prohlídky jsou uzpůsobeny věku žáků.</p>

4.7 ÚNOR

Měsíc:	ÚNOR
Téma:	PLZEŇSKÉ OSOBNOSTI, LOCHOTÍN
Vzdělávací cíl:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žák se učí na počítači vyhledávat a třídit informace.
Výchovný cíl:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žák se seznámí s prostředím knihovny. Vedení ke čtení.
Metody:	Individuální, skupinové
Formy:	Názorná, praktická, aktivní, reproduktivní, motivační, opakovací
Pomůcky:	Lístičky se jmény osobností, klobouk, popisky k lochotínským lázním + obrázky
Počet hodin	Aktivita + popis hodiny
2 hodiny	<p>Aktivita: Osobnosti</p> <p>Žáci si vytáhnou z klobouku přeložený lístek, kde bude napsané jméno plzeňské osobnosti.</p> <p>Děti informuji o přesunu do počítačové učebny. Zeptám se dětí, jak se v takové učebně chováme, co smíme a nesmíme. Potom jím sdělím následující informace, které budou vyvěšeny na dveřích PC učebny</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Na internetu si vyhledám moji osobnost z lístku, který jsem si vytáhl. ➤ Až najdu zajímavý článek, nejprve si ho přečtu. ➤ Potom si jej přečtu znovu a budu vyhledávat takové informace, které se týkají Plzně. Samozřejmě můžete použít i datum narození a úmrtí. ➤ Na počítačích si budete pracovat každý na svém. <p>Na PC budou mít děti možnost půl hodiny vyhledávat informace. Za předpokladu, že by děti nestihly vše vyhledat, je možné prodloužit dobu hledání. Vrátime se zpět do třídy, kde děti seznámí ostatní se svou osobností.</p> <p>Do další hodiny dostanou úkol dohledat ještě nějaké informace doma.</p>
4 hodiny	<p>Vycházka do Knihovny (nejlépe na Lochotíně – spojit s procházkou k bývalým lázním)</p> <p>Předem požádám rodiče o peníze na registrační poplatek. Děti se zaregistrují.</p> <p>Děti dostanou úkol najít si knihu, kde bude jeho osobnost.</p> <p>Po té, co si každý v knize najde pro něj důležité informace, které si může rovnou na místě vypsát, uděláme si procházku k bývalým lochotínským</p>

	<p>lázním.</p> <p>Aktivita Lochotínské lázně</p> <p>Když dojdeme do místa, kde bývaly Lochotínské lázně, děti se opět rozdělí do skupinek. Nejdříve budu dětem vyprávět příběh o panu Říhovi a panu Kopeckém, pak bude následovat hra.</p> <p>Každá skupinka si vytáhne obrázek s popiskem (obrázek toho co tam dříve bylo př. Síň přátelství, a obrázek toho jak to vypadá dnes), (viz Příloha č. 25).</p> <p>Úkolem dětí bude nalézt dané místo, dětem vytyčím prostor, řeknu jim, kam až směřjí.</p> <p>Nechám děti zopakovat pravidla. Potom jim dám 20 minut na to, aby se pokusily najít dle svého obrázku dané místo.</p> <p>Po skončení 20 minut zapískám (dětem předem řeknu, v kolik hodin se mají vrátit).</p> <p>Potom si společně projdeme nalezená místa a každá skupinka nám vždy poví, kde jsme, co tam dříve stálo atd.</p>
<p>2 hodiny</p>	<p>„Emblémy“</p> <p>V této dvouhodinovce bude hlavní náplní dětí vytváření „emblémů“ svých osobností. Dostanou čtvrtku a na svůj výtvar mohou použít barevné papíry, pastelky, vodovky, atd.</p> <p>Každý, kdo už bude mít hotový návrh, sdělí mi, co zajímavého o dané osobnosti zjistil a jak to zakomponuje do emblému.</p> <p>Přinesu dětem ukázat své návrhy, aby si mohly lépe představit, co budou dělat a také jak by to mělo vypadat.</p> <p>Příprava pexesa</p> <p>Pokud bude dostatek času, mohou si děti připravit pexeso na další hodinu.</p> <p>Na pexesu bude obrázek osobnosti (na obrázku může být i menší obrázek něčeho co daná osobnost vytvořila – aby to bylo snazší; nebo jen jméno osobnosti a na další kartě krátká a výstižná informace od dané osobnosti.)</p> <p>Pexeso by bylo ve stylu obrázků a popisků (jméno osobnosti a zajímavost o ní).</p> <p>Hru si zahrají další hodinu po týmech.</p>

2 hodiny	<p>Prezentace osobností</p> <p>Děti rozdělím na dvě půlky, a po prezentaci první poloviny dětí si zahrajeme hry, které jsem již zmiňovala. Nechám na dětech, kterou hru popřípadě dvě si vyberou.</p> <p>Pexeso osobnosti</p> <p>Vítězi budou moci jako první nalepit na mapku své osobnosti.</p>
-----------------	---

4.8 BŘEZEN

Měsíc:	BŘEZEN
Téma:	PLZEŇSKÉ POVĚSTI + HUSITSKÁ BITVA
Vzdělávací cíl:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žák si zlepšuje čtení s porozuměním. Žák se učí vybírat z textu to podstatné. ▪ Díky nastolení atmosféry bojové bitvy si žák zafixuje historickou událost a tím, že je spojena s prožitkem, si ji jistě lépe zapamatuje. ▪ Žák propojuje obecné znalosti z vlastivědy s konkrétními událostmi týkající se Plzně.
Výchovný cíl:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žák se díky skupinkám učí spolupráci, jednání ve skupině, učí se dělat kompromisy, ale i stát si za svým názorem
Metody:	Individuální, kooperativní, hromadná, skupinová
Formy:	Názorné, aktivní, praktické, motivační, opakovací
Pomůcky:	Pověsti o Plzni rozdělené na části, erb
Počet hodin	Aktivity + popis hodiny
2 hodiny	<p>Děti se rozdělí do skupinek.</p> <p>Roztrhané pověsti (viz Příloha č. 26)</p> <p>Na začátku povím dětem, že Plzeň je opředena mnoha pověstmi a že jsem jich několik vybrala a budeme s nimi pracovat. Protože nějaký záludný šotek pověsti roztrhal na několik částí.</p> <p>Každá skupinka bude mít za úkol složit pověst dohromady.</p>

	<p>Každé dítě si vezme jednu část pověsti a tu si bedlivě přečte. Až budou mít všichni přečtené své úryvky, tak je svými slovy přetlumočí skupině. Potom budou mít jako skupina úkol složit pověst dohromady, aby dávala smysl.</p> <p>Jako skupina příběh vlastními slovy přepíše na starý papír (ohořelý, aby vypadal jako starý a poničený).</p> <p>Aktivita: Komiksy</p> <p>Každá skupina bude mít za úkol vytvořit mini komiks o čtyřech obrázcích, který vypoví celý příběh. Ve skupině po čtyřech, každý vytvoří jednu část komiksu podle svého textu.</p> <p>Pověst budou prezentovat pomocí komiksu.</p> <p>Pověsti si vyvěsíme ve třídě. Můžeme je také svázat a vytvořit knihu Plzeňských pověstí aneb komiksy nám vše poví.</p>
2 hodiny	<p>Na začátku hodiny budou děti prezentovat své komiksy a poté si je umístíme na mapu.</p> <p>Děti se opět rozdělí do skupinek.</p> <p>Aktivita: Plzeňský erb</p> <p>Připravím (kartón) velký plzeňský erb, který rozdělím na jednotlivé části. Děti budou mít za úkol ve skupinkách dodělat jeho části.</p> <p>Nejprve si budou muset zjistit, co je kde za obrázek, a proč je tam daný obrázek. Budou využívat internet.</p> <p>Příběh, kde jsme získali velblouda, zašifruji do tajné zprávy (viz Příloha č. 27) - obrázky, morseovka, všechny možné šifry, výroba husitských zbraní.</p> <p>O husitských zbraních bychom si nejprve řekli, jaké jsou, a potom bychom si vybrali např.: řemdich²⁰³. Ten vyrobíme z polystyrenové koule a srolované čtvrtky.²⁰⁴</p>
4 hodiny	Dramatizace husitského obléhání

²⁰³ jedna z nejobávanějších husitských zbraní – okovaná koule na dlouhém řetěze přikovaná k dřevěné násadě

	<p>Vyrobím Nákres, jak byla Plzeň obléhána, důležité, aby tam byly Skvrňany.</p> <p>Připravím pro děti role a texty. Děti si vyrobí historické róby. Využijeme různých materiálů, látky, alobal, čtvrtky, atd.</p> <p>Zkusíme si venku, na Skvrňanské louce, zahrát část z dějin – obléhání husity Plzně a ulovení velblouda</p> <p>Doporučuji sehnat šermířskou skupinu (tu, která je zaměřena na husity), aby si s nimi děti mohly promluvit a na ledacos se zeptat. Zároveň by jim daná skupina pomohla připravit bitvu.</p>
--	---

4.9 DUBEN

Měsíc	DUBEN
Téma	DOUBRAVKA, SLOVANY
Vzdělávací cíl:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žák získá představu, kde se nachází Doubravka a Slovany. ▪ Žák si rozšíří vědomosti o čtvrtích Doubravka a Slovany. ▪ Žák se učí formulovat otázky a úkoly, týkající se Plzně, při vlastní stopovačce.
Výchovný cíl:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žák je veden k turistice a zájmu o přírodu.
Metody:	Názorná, aktivní, reproduktivní, motivační, opakovací
Formy:	Skupinová, individuální, hromadná
Pomůcky:	Mapa Doubravky, mapa Slovan,
Počet hodin:	Aktivity + popisy hodin
2 hodiny	<p>Děti se rozdělí na dvě skupiny</p> <p>skupiny A) Doubravka a skupina B) Slovany</p> <p>Děti ze skupiny A dostanou mapu Doubravky a na ní zvýrazněná tato místa (viz Příloha č. 28) – kostel sv. Jiří, Červený Hrádek-Újezd-Bukovec-Lobzy, Ústřední a židovský hřbitov, armádní střelnice. Děti ze skupiny B dostanou mapu (viz Příloha č. 29) se zvýrazněnými místy - Homolka, Mikulášský hřbitov, kostel sv. Mikuláše, STOCK lihoviny</p> <p>Jejich úkolem je zjistit, proč jsou tato místa důležitá.</p> <p>Až každá dvojice ze skupiny zjistí informace (PC učebna), připraví si, co řeknou ostatním ze skupiny.</p> <p>Následuje vzájemné sdělování informací a poznamenání do deníků.</p> <p>Jako skupina připraví pro druhé družstvo 8-10 otázek, které se budou týkat toho, co se dozvěděli. Své poznatky pak budou sdělovat druhé skupině.</p>

<p>2 hodiny</p>	<p>Kvíz kdo z koho (viz Příloha č. 30)</p> <p>Děti si zahrají kvíz, který si samy připravily.</p> <p>Na konci hry děti zhodnotí danou aktivitu, také ohodnotí, jak si myslí, že na hru byly připravené, zda byly spokojené s otázkami, které si samy vytvořily.</p> <p>Následuje vlepování informací, které děti zjistily a také zakreslování do mapy.</p>
<p>2 hodiny</p>	<p>Naučná stezka Doubravka - Koterov</p> <p>Využijeme naučnou stezku Plzeň – Doubravka, která vede od Kostela sv. Jiří do Koterova s tím, že odbočíme dříve na Slovany a půjdeme se podívat na hřbitov, kde si ukážeme slavné hroby spojené s Plzeňskými osobnostmi.</p> <p>Děti se rozdělí na dvě skupiny, které pro sebe navzájem připraví stopovačku. Děti si připraví úkoly a otázky pro druhou skupinu. Otázky se budou týkat historie. Zde využijí znalostí z vlastivědy, a také z toho, co se již dozvěděly v kroužku.</p>

4.10 KVĚTEN

Měsíc	KVĚTEN
Téma	BOLEVECKÁ NÁVES, BOLEVEC
Vzdělávací cíl:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žák získá představu o rozlehlosti Boleveckých rybníků. ▪ Žák si zopakuje znalosti z přírodovědy, neboť na naučné stezce jsou i naučné přírodovědné tabule. ▪ Žák zapojí logické myšlení, při řešení šifry.
Výchovný cíl:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žák si osvojí způsob, jak se chováme v lese.
Metody:	Názorné, logické, motivační, aktivní, opakovací
Formy:	Individuální, hromadná, skupinová
Pomůcky:	Obrázky Bolevecké návsi a Boleveckých rybníků, Bolevecká náves – šifra, mapa Boleveckých rybníků s texty, hra Kufr – kartičky.
Počet hodin:	Aktivity + popisy hodin
2 hodiny	<p>Na základě obrázků (viz Příloha č. 31) Bolevecké návsi a Boleveckých rybníků děti vyvodí, čím se budeme zabývat v této hodině. Popíší, co vidí na obrázcích, jestli dokáží rozpoznat, co je na nich vyfoceno. Budeme si o nich povídat.</p> <p>Bolevecká náves:</p> <p>Zašifrovaná zpráva (viz Příloha č. 32), každý dostane svojí a bude si ji luštit, po správném vyluštění mu přijde říci co se dozvěděl/a a nalepí si ji do deníku.</p> <p>Bolevecké rybníky:</p> <p>Děti se rozdělí do skupinek po čtyřech.</p> <p>Do skupinky dostanou 7 obrázků rybníků a popisky k jednotlivým rybníkům. Jejich úkolem bude přiřadit textíky (viz Příloha č. 33) k obrázkům.</p> <p>Budeme si povídat o rybnících. Děti dostanou úkol seřadit rybníky podle velikosti, abecedy apod.</p>
2 hodiny	<p>Vycházka s dětmi po Sigmundově stezce (viz Příloha č. 34), jejich úkolem bude všimnout si přírody kolem sebe a zapisování si zajímavostí do deníku.</p>

2 hodiny	<p>Hra: KUFR (pantomima, slovní opis, kreslení)</p> <p>Připravím kartičky (viz Příloha č. 35), které se budou týkat historie Plzně, a samozřejmě našeho posledního tématu Boleveckých rybníků a Bolevecké návsi.</p> <p>Děti budou rozděleny do trojic. Vždy hraje jedna skupina, ostatní se dívají, budou plnit funkci publika, jako kdyby byly v televizi. Při pantomimě hádá jeden hráč a zbylí dva předvádějí slovo z kartičky. Při slovním opisu, popisuje jeden hráč a zbylí dva hádají. Při kreslení, jeden hráč kreslí a zbylí dva hádají.</p>
-----------------	---

4.11 ČERVEN

Měsíc	ČERVEN
Téma	SHRNUTÍ A PREZENTACE PRO RODIČE
Vzdělávací cíl:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žák si ujasní veškeré nasbírané informace během roku, při opakování u mapy.
Výchovný cíl:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žák je veden k historii.
Metody:	Názorné, logické, motivační, aktivní, opakovací
Formy:	Individuální, hromadná, skupinová
Pomůcky:	Veškeré obrázky a výrobky z celého roku
Počet hodin:	Aktivity + popisy hodin
2 hodiny	<p>Opakovací hodina</p> <p>Děti si zopakují, co všechno důležitého jsme se dověděli za celý rok. K zopakování využijeme naši velkou mapu a obrázky, které si děti vytvořily.</p> <p>Po zopakování si zahrajeme hry. Děti si budou moci vybrat, co si chtějí zahrát.</p> <p>Děti si dodělají badatelské deníky, zapíší či dokreslí, co jim ještě chybí. Důležité, aby byl deník ucelený, protože jim zůstane a vždy k němu mohou ještě vrátit.</p> <p>Na konci hodiny si děti si rozdělí jednotlivé části po dvojících, trojících. Nejprve pomohu dětem rozdělit se do jednotlivých měsíců (9).</p>

	<p>Pokud se nebudou moci dohodnout, pomohu jim.</p> <p>Po roce společné spolupráce, by děti měly být schopné komunikovat mezi sebou, a být schopné se domluvit. Doporučím žákům využít jejich deníky.</p>
2 hodiny	<p>Nácvik - Presentace pro rodiče</p> <p>Děti utvoří dvojice z minulé hodiny a začnou pracovat na svých měsících. Již budou mít připravené základní informace a hodinu budou věnovat přípravě prezentace.</p> <p>Využijeme i obrázky, které děti vytvořily přes rok, z nich uděláme galerii, kde poté budou děti provádět rodiče, a říkat jim, co a kde mohou vidět.</p> <p>Na závěr všem dětem předám CD s fotkami, které jsme nafotili během celého roku. Každý si navrhne svůj obal na CD.</p>
2 hodiny	<p>Presentace pro rodiče</p> <p>S dětmi bychom se sešli o hodinu až dvě dříve a připravily místnost pro rodiče. Připravíme obrazy dětí a výrobky.</p> <p>Při příchodu každý žák odvede své rodiče na místo.</p> <p>Poté bude následovat vystoupení žáků.</p> <p>Po vystoupení budou mít rodiče prostor prohlídnout si celou třídu, ve které bude připravena výstava.</p>

4.12 PRAKTICKÉ VYZKOUŠENÍ TÉMATU PLZEŇSKÉ OSOBNOSTI

Název	PLZEŇSKÉ OSOBNOSTI – TEORIE V PRAXI
Úvod	Jedno z témat, Plzeňské osobnosti, jsem si odučila na 31. ZŠ v Plzni v rámci vlastivědy (v tu dobu na škole probírali Plzeň).
Počet dětí	28
Škola	31. ZŠ
Počet hodin	Popis a reflexe
1 hodina	<p>Nejprve jsem dětem řekla, že následující 3 hodiny se budeme věnovat Plzeňským osobnostem. Poté jsem odkryla klobouk s lístečky. Na lístečcích byla jména osobností. Děti si tahaly vždy do dvojice jednu osobnost.</p> <p>Když měly všichni svoje osobnosti, přečetli jsme si nahlas, kdo má které osobnosti, a já si to zapsala.</p> <p>Následoval odchod do PC učebny. Zde jsem zadala dětem instrukce. (Tady jsem se poučila, že instrukce zadat ve třídě, kde je klid, v PC učebně bylo těžké udržet pozornost dětí, proto jsem také ve své práci uvedla, že si připravím list papíru s instrukcemi, aby děti mohly pracovat nezávisle na mně).</p> <p>Dětem jsem několikrát zopakovala, že hledají informace týkající se Plzně v souvislosti s danou osobností. (Pozn.: Když jsem děti obcházela, bylo vidět, že hledají zcela něco jiného, myslím, že se nezaměřily na informace o osobnosti, které se týkají Plzně. Přestože jsem práci zastavila a znovu zopakovala, co je hlavním úkolem, tak polovina dětí mě nepochopila.)</p>
2 hodina	Děti si přinesly informace, z minulého týdne. Za úkol měly sehnat si knihu, kde by našly informace o dané osobnosti. (Knihu si nepřinesl nikdo. Většina si přinesla vytištěné stránky z internetu). V průběhu hodiny mi děti ukazovaly přípravu, co pak napíší a vlepí do emblému.
3 hodina	Na začátku hodiny jsem nechala dětem deset minut na dokončení emblémů, a poté následovala prezentace. Některé děti mluvily hezky a říkaly opravdu fakta o osobnosti, která se týkala Plzně. Někomu to šlo hůře, ale byla vidět snaha. Hodinu jsem ukončila tím, že jsem pochválila děti za snahu, protože to pro ně bylo něco nového, a zároveň jsem se

	<p>ptala dětí, jak se jim aktivita líbila. Většina dětí mělo palec nahoře, což značilo, že se jim aktivita líbila. Pár dětí mělo palec vodorovně se zemí, což vypovídalo o tom, že se jim práce celkem líbila. A jeden chlapec mi dal palec dolů, že se mu práce nelíbila. Ptala jsem se ještě dětí, co se jim líbilo nejvíce, a většinou se shodli na tvoření emblémů (viz Příloha č. 36).</p>
Celková reflexe	<p>Velmi jsem se na tuto aktivitu těšila a myslela jsem si, že i děti budou nadšené, avšak já byla více natěšená než oni. Práce na počítači je bavila. Následovala práce s textem (jejich vytištěné informace), to už bylo o něco horší. Děti měly problém s vyhledáváním informací v textu). Ale v konečné fázi při tvoření emblémů jsem viděla, že je práce opravdu baví. Celkově jsem byla s celým průběhem spokojená tak na sedmdesát procent. Doufám, že příště to bude lepší.</p>

5 ZÁVĚR

V své práci se mi podařilo shrnout v teoretické části historii Plzně. Díky velkému množství pramenů a literatury se mi teoretická část zpracovávala velmi dobře. Také jsem se dozvěděla spoustu zajímavých informací, které jsem o Plzni nevěděla. O něco hůře se dohledávaly informace o jednadvacátém století, ale nakonec jsem potřebné zdroje objevila.

V praktické části jsem vytvořila roční plán s rozpracovanými hodinami, jak bych vlastivědný kroužek vedla. Zpočátku jsem měla vizi, že svoji práci budu zpracovávat vždy po stoletích, ale když jsem si vše více promyslela, dospěla jsem k závěru, že by to bylo zmatečné a chaotické. Proto jsem se nakonec rozhodla svoji stezku pojmout trochu jinak a zpracovat ji po jednotlivých celcích.

Myslím, že se mi podařilo vytvořit zajímavé aktivity, které by děti mohly zaujmout a bavit. Má práce by mohla být k užitku i pro učitele na 1. stupni základních škol, neboť by mohli využít určité aktivity při probírání historie Plzně. Vrchol celého tematického plánu by byl na konci roku, kdyby děti prezentovaly své znalosti rodičům formou prezentace.

6 RESUMÉ

The thesis includes summarization of information about Pilsen history and subsequent processing into theme plan. In the theoretical part of the thesis I deal with the summarization and processing of information and data about Pilsen. In the practical part I contrary created a thematic plan for the whole year called Pilsen Historic Trail. Here are processed activities and games, along with a description of the course of lessons.

7 SEZNAM LITERATURY

- ANDERLE, Jan. *Plzeňsko: příroda, historie, život*. Editor Vladislav Dudák. Praha: Baset, 2008, 879 s. ISBN 978-807-3401-009.
- AUGUSTA, Pavel a František HONZÁK. *Naše vlast*. 4., rev. vyd. Praha: Slovart, c2011. Ilustrovaná encyklopedie (Slovart). ISBN 978-80-7391-531-5.
- BĚLOHLÁVEK, Miloslav a autorský kolektiv. *Dějiny Plzně I od počátku do roku 1788*, 1. vydání, 1965, Plzeň, Krajské nakladatelství v Plzni, ISBN 44-005-65.
- ČEPELÁK, Václav; BĚLOHLÁVEK, Miloslav a kol. *Dějiny Plzně II: Od roku 1788 do roku 1918*.
- ČERNÁ, Alena; VIKTORA, Viktor. *Okolí Plzně: Plzeňsko, Manětínsko, Plasko, Rokycansko, Zbýšovsko, Nepomucko, Přeštice = DasGebiet um Pilsen = Pilsensurroundings*. Vyd. 1. Plzeň: Nava, 1999, 100 s. Perly minulosti. ISBN 80-721-1053-5.
- HAJŠMANOVÁ, Eva a kol. *Plzeňské medailonky 2: Kdo je kdo v Plzni*. 1. vyd. Plzeň: Karel Veselý, 2004. Plzeňské medajlonky sv. 2. ISBN 80-86334-02-3, s. 63-70.
- HAVLIC, Vladimír. *Zlatá kniha plzeňských pověstí*. Vyd. 1. Plzeň: Karel Veselý, 1995, 198 s. Pověsti. ISBN 80-901-4396-2.
- HLEDÍKOVÁ, Zdenka; JANÁK, Jan; DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích: Od počátku státu po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-709-1, s. 56.
- HUMPHREYS, Rob. *The Czech and Slovak republics*. 6th ed. London: RoughGuides, 2002, xxiv, 632 s. ISBN 18-582-8904-1.
- JÍLEK, Tomáš. *Kapitoly z historie západních Čech: od pravěku do současnosti*. Vyd. 1. V Plzni: Západočeská univerzita, Ústav celoživotního vzdělávání, 2010, 88 s. ISBN 978-80-7043-910-4.
- JÍLEK, Tomáš. *Kapitoly z historie západních Čech 20. století*. V Plzni: Západočeská univerzita, Ústav celoživotního vzdělávání, 2010, 68 s. ISBN 978-80-7043-927-2.
- JOSEF, Pavel; MOYZESOVÁ, Naďa. *Velká kniha pověstí z českých, moravských a slezských hradů a zámků: historie, památky, příroda*. V této podobě 1. vyd. Praha: Nakl. XYZ, 2007, 373 s. ISBN 80-868-6481-2.

- KŘEMENÁKOVÁ, Jindřiška; SILOVSKÝ, Ladislav. *V tomto znamení zvítězíš, aneb, Strojem času do minulosti Plzně*. 1. vyd. Ilustrace Ivan Nesveda. Starý Plzenec: Formát, 1995, 75 s. ISBN 80-901-4535-3.
- KUMPERA, Jan; BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Plzeň v zrcadle sedmi staletí*. Plzeň: Pedagogické centrum Plzeň, 1995.
- KUMPERA, Jan. *Západní Čechy od A do Z: historie, památky, příroda*. 2., rozš. a přeprac. vyd., V nakl. Beta 1. Plzeň: Ševčík, 2003, 373 s. ISBN 80-730-6060-4.
- KUMPERA, Jan. *Dějiny západních Čech: historie, památky, příroda*. Vyd. 1. Plzeň: Ševčík, 2004, 373 s. ISBN 80-729-1108-2.
- MARTINOVSKÝ, Ivan. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*. Vyd. 1. Praha: Lidové noviny, 2004, 787 s. ISBN 80-710-6723-7.
- MAZNÝ, Petr. *100 zajímavostí ze staré Plzně II*. Vyd. 1. V Plzni: Starý most, c2007, 126 s. ISBN 978-80-254-0343-3.
- MENCL, Václav. *Plzeň: Sedm kapitol z její výtvarné minulosti*. 1. vyd. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1961.
- OLIVERIUS, Stanislav. *Kniha o Plzni*. 1. vyd. Plzeň: Krajské nakl., 1963, 190 s.
- PELANT, Jan. *Města a městečka západočeského kraje*, 1. vyd., Plzeň, Západočeské nakladatelství 1984, 336 s. TS 02/63. 44-426-84. 509/83. 7.
- ROŽMBERSKÝ, Petr; NOVOBILSKÝ, Milan. *Královský hrad Radyně*. 1. vyd. Plzeň: Nadace České hrady, 1998.
- RUBNER, Ota. *Naše město Plzeň*. Plzeň: Nava, 1995, 159 s. ISBN 80-852-5455-7.
- Správa hřbitovů a krematoria města Plzně. *Čestné Hroby města Plzně*. 1vyd. Plzeň: Plzeň 2015, 2011.
- ŠPIRKOVÁ, Věra. *Židovská komunita v Plzni*. V Domažlicích: Nakl. Českého lesa, 2000, 119 s. ISBN 80-861-2514-9.
- VIKTORA, Viktor; MALINA, Václav, HORÁKOVÁ, Jana. *Plzeň v proměnách času: (976-2000)*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2000, 286 s. ISBN 80-723-8060-5.

Seznam internetových zdrojů

- Angelique [online]. Dostupný z URL: <http://angelique.cz.html> [cit. 2013-02-15].
- Baroko samo o sobě[online]. Dostupný z URL: <http://projekt-baroko.blog.cz.html> [cit. 2013-02-15].
- Bosacek [online]. Dostupný z URL: <http://bosacek.wz.cz.html> [cit. 2013-02-15].
- Cestování [online]. Dostupný z URL: <http://cestovani.lidovky.cz.html> [cit.2013-02-15].
- Divadlo pohádka[online]. Dostupný z URL: <http://www.divadlopohadka.cz.html> [cit.2013-01-14].
- Geocaching [online]. Dostupný z URL: <http://geocaching.com.html> [cit. 2013-02-15].
- History [online]. Dostupný z URL: <http://po-stopach-historie.cz.html> [cit. 2013-02-15].
- Hks [online]. Dostupný z URL: <http://www.hks.re.html> [cit.2013-01-14].
- Hotel Gondola[online]. Dostupný z URL: <http://hotelgondola.cz.html> [cit. 2013-02-15].
- Hrady [online]. Dostupný z URL: <http://hrady.cz.html> [cit. 2013-01-14].
- Hrady, zámky, trvze a jiné památky [oline]. Dostupné z URL: <http://hrady.dejiny.cz/radyne.html> [cit. 2012-11-05].
- Hry [online]. Dostupný z URL: <http://hranostaj.cz.html> [cit. 2013-02-17]
- Knihovna města Plzně – katalog Calvinus [online]. Dostupný z URL: <http://lanius.kmp.plzen-city.html> [cit. 2013-04-08].
- Kostým [online]. Dostupný z URL: <http://kostym.cz.html> [cit. 2013-02-15].
- Magie [online]. Dostupný z URL: <http://www.magie13.blog.cz.html> [cit.2013-01-14].
- Mapy [online]. Dostupný z URL: <http://mapy.cz.html> [cit. 2013-02-14].
- Národní divadlo [online]. Dostupný z URL: <http://www.narodni-divadlo.cz.html> [cit.2013-01-14].

- Osobnosti [online]. Dostupný z URL: <<http://zivotopis.osobnosti.cz/vendelin-budil.html>> [cit. 2013-03-08].
- Panoramio [online]. Dostupný z URL: <<http://www.panoramio.com.html>> [cit.2013-01-14].
- Pinkice-cream [online]. Dostupný z URL: <<http://www.pinkice-cream.blog.cz.html>> [cit.2013-01-14].
- Plzeň [online]. Dostupný z URL: <<http://plzen.eu.html>> [cit. 2013-02-13].
- Plzeň [online]. Dostupný z URL: <<http://www.plzenidens.cz.html>> [cit.2013-01-14].
- Plzeň [online]. Dostupný z URL: <<http://www.plzen.eu/o-meste/historie-mesta/povesti/povesti.aspx.html>> [cit. 2013-01-17].
- Plzeň [online]. Dostupný z URL: <http://plzen.edit.pilsen-city.cz.html> [cit. 2013-02-15].
- Plzeň 2015 [online]. Dostupné z URL:< <http://www.plzen2015.net/aktuality-kalendar/plzen-bude-mit-do-roku-2015-novou-budovu-divadla.html>> [cit. 2013-04-02].
- Plzeň 2015 [online]. Dostupný z URL: <<http://www.plzen.eu/o-meste/historie-mesta/osobnosti.html>> [cit. 2013-04-08].
- Portál městského obvodu Plzeň 3 [online]. Dostupné z URL: <<http://umo3.plzen.eu/zpravodajstvi-z-plzne/na-plzenskem-namesti-uz-zacala-instalace-kasen.html>> [cit. 2013-04-02].
- Prague city [online]. Dostupný z URL: <<http://praguecityline.blog.cz.html>> [cit.2013-01-14].
- Realizace stavby III. tranzitního železničního koridoru „Průjezd uzlem Plzeň ve směru III. TŽK“ [online]. Dostupné z URL: <http://silnice-zeleznice.cz/clanek/realizace-stavby-zeleznicniho-koridoru-prujezd-uzlem-plzen-ve-smeru-iii-tzk.html>> [cit. 2013-03-30].
- Renesance českých zemí [online]. Dostupný z URL: <<http://dia.ktf.cuni.cz/synopsis/cechy/cechyzivotopisy/67-statio-giovani-de>> [cit. 2013-04-08].

- Rokoko šaty [online]. Dostupný z URL: <http://beremese.cz.html> [cit. 2013-02-15].
- Rozhlas Plzeň [online]. Dostupný z URL: http://www.rozhlas.cz/plzen/publicistika/_zprava/860852.html [cit. 2013-04-08].
- Správa hřbitovů a krematoria města Plzně. *Čestné Hroby města Plzně*. 1vyd. Plzeň: Plzeň 2015, 2011. s. 3.
- Správa veřejného statku města Plzně[online]. Dostupné z URL: <http://www.svsmp.cz/mestska-zelen/zajimavosti/lochotinsky-park-pohled-do-historie.html> [cit. 2013-04-07].
- Starý Plzenec [online]. Dostupný z URL: <http://www.staryplzenec.cz/obcan/historie-mesta/cirkevni-pamatky/rotunda-sv-petra-a-pavla.html> [cit. 2012-12-05].
- Svět outdoor [online]. Dostupný z URL: <http://svet-outdoor.cz.html> [cit. 2012-11-23].
- Techmania [online]. Dostupný z URL: <http://techmania.cz/info.html> [cit. 2013-03-25]
- Thoma [online]. Dostupný z URL: <http://thoma.cz.html> [cit. 2013-02-15].
- Topzine [online]. Dostupný z URL: <http://topzine.cz.html> [cit. 2013-02-15].
- Turistik [online]. Dostupný z URL: <http://turistik.cz.html> [cit.2013-02-15]
- Útvar koncepce a rozvoje města Plzně [online]. Dostupné z URL: <http://ukr.plzen.eu/informace-o-nas/publikace/publikace.html> [cit. 2013-04-02].
- Útvar koncepce a rozvoje města Plzně [online]. Dostupné z URL: <http://ukr.plzen.eu/rozvojove-projekty-mesta-plzne/probihajici-projekty/nove-divadlo-v-jizdecke-ulici.html> [cit. 2013-04-02].
- Xmix [online]. Dostupný z URL: <http://www.xmix.blog.cz.html> [cit.2013-01-14].
- Zichovice [online]. Dostupný z URL: <http://www.zichovice.wz.cz.html> [cit.2013-01-14].

8 PŘÍLOHY

Seznam příloh

Příloha č. 1- Soubor her	III
Příloha č. 2- Křížovka, zadání, klíč	VI
Příloha č. 3- Informační list	VIII
Příloha č. 4 – Starý Plzenec - mapa	IX
Příloha č. 5 - Indicie č. 1.	X
Příloha č. 6 - Indicie č. 2	XI
Příloha č. 7 - Indicie č. 3	XII
Příloha č. 8 - Indicie č. 4	XIII
Příloha č. 9 - Zpráva od Radouše	XIV
Příloha č. 10 – Radyně – roztrhané pověsti	XV
Příloha č. 11 - Morseova abeceda	XIX
Příloha č. 12 – Hanojské věže	XX
Příloha č. 13 – Popisy Plzeňských odborníků	XXI
Příloha č. 14 – Obrázek Katedrála sv. Bartoloměje	XXII
Příloha č. 15 – Fresky Mikoláše Alše	XXIII
Příloha č. 16 - Ukázky historických šatů	XXVI
Příloha č. 17 – Seznam středověkých řemesel	XXVIII
Příloha č. 18 – Hra AZ - kvíz	XXIX
Příloha č. 19 – Synagogy	XXXI
Příloha č. 20 – Synagoga – otázky	XXXIV
Příloha č. 21 – Obrázky opera, muzikál, činohra	XXXV
Příloha č. 22 – Dopis	XXXVII
Příloha č. 23 – Mapa Bory	XXXVIII
Příloha č. 24 – Šifra Bory	XXXIX
Příloha č. 25 – Lochotínské lázně	XL
Příloha č. 26 – Roztrhané Plzeňské pověsti	XLII
Příloha č. 27 – Šifra Husité	L

Příloha č. 28 – Mapa Doubravka.....	LI
Příloha č. 29 – Mapa Slovany.....	LII
Příloha č. 30 – Hra kdo z koho	LIII
Příloha č. 31 – Obrázky Bolevecké návsi a Boleveckých rybníků.....	LIV
Příloha č. 32 – Bolevecká náves – šifra	5
Příloha č. 33 – Bolevecké rybníky obrázky a texty.....	5
Příloha č. 34 – Sigmondova stezka	LXII
Příloha č. 35 – Hra Kufř	LXIV
Příloha č. 36 – Emblémy – Fotky z praxe	LXV
Příloha č. 37 – Velká mapa.....	LXVI

Příloha č. 1- Soubor her

Na křečka

Všichni hráči si sednou do kroužku. Půjde se po kruhu a každý řekne své jméno. Úkolem ostatních je zapamatování si jména ostatních hráčů. Když se hráči představí, začíná hra. První, kdo bude vyvolávat jméno někoho z hráčů, 2x tleskne rukama o sebe a vysloví své jméno, a potom tleskne 2x rukama o stehna a řekne jméno hráč, např.: Adéla, Adéla (rukama o ruce), Kuba, Kuba (rukama o stehna).

Tuto hru lze hrát i s názvy zvířat. Každý hráč si vybere zvíře a vytleskávají se zvířata.

Ze začátku, aby všichni hru dobře pochopili, se tleská pomaleji, postupně je možné tempo zrychlovat.

Mrkaná

Polovina hráčů sedí v kruhu čelem dovnitř, ten by měl být velký alespoň 2x2 metry. Za každým z nich stojí další hráč. Jedno místo v kruhu je prázdné. Stojící hráči mají ruce za zády a sledují pouze záda hráče před sebou. Sedící hráči naopak sledují hráče stojícího nad prázdným místem. Ten si vybere jednoho ze sedících a posléze na něj mrkne. Jeho úkolem je co nejrychleji uvolnit své místo tak, aby se ho hlídající hráč za jeho zády nestihl rukou dotknout. Dotkne-li se ho, vymění si sedící hráč se stojícím místo a situace se opakuje. Nedotkne-li se ho, pak v dalším kole mrká ten, kterému sedící hráč utekl.

Hutututu

Hra se hraje na poměrně malém hřišti rozděleném na dvě stejně velké části - úplně stačí 5 x 10 metrů na každou polovinu. Hráči se nejprve rozdělí na dvě stejně silná družstva, ale toto rozdělení není příliš důležité, protože se stejně brzy změní.

Družstva se střídají ve vysílání jednoho ze svých zástupců na lov do území protivníka. Lovec smí být vždy jen jeden a mělo by být jasné, kdo to právě je. Každý, koho se vyslaný hráč dotkne, je ohrožen transferem do druhého družstva - ledaže by se nevrátil ani lovec. Ten totiž musí po celou dobu pobytu na území nepřítele dělat 'hututututu'

atd., a to na jediný nádech - nesmí se nadechnout. Pokud mu dojde dech (většinou proto, že na něm leží / sedí horda protivníků / je jí pevně držen), sám zůstává lapen a mění tak svoji stranu. Ti, kterých se dotkl, nejsou nijak ovlivněni. Lovci se stačí jedinou částí těla (třeba malíčkem) dostat zpět na svoji polovinu, a už se to považuje za úspěšný návrat, proto pozor na něj.

Hra tedy většinou vypadá tak, že jeden se nadechne, vběhne do území protivníka, dělá hutututu, snaží se letmo dotknout několika protihráčů a pak se rychle vrací zpátky. Jeho soupeři, zejména ti, kterých se dotknul, se ho snaží chytit a udržet na území, dokud se nenadechne.

Městečko Palermo

Skupinka hráčů (6-10) sedí v kruhu (židle, nebo na zemi), jeden z kolektivu je vypravěč. *'Do městečka Palermo se nastěhovala Mafie a řadí'* Na začátku všichni skloní hlavu, aby neviděli na ostatní ('usnou') a vypravěč poklepáním na záda či hlavu určí vrahy a 'Katányho' (převzatá postava z italského krimifilmu). Ideální poměr je 1 vrah na 3 čestné občany. Následně vypravěč nechá probudit tři vrahy, ti zjistí, s kým mají spolupracovat a mohou posunkem ruky zabít prvního občana. Pozor, na zabití občana se musí shodnou všichni živí mafiáni, nestačí jenom dva a třetí strelí po někom jiném! Probouzí se Katány, posunkem ruky se může zeptat, zda je daný hráč mafián, vypravěč mu to může potvrdit, nebo vyvrátit, výsledek zná jenom Katány.

První probuzení, vypravěč: *'V dnešních novinách vyšel palcový titulek, XYZ byl zastřelen ve svém bytě, policie je bezradná'*. Hráč XYZ se dále neúčastní hry, ideální je když si poodsedne, je mrtvý. Kdokoliv teď může někoho nařknout z toho, že právě on je vrah a měl by uvést důvod, proč si to myslí. Ve chvíli, kdy jsou vznesena všechna obvinění, se přechází k soudu, nechá se přednést obžaloba, následně se každý obviněný může hájit, přichází první kolo hlasování, pro popravení občana je zapotřebí nadpoloviční počet živých občanů, pokud se v první kole nepodaří nikoho popravít (nikdo nemá povinnost hlasovat, když si není jistý, zda je dotyčný vinen), může se znovu pokusit žalobce přesvědčit ostatní, že právě on má pravdu a dotyčný je mafián, zároveň se může nařčený znovu hájit, přichází druhé kolo volby. Pokud není ani teď dosaženo nadpoloviční většiny, jde se spát, pokud je

dosaženo, hráč byl popraven. Vypravěč by neměl říkat, zda se jednalo o vraha, či ne. Městečko usíná.

Druhá noc: Nyní nechá vypravěč probudit jednoho mafiána po druhém a ti se musí na své oběti shodnout, tj. musí všichni střílet do jednoho hráče. Postupně střílí všichni mafiáni, probudí se Katány, zeptá se na nějakého hráče a budí se všichni. Pokud se mafie neshodla, vypravěč oznámí, která okna byla rozbita (po kom bylo stříleno) a opět následují obvinění. Katány může říci 'já jsem Katány, vím, že on je vrah', ale jestliže určí pravého vraha, tak další noc bude zastřelen mafií, proto by měl Katány přesvědčovat tak, aby nedal najevo, že to ví na 100 %.

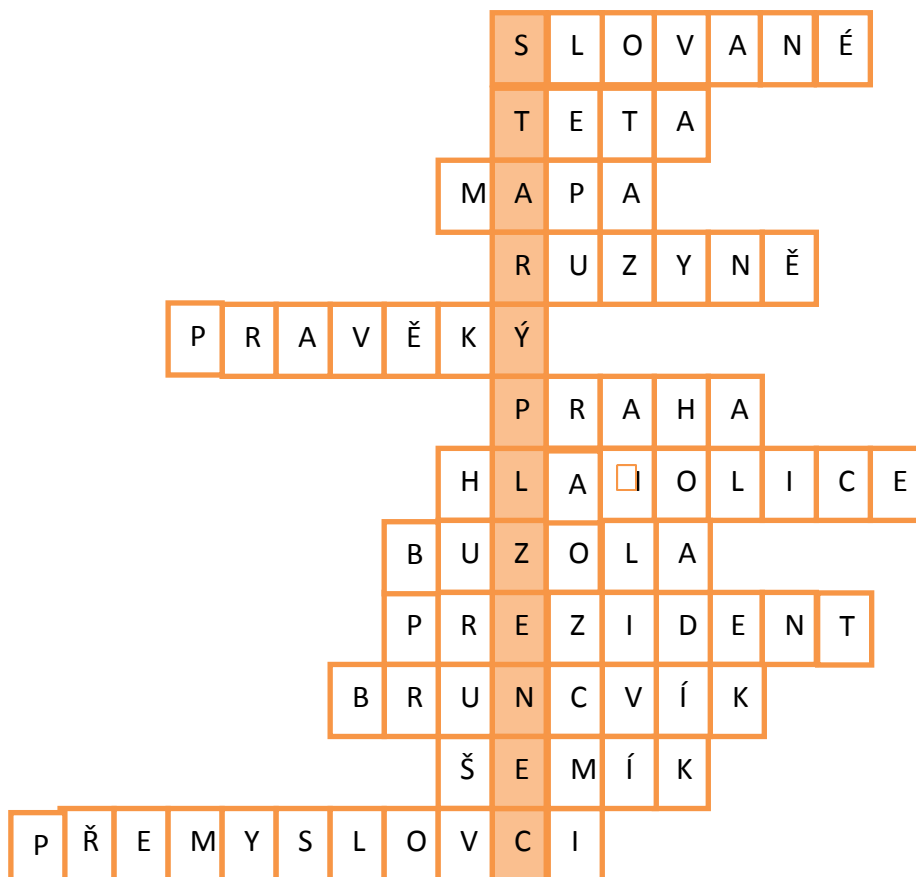
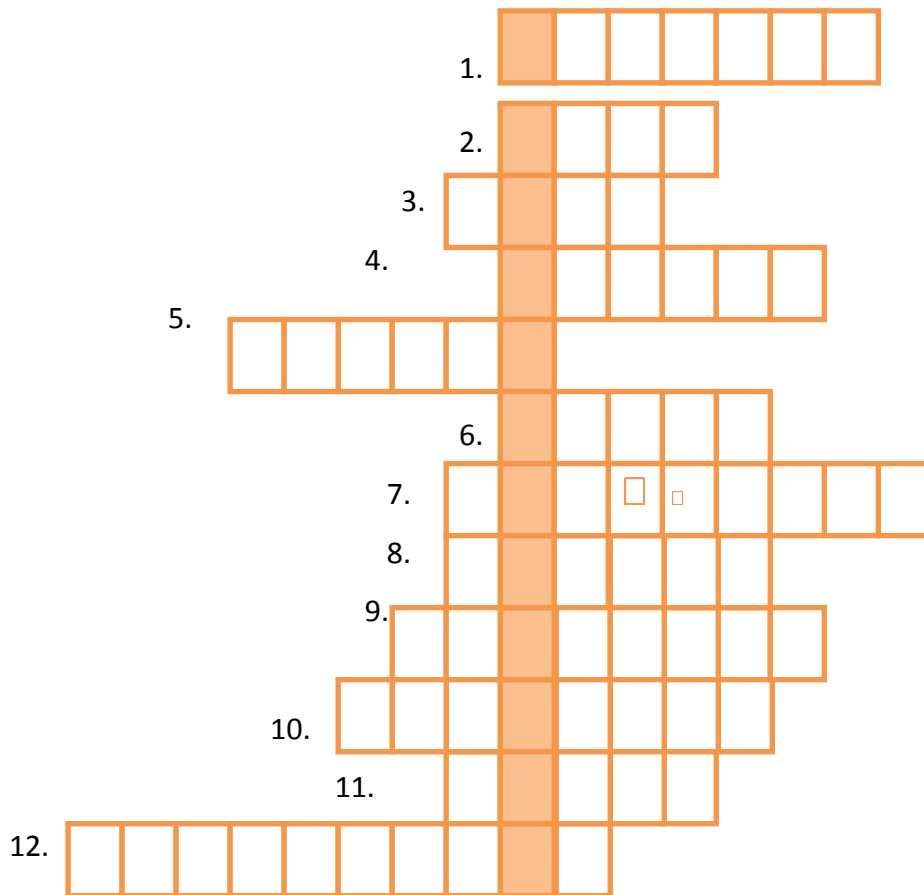
Hra by neměla být o tom, že *'já jsem slyšel, jak se hejbnul, tak to je vrah'*, ale o tom, že čestní občané by měli vysledovat během dne, na kom se mafie shodne pro zavraždění, neboť mafiáni se vidí pouze první noc, dále už se nebudí současně a pro úspěšnou vraždu se musí shodnout. Často se stane, že se mafián prořekne, použije špatná zájmena a vzápětí si uvědomí chybu a je to ještě znatelnější.

Mafie vyhrává ve chvíli, kdy má poloviční podíl ve městě, neboť v tu chvíli ji nikdo nepřehlasuje.

Proč neříkat, zda byl popravený mafián či občan? Protože pak hráči nevědí, kolik mafiánů zbývá, mohou pouze usuzovat podle 'prostřelených oken', to taky ovšem není jisté, když jsou dvě prostřelená okna, mohou být tři mafiáni a střílet dva do jednoho a třetí jinam. Velice to pomůže atmosféře hry, kdy ke konci napětí stoupá, a občané nevěří nikomu. Přála bych zažít každému pocit, kdy jste ve hře trávající přes hodinu a půl poslední 3 a víte, že jeden z těch ostatních dvou je vrah a nevíte kdo.²⁰⁵

²⁰⁵ Hry [online]. Dostupný z URL: <<http://hranostaj.cz.html>> [cit. 2013-02-17]

Příloha č. 2- Křížovka, zadání, klíč

1. Název kmene, který přišel na naše území po Keltech a se kterým se pojí trvalé sídlení Plzeňska.
2. Doplň jméno jedné z dcer praotce Čecha (malá nápověda: Sestra mého otce je moje?)
3. Název listiny, na které jsou zakresleny hory, pohoří, nížiny, města, atd.
4. Je to vyjmenované slovo po Z a zároveň je to známé letiště v Praze.
5. Jak bys nazval/a člověka, který si sháněl obživu tím, že lovil mamuty. Také žil v době, kdy byla převážně zima a on se ukrýval v jeskyních, kde také kreslil malby na stěny jeskyní. (znázorňoval si, co ulovil)
6. Doplň hlavní město České republiky.
7. Jak se nazývá písmo, které přinesli Cyril a Metoděj na Velkou Moravu.
8. Název věci, díky které dokážeš určit, kde je sever. Tento předmět ti také pomůže zorientovat mapu.
9. Jak nazýváme hlavu českého státu?
10. Jak se jmenoval kníže, který na své cestě světem získal přátelství lva. Díky tomuto přátelství se dostal lev do českého znaku.
11. Příběh o Horymírovi vypráví i o jeho věrném koni. Napiš jméno toho koně.
12. Napiš název historicky nejstaršího rodu.

Příloha č. 3- Informační list

Vážený rodiče,

Dne 10. 10. 2013 se uskuteční výlet do Starého Plzeňce v rámci vlastivědného kroužku. Tímto prosím o potvrzení účasti Vaší dcery/syna na výletu prostřednictvím e-mailu. Zde je můj e-mail (zde bych vložila svůj e-mail).

Důležité informace:

Sraz: v 7: 45 ve vestibulu hlavního vlakového nádraží v Plzni.

Odjezd: 8:05

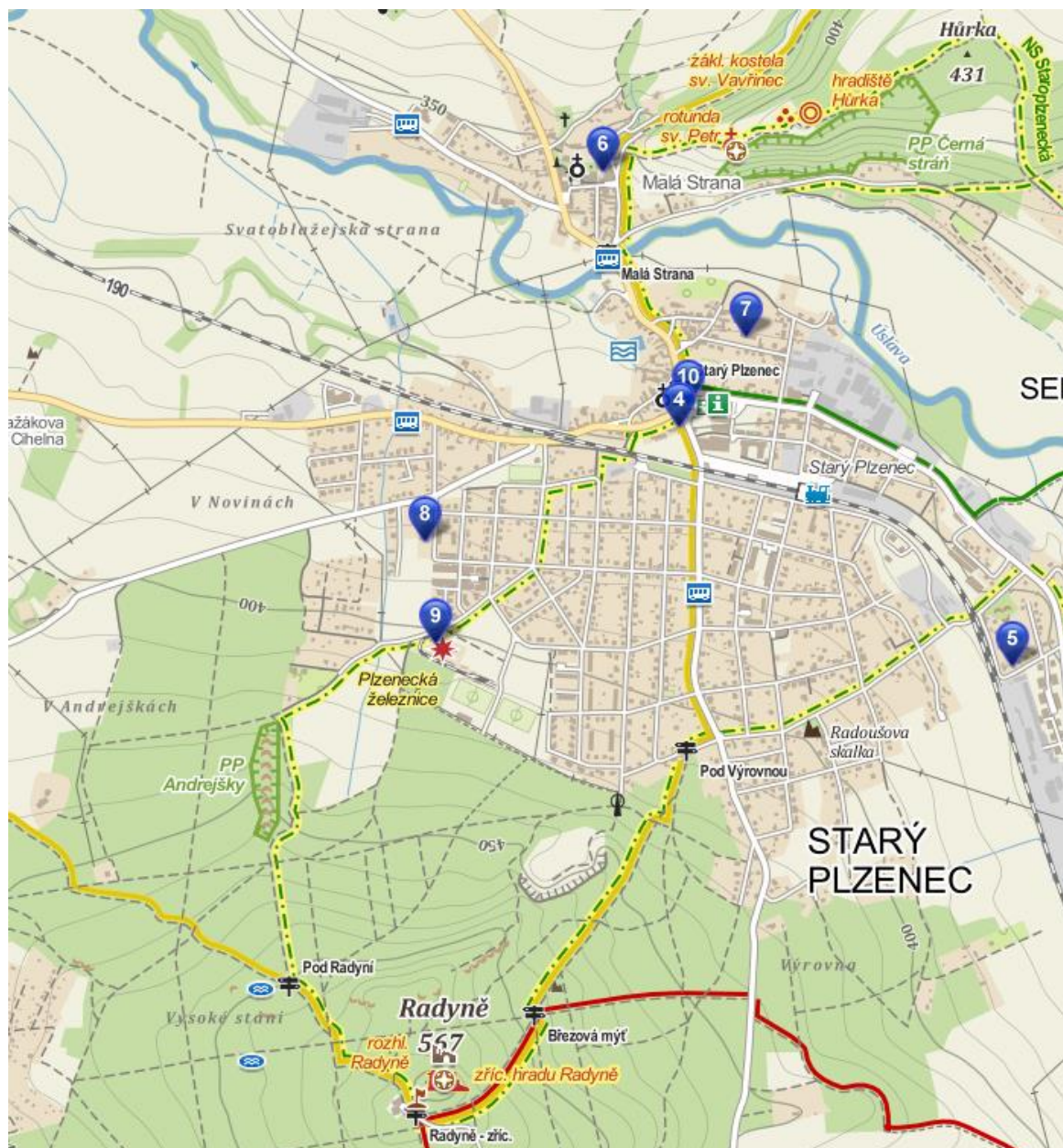
Návrat: 17: 45

S sebou:

Na sebe: tepláky (šusťáky), pevnou obuv, tričko, mikinu, bundu dle počasí

Do batůžku: pláštěnku, penál (tužka, propiska, pastelky), láhev s vodou min. 1 litr, jídlo na celý den, trhačku – popřípadě sešit nebo trhačku na zápisky.

Příloha č. 4 – Starý Plzeňec - mapa

Zdroj: Mapy [online]. Dostupný z URL: <http://mapy.cz.html> [cit. 2013-02-15].

Příloha č. 5 - Indicie č. 1.

Asvoaji caestau zaapoačnia tíma, že sae dáaš ceastoau v paavo pao ceastě aod naádraaží, aaž doajdeaš naa křiažovaatku, akdy abudadeš amít apo alevavicai záaklaadnía škoalu. Zde abudae má adalaší iandiacie.

Váš aRadaouš.

Příloha č. 6 - Indicie č. 2

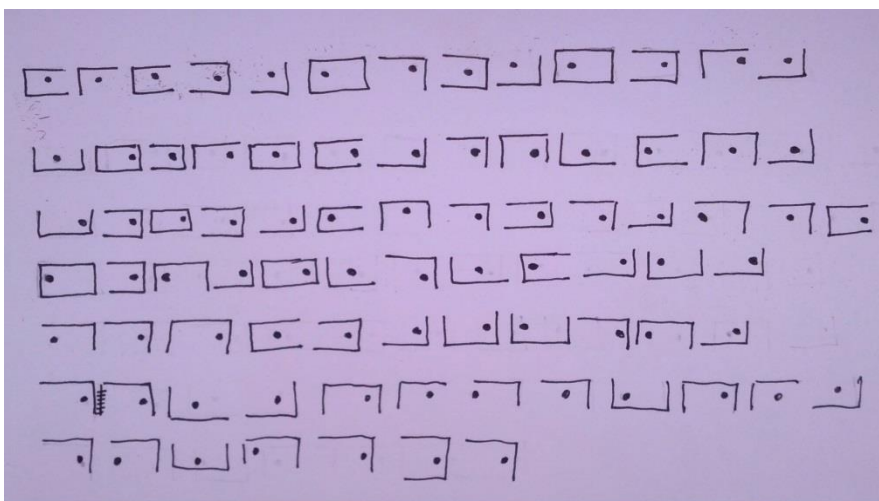
Drž stále stejný krok a po hlavní silnici dále jdi, až přejdeš řeku, tak hned zahni, tam je má další indicie.

.Eicidni íšlad ám ej mať, inhaz denh kat, ukeř šedjeřp ža, idj elád icinlis ínvalh op a kork ýnjets eláts žrD

Příloha č. 7 - Indicie č. 3

Nyní jsi již blízko svému cíli, musíš projít lesem a první část své výpravy spatříš.

MEZERA	A B C	D E F
G H I	J K L	M N O
P Q R S	T U V	W Y Z

Zdroj: Vlastní fotografie.

Příloha č. 8 - Indicie č. 4

Jestli jsi našel i tuto indicii, již tě od pokladu mnoho nedělí. Až si chvíli odpočineš, pohleď do dálky, tam hrad uvidíš. Na tom hradě jsem ukryl svůj poklad. Avšak musíš prokázat, že jsi ho hoden. Tvým úkolem bude při odchodu zavřít ústa a vydržet nemluvit, než dojdete do vesnice. Na hradě ti vydám svůj poklad, pokud splníš můj úkol, který na tebe čeká tam.
(Text by byl psaný inkoustem a perem)

Příloha č. 10 – Radyně – roztrhané pověsti

Roztrhané pověsti²⁰⁶

Radenovy
poklady

Černý Hanuš

Nežertujte s
Hanušem

²⁰⁶ Hradý [online]. Dostupný z URL: <<http://hrady.cz.html>> [cit. 2013-01-14].

Na sto let po smrti krutého Radena ubytovalo se v opuštěném hradě pět bratrů se svou sestrou, kteří museli uprchnouti z rodného hradu. Ačkoliv byla Radyně v rozvalinách, žili tu šťastně a spokojeně, lovíce v lesích zvěř a v řekách chutné ryby. Nečítali dny, chtěli takto žít do smrti. Neblahá příhoda zakončila však nenadále tato šťastná, bezstarostná léta. Když se jednoho dne vraceli z lovu, zahlédli tlupu vesničanů, která se chystala vykonati popravu na mladíkovi, jenž měl nápadně tmavé tváře, kučeravé vlasy a třpytně bílé zuby. Byl dopaden ve vsi při zlém činu a rozlícení obyvatelé chtěli ho za to potrestati smrtí. Hanuš – tak se zločinec jmenoval – byl syn černocho a matky bělošky. Byl pěkně urostlý a hezkých tváří, ale černá, d'ábelská barva jeho pleti naháněla lidem hrůzu, jako by před sebou zřeli zloducha.

Bratři, jati soucitem vysvobodili černého Hanuše z rukou vesničanů a vzali ho s sebou na Radyni. Černý Hanuš spatřil tam jejich spanilou sestru, i zahořel k ní prudkým žářem své divošské krve. Bratři, obávajíce se o sestru, vypudili Hanuše z hradu. Hanuš se vrátil k povolání, které předtím po léta provozoval. Opatřil si trakař a sud a rozvážel po vsích kolomaz. Dojížděl pro ni do lesů ke „smolařům“, kteří ze smoly a tuku připravovali kolomaz. Tak poznal dokonale spleť lesních cest. Dával si pozor, kudy chodí radynští bratři, osnoval ve své černé duši bývalým ochráncům hanebnou pomstu. Jednoho dne odešli čtyři z nich do lesů na lov. Pátý se odebral se sestrou na houby do bučiny na úpatí hory. Lovci prošli křížem krážem lesy, nalovili zvěře – a odpočinuli si pod statným dubem na břehu potoka.

Ulehli na mech, usnuli tvrdým spánkem. Tu zavrvalo na lesní cestě kolo a opodál dubu se objevila d'ábelská tvář černého Hanuše. Zastavil se pod dubem, připlížil se k spícím. Obnažil dýku, vrhl se na ně jako tygr a všechny čtyři k smrti ubodal. Sestra, která se v lese odloučila od bratra, přišla právě ve chvíli, kdy Hanuš svůj ohavný čin dokonával, k osudnému dubu. Vzkřikla hrůzou, skácela se leknutím k zemi. Hanuš zajiskřil zrakem, uchvátil dívku jako jestřáb a položiv ji na trakař ujížděl s omdlelou vzhůru na Radyni. Chtěl se tam usaditi a učiniti z dívky svoji otrokyni. Míra zlých činů Hanušových byla však dovršena. Když se blížil k hradu, vystoupil proti němu strašidelný duch. Hanuš chtěl zbaběle uprchnouti, ale duchův pohled ho přimrazil k zemi. Byl to sám Raden, zakletý pán hradu, který z božího příkazu přispěchal dívce ku pomoci.

„Neunikneš spravedlnosti!“ vzkřikl na Hanuše přísným, skuhravým hlasem. „K hradu tomuto připoután blouditi tu budeš na věky a pykati tak za své zločiny. Přes den budeš neviditelný, o půlnoci budeš jezdit po hradbách se svým trakařem a nic jiného z tvých úst nevyjde, než zavolání: „Kolomaz!“ Tak byl černý Hanuš zaklet za své hříchy do hradní rozvaliny. Dívka, která se zatím probrala z mdloby, shledala se s bratrem zbylým na živu a pohřbila s ním mrtvé pod dubem. Pak si oba nabrali peněz z pokladů, které se před nimi otevřely, a odešli odtud do vzdáleného kraje, aby již nikdy nespatriili černého Hanuše, bloudícího po cimbuří.

Do plzeňského mlýna zavítali dva veselí krajánkové. Odložili rance, vešli do mlýnice, kde bylo právě několik vesničanů zabráno v hovor o pokladech na hradě Radyni. Předstihovali se v líčení hrůz, jež tam zažili, vyprávěli o Radenovi i o černém Hanušovi, který – ačkoliv je neviditelný – hází kamením po hledáčích pokladů a vyprovází je bitím z hradu.

„Chachacha,“ zasmál se od plic mladší z krajánků, „tohle jsou mi pěkné smyšlenky!

Ale víš co, kamaráde,“ – obrátil se k svému druhovi – „dojdeme si sami na Radyni a zavoláme na černého Hanuše. Přijde-li, dáme mu pěstmi na pamětnou, aby tam nechal lidi na pokoji.“

Pomoučený, sehnutý stárek, uslyšev tato zpupná slova, zavrtěl hlavou nad oběma odvážlivci.

„Varuji vás,“ řekl vážně a zahrozil na ně vztyčeným prstem. „Nechod'te do hradu za poledne, kdy černý Hanuš objíždí hradby, a neškáďte ho, je-li vám život drahý!“

Krajánkové neposlechli těchto varovných slov. Vystoupili směle na temeno kopce, vešli do zříceniny a usedli tam na omšelý kámen. Čekali, až se v městečku pod kopcem ozve polední zvonění.

Jakmile udeřila dvanáctá, zavolal starší krajánek:

„Hanuši, černý Hanuši, kde jsi jen zůstal se svým trakařem?“

„Pojď si pro výprask, ty kolomazníku!“ dodal mladší a zahrozil pěstí směrem k hradní bráně.

V tu chvíli byl sražen neviditelnou rukou k zemi, uchopen za hrdlo a vhozen na trakař. A již ujížděl krkolomnou cestou vzhůru na hradby.

Druhý krajánek nemeškal ani vteřinu a prchal, jako by mu za patami hořelo, s Radyně dolů ke mlýnu. Když se vzpamatoval, vypravoval, co právě zažil na hradě. Chasa, zvědava, co se stalo s druhým krajánkem, zvedla se a pospíšila vzhůru na Radyni. Našli tam krajánka v příkopě – ležel tam mrtev v kaluži krve.

Báječné poklady radyňské, uložené v podzemních sklepeních, nashromáždil prý zakladatel hradu Raden, bohatý rytíř, vzbuzující však hrůzu, neboť měl šeredné, znetvořené uši. Zle bylo s dívkou, jež se mu zalíbila. Stala-li se jeho ženou, tu děcko, jež mu povila, mělo touž zrůdnost jako rytíř sám. A Raden, šileje z toho hrůzou a vztekem, zabil pak ženu i svoje dítě. Za to ho měla stihnouti věčná, pekelná muka. Leč krutý Raden dal se ke konci svého života na pokání, činil mnohé bohulibé skutky, a proto byl vzat na milost. Byl potrestán jen tím, že byl zaklet ve svůj hrad.

Musí tu po smrti blouditi, dokud někdo z jeho příbuzenstva nezasedne na papežský trůn. K službě na Radyni byl mu dán jiný zloduch – černý Hanuš, který s ním a s černým psem radyňské poklady střeží.

Kronikář Beckovský, zaznamenávající události své doby i pověsti tehdy rozšířené, napsal ve své „Poselkyni starých příběhů českých“:

„Na vrchu spatřuje se pustý hrad Radyně, do kterého žádný nejde, obávaje se, aby ho v něm nějaké neštěstí nepotkalo.

Neboť od svých předků toho známo mají, že v tom hradu všelící duchové se zdržují, od kterých kdokoliv do něho vejde, nějakou nesnází trpěti musí. Jest v tom hradě veliký poklad: neboť častěji časů předešlých vidin byl černý pes na železné truhle ležící.“

Kdo prý se chce toho pokladu zmocniti – bájil lid – musí prý nakresliti kolem sebe svícenou křídou kruh a podél něho položiti na zem řetězy.

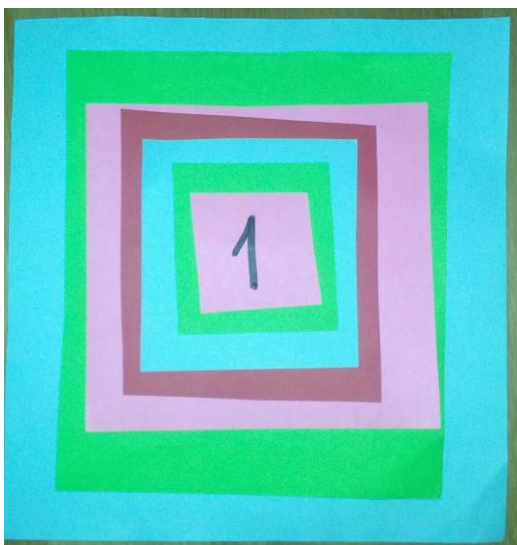
Černou slepici, kterou si musí vzíti s sebou, vyhodí z kruhu psovi, který poklad hlídá. Pes chňapne po slepici a počne ji sápati. Tehdy je třeba využití nestřežené chvíle a nabrati si zlata, kolik je jen libo. Jakmile však přestane pes žrát, musí hledač pokladů utéci, chce-li svůj život zachovati.

A protože bylo jen málo těch šťastných, jimž se podařilo oklamati toho psa, spočívá dosud v lůně hory pod troskami hradu velký poklad a chystá štěstí svému nálezci.

Příloha č. 11 - Morseova abeceda

A	.-	akát	M	--	mává
B	-...	blýskavice	N	-.	nástup
C	-.-	cílovníci	O	---	ó náš pán
D	-..	dálava	P	.-.	papírníci
E	.	erb	Q	--.-	kvílí orkán
F	..-	filipíny	R	.-.	rarášek
G	--.	Grónská zem	S	...	sekera
H	Hrachovina	T	-	trám
CH	----	chléb nám dává	U	..-	učený
I	..	ibis	V	...-	vyučený
J	.-.	jasmín bílý	W	.-.	vagón klád
K	-.-	krákorá	X	-..-	xénokratés
L	.-..	lupíneček	Y	-.--	ý se ztrácí
			Z	--..	známá žena
1	.----		6	-.....	
2	..----		7	--.....	
3	...--		8	---..	
4-		9	----.	
5		0	-----	

Příloha č. 12 – Hanojské věže

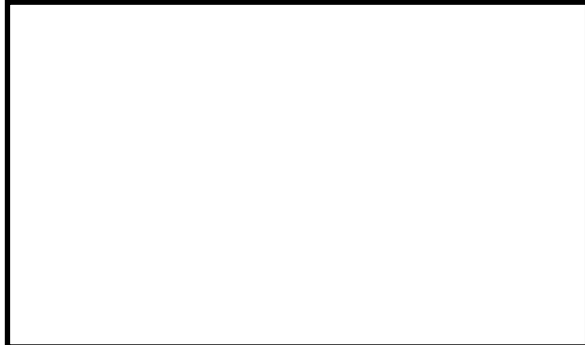
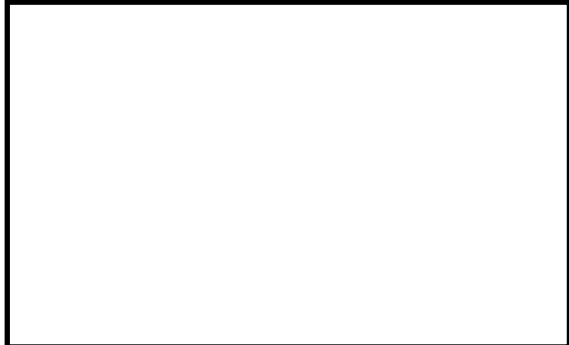

Zdroj: Vlastní fotografie

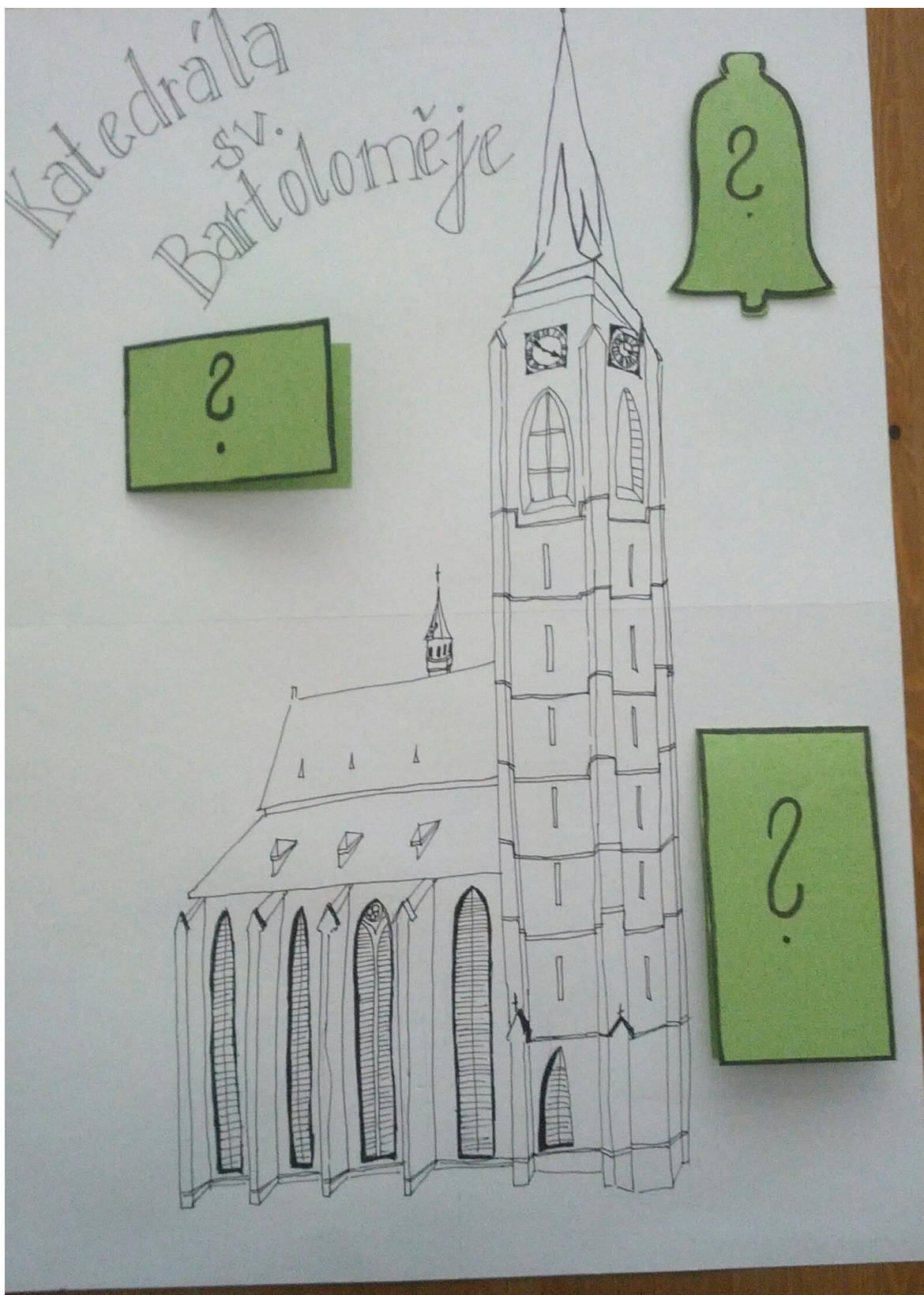

Zdroj: Vlastní fotografie.

Příloha č. 13 – Popisy Plzeňských odborníků

 <p><u>PhDr. Rudolf Strčnosek</u></p> <p>Specialista na Radnici je trochu podivín, není lehké ho zastihnout. Po většinu času nosí klobouk. Vzhledem k tomu, že má trochu podivínské chování, často s sebou nosí deštník, protože má pocit, že každou chvíli začne pršet. Avšak zároveň je to skvělý odborník na plzeňskou Radnici.</p>	 <p><u>Elvíra Krutihlavová</u></p> <p>Je specialistkou ve dvou různých oborech, a to na muzeum loutek a zároveň na Masné krámy. S velkou oblibou tato dáma nosí velké množství barevných šál. Tak jí občas z kabelky čouhá nějaká loutka nebo maňásek. Mohou Vás také zaujmout výrazné brýle. Jinak je velmi milá.</p>
 <p><u>Lumír Kastlány</u></p> <p>Je odborníkem na katedrálu sv. Bartoloměje. Má velice jednoduché znamení, poznáte ho podle vytažené levé ponožky. Je to moc milý pán s velkým bříškem, který má knír jako Hercule Poirot (známá postava z detektivních příběhů).</p>	 <p><u>Mgr. Eliška Mondieová</u></p> <p>Je specialistkou přes umění a nejvíce přes kašny, které jí učarovaly. Rok byla studovat ve Francii, kde byla okouzlena jejich módou, kterou nosí dodnes, a také se tam vdala. Pro Elišku je typický její francouzský baret červené barvy.</p>

Příloha č. 14 – Obrázek Katedrála sv. Bartoloměje

Zdroj: Vlastní fotografie.

Příloha č. 15 – Fresky Mikoláše Alše

náměstí Republiky č. 27
Sběr léčivých bylin

Zdroj: Hotel Gondola[online]. Dostupný z URL: <http://hotelgondola.cz.html> [cit. 2013-02-15].

Zdroj: Thoma [online]. Dostupný z URL: <http://thoma.cz.html> [cit. 2013-02-15].

náměstí Republiky č. 36
U červeného srdce

Zdroj: Plzeň [online]. Dostupný z URL: <http://plzen.edit.pilsen-city.cz.html> [cit. 2013-02-15].

Sedláčkova 31
Řemesla

Zdroj: Bosacek [online]. Dostupný z URL: <http://bosacek.wz.cz.html> [cit. 2013-02-15].

Bezručova č. 31
Cingrošův dům

Zdroj: Geocaching [online]. Dostupný z URL: <http://geocaching.com.html> [cit. 2013-02-15].

Nerudova ulice
Dům pánů z růže

Příloha č. 16 - Ukázky historických šatů

 <p>Portrait du maréchal de Souvray, avant 1680, d'après une gravure du temps.</p> <p>Gentilhomme à la mode de 1617. (Recueil de Gaignières, t. X.)</p> <p>Zdroj: Baroko samo o sobě[online]. Dostupný z URL: http://projekt-baroko.blog.cz.html [cit. 2013-02-15].</p>	 <p>Dame à la mode de 1635. (Recueil de Gaignières, t. X.)</p> <p>Dame veuve de la fin du règne d'Henri IV. (Recueil de Gaignières, t. X.)</p> <p>Zdroj: Angelique [online]. Dostupný z URL: http://angelique.cz.html [cit. 2013-02-15].</p>
 <p>Habit de cérémonie vers 1720, d'après une gravure du temps.</p> <p>Homme en redingote, d'après une gravure de 1720.</p> <p>Zdroj:History [online]. Dostupný z URL: http://po-stopach-historie.cz.html [cit. 2013-02-15].</p>	 <p>Zdroj: Rokoko šaty [online]. Dostupný z URL: http://beremese.cz.html [cit. 2013-02-15].</p>

Zdroj: Topzine [online]. Dostupný z URL:
<http://topzine.cz.html> [cit. 2013-02-15].

Zdroj: Kostým [online]. Dostupný z URL:
<http://kostym.cz.html> [cit. 2013-02-15].

Příloha č. 17 – Seznam středověkých řemesel

Seznam středověkých řemesel

Věnečníci a kloboučníci

- Vyráběli ozdoby na dívčí, dámské (věnečníci) a pánské (kloboučníci) hlavy.

Kožešníci, krejčí a kytléři

- Specializovali se na samotné oděvy pro obě pohlaví.

Hacníci

- Specializovali se na pánské kalhoty a pánské spodní prádlo.

Pasíři

- Specializovali se na kovové pásy k šatům.

Tobolečníci

- Vyráběli kabely, tašky, váčky na peníze a různé pytlíky.

Tkaničníci

- Dodávali módní doplňky, a také vyrábí prýmky a tkanice.

Drátníci

- Jsou odborníci na střapce.

Vetešníci

- Starali se o opravy, vylepšování a přešívání starých oděvů.

Ševci a prťáci

- Ševci boty šili a prťáci je opravovali.

Truhlář

- Vyráběl pouze truhly.

Stoličnick, Postelník, Kalamářník, Lavičnick či kolář

- To, čím se zabývali, mají již v samotném názvu.

Koželuh

- Zpracovává syrové kůže.

Pergameník

- Zvláštním a promyšleným způsobem zpracovává.

Uzdař, sedlář a řemenář

- Vyráběli součásti koňských povozů

Kovář

- Pracoval s železem, a byl nepostradatelným pro každého řemeslníka.

Brníř, helmíř, štítař, mečíř, čepelník, hrotník a kušník

- Již podle názvu je jasné, čím se tyto řemesla zabývala

Řezníci

- Zpracovávali a prodávali maso všech domácích zvířat.

Sádelník, Lojovník a uzenář

Pivovraník

Sladovník

Příloha č. 18 – Hra AZ - kvíz

Hra AZ – kvíz

Pravidla:

1. Děti si nejprve stříhnou kámen, nůžky, papír o to, který tým bude začínat.
2. Týmy se mezi sebou střídají vždy po hře.
3. Když si první tým vybere políčko, má 1 min na to, aby odpověděl. Pokud neodpoví, druhý tým má možnost odpovědět a získat dané políčko.
4. Cílem hry je spojit si cestu od spodních políček k vrchnímu poli, tak aby cesta nebyla zatarasena poli soupeřů.

Otázky do kvízu:

1. SP – Starý Plzenec – Jak se nazývá město, ve kterém jsme byli na prvním výletě.
2. MA – Mikoláš Aleš – Jméno autora fresky Sběr léčivých bylin.
3. S – Sámó – jméno franckého kupce, který přišel na naše území, a byl vůdcem Kmenového svazu Slovanů.
4. T – Truhlář – Jak se jmenoval řemeslník, který ve středověku vyráběl truhly.
5. KM – Konstantin a Metoděj – Jmenuje dva věrozvěsty, kteří přišli na naše území, aby šířili staroslověnštinu.
6. P – Plzeň – Václav II. založil roku 1295 jedno důležité město. Řekni jeho jméno.
7. R – Rotunda – Jmenuj název stavby, která má kruhový půdorys.
8. MA – Morseova abeceda – Jak nazýváme soubor znaků, pomocí kterých, můžeme zašifrovat zprávu?
9. F – Freska – Název techniky, kde se přidává barva do vlhké omítky a vznikne tak nástěnná malba.
10. K – Karel IV. – Kým byla založena Radyně.
11. MK – Masné krámy – Název trojlodní tržnice, která stojí v Plzni již od roku 1392. Dnes je využívána jako galerie.
12. VV – Věstonická Venuše – Název světově proslulé sošky, která patří k nejznámějším z pravěké Moravy.

13. GS – Giovanni de Statio - Jméno architekta, který navrhl a nechal postavit Plzeňskou radnici.
14. J – Jindřich – jméno prvního plzeňského lokátora.
15. PO – Přemysl Otakar I. – Jméno panovníka, který získal dědičný titul.
16. NP – Národopisné muzeum – Místo v Plzni, které navštívím, když budu chtít vidět, jak se žilo od období gotiky do jedné třetiny dvacátého století.
17. OV – Otec vlasti - Karel IV. byl díky své péči o České království nazýván?
18. PČ – Praotec Čech – Příchod Slovanů je spojen s horou Říp. Jmenuj jméno muže, který podle pověsti, zde ukončí své putování. Měl také tři dcery.
19. KsB – Katedrála sv. Bartoloměje -Jak se jmenuje nejvyšší kostel v České republice, který se nachází zde v Plzni.
20. HZ – Hladová zeď – Co nechal vystavět Karel IV., aby lidé neměli hlad a zabezpečil jim práci. Jméno této stavby, která se nachází v Praze.
21. SH – Spejbl a Hurvínek – Jak se nazývají dvě nejznámější loutky od Josefa Skupy.

Příloha č. 19 – Synagogy

Zvyky

Naše Židovské zvyky a tradice se projevují například vlastnictvím **modlitebních knih**, dále **šabatových a chanukových svícňů**, ale také pohárů na víno na posvěcení svátků. Velice důležité je pro nás zachovávání **rituální čistoty v oblasti jídla**. Existuje zvyk, který nám dělí pokrmy na rituálně čisté (povolené) a nečisté (zakázané). Mezi zakázané suroviny patří například **vepřové maso, plody moře nebo králík**.

Zdroj: Prague city [online].

Dostupný z URL: <<http://praguecityline.blog.cz.html>> [cit.2013-01-14].

Písmo

Hebrejské písmo, kterým zapisujeme hebrejštinu,

tvoří 22 souhlásek. Zajímavé je, že text zapisujeme zprava doleva.

א	'alep	א	lamed	ל
ב	bet	מ	mem	מ
ג	gimel	נ	nun	נ
ד	dalet	ס	samek	ס
ה	he	ע	ayin	ע
ו	waw	פ	pe	פ
ז	zayin	צ	tsade	צ
ח	het	ק	qop	ק
ט	tet	ר	reš	ר
י	yod	ש	šin	ש
כ	kap	ת	taw	ת

Zdroj: Magie [online]. Dostupný z URL: <<http://www.magie13.blog.cz.html>> [cit.2013-01-14].

Bar micva

Tento židovský náboženský obřad je pro naši kulturu **jedním z nejdůležitějších**. Během tohoto obřadu **se ze židovského chlapce stává nábožensky dospělý muž**.

Zdroj: Hks [online]. Dostupný z URL: <<http://www.hks.re.html>> [cit.2013-01-14].

Jakmile chlapci projdou tímto obřadem, stávají se z nich dospělí muži, kteří na sebe přijímají **veškerou odpovědnost za dodržování všech příkázání**. Před tím, než může obřadu dojít, musí chlapec absolvovat **minimálně roční studium**. Během studia se jedinec učí hebrejsky a také všem náboženským povinnostem, které bude muset po dosažení dospělosti dodržovat.

Stará synagoga

Byla jsem postavena v letech 1858-1859 jako románská stavba a až do II. světové války jsem sloužila plzeňským Židům. Sice mě od roku 2001 opravují, ale již od roku 2003 jsem přeřazena mezi nejohroženější a nevyužité památky.

Zdroj: Plzeň [online]. Dostupný z URL: <<http://www.plzen.idens.cz.html>> [cit.2013-01-14].

Velká synagoga

Nacházím se v centru města Plzně v ulici sady Pětatřicátníků. Mohu se pyšnit tím, že jsem největší synagogou u nás v Česku, zároveň jsem druhou největší v Evropě a třetí největší na světě. Byla jsem postavena v letech 1888-1892. V roce 1992 mě prohlásili za kulturní památku ČR. Jsem vystavěna v novorománském slohu

s maurskými prvky. Během druhé sv. války jsem sloužila jako skladiště a po druhé světové válce jsem byla pár let využívána k bohoslužbám, pak jsem také chvíli chátrala.

Díky Ministerstvu kultury začaly mé částečné opravy a od té doby co jsem kulturní památkou začaly rozsáhlejší opravy. V roce 1998 jsem opět otevřena pro veřejnost.

Zdroj: Panoramio [online].

Dostupný z URL:

<<http://www.panoramio.com.htm>

l> [cit.2013-01-14].

Příloha č. 20 – Synagoga – otázky

1. Vzpomeneš si, které potraviny mají židé zakázané, jelikož se jedná o pokrmy nečisté?
2. Jak zapisují židé texty?
3. Vzpomeneš si na rituální obřad, který hraje důležitou roli v životě židovského chlapce?
4. Čemu se chlapec učí ve škole? (2 věci)
5. Budova, která patří mezi nejohroženější památky.
6. K čemu sloužila Velká synagoga za druhé světové války?
7. Na jakém místě si stojí ve světě Velká synagoga (myslím, ve velikosti)?

Příloha č. 21 – Obrázky opera, muzikál, činohra

Zdroj: Zichovice [online]. Dostupný z URL: <http://www.zichovice.wz.cz.html> [cit.2013-01-14].

Zdroj: Pinkice-cream [online]. Dostupný z URL: <http://www.pinkice-cream.blog.cz.html> [cit.2013-01-14].

Zdroj: Xmix [online]. Dostupný z URL: <http://www.xmix.blog.cz.html> [cit.2013-01-14].

Zdroj: Národní divadlo [online]. Dostupný z URL: <http://www.narodni-divadlo.cz.html> [cit.2013-01-14].

Zdroj: Divadlo pohádka[online]. Dostupný z URL: <<http://www.divadlopohadka.cz.html>>

[cit.2013-01-14].

Příloha č. 22 – Dopis

[Ship transport companies, s. r. o.](mailto:shiptransportcompanies@s. r. o.)
115 NEWGATE STREET
AC 567-856-985
[Telefon \[Telefon\] Fax \[Fax\]](http://Telefon [Telefon] Fax [Fax])
shiptransportcompanies@gmail.com
www.shiptransportcompanies.com

15. dubna 2013

Tým návrhářů

Třída Marty Jedličkové

Vážená slečno a týme,

naše firma by Vás ráda oslovila při návrhu nových součástek do lodí. Vybrali jsme si právě Váš tým kreativních mladých umělců, kteří mají v hlavě spoustu čerstvých nápadů.

Bohužel jsme v časové tísní, a tak bychom potřebovali co nejrychleji vytvořit nějaké nové součástky. Prosím zadejte Vašemu týmu následující požadavky:

- ✓ vymyslet a navrhnout součástku do lodě,
- ✓ promyslet, jakým způsobem bude součástka pracovat (fungovat),
- ✓ připravit si komentář, ke svému návrhu,
- ✓ čím kreativnější tím lepší.

Těšíme se na Vaše nápady. Již příští týden vyšleme tým našich specialistů, aby ohodnotili Vaše návrhy.

S přáním krásného dne

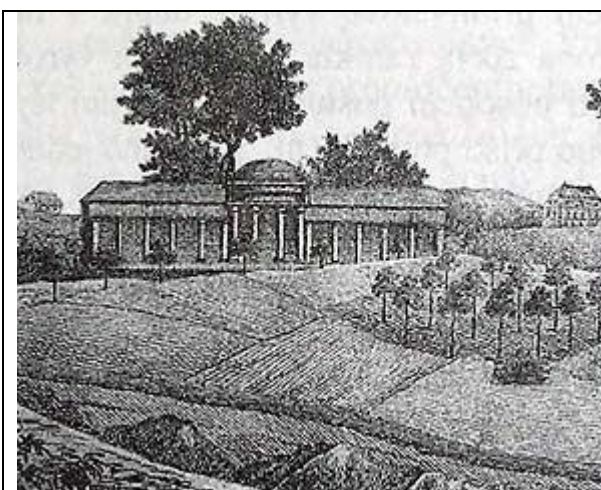
Ing. George Casidy

Příloha č. 23 – Mapa Bory

Zdroj: Mapy [online]. Dostupný z URL: <<http://www.mapy.cz.html>> [cit.2013-01-14].

Příloha č. 25 – Lochotínské lázně

Kolonáda u Kopeckého pramene, r. 1914

Chodník k prameništi, r. 2006

Kaplička sv. Jana Nepomuckého, r. 1903

Kaplička sv. Jana Nepouckého, r. 2006

Síň přátelství, r. 1905

Síň přátelství, r. 2006

	
<p>Kopeckého pomník, r. 1912</p>	<p>Kopeckého pomník, r. 2006</p>
	
<p>Chotkovo sedátko, r. 1912</p>	<p>Chotkovo sedátko, r. 2006</p>

Zdroj: Geocaching [online]. Dostupný z URL:

<http://www.geocaching.com/seek/cache_details.aspx?guid=aa2274f9-3e47-474d-a739-41ee119e6c7e.html> [cit. 2013-01-14].

Příloha č. 26 – Roztrhané Plzeňské pověsti

O plzeňských alchymistech

Za císaře Rudolfa II. rozmohla se v Čechách do neobyčejné míry alchymie a pokusy o vyrábění zlata. Dle tradic zachovaných v rodině Stehlíků z Čenkova a Treustättů, byl jeden člen rodu toho vynikajícím pěstovatelem astronomie a astrologie a byl prý v pilných stycích se slavným hvězdářem Tychonem de Brahe, který ho také několikrát z Prahy do Plzně navštívil. Stehlík měl, dle téže tradice, svoji hvězdárnu v Saské ulici, kde také ve svém domě zařídil zlatodějnou kuchyni, v níž konal různé pokusy o výrobu zlata, k čemuž prý jej přemluvil jakýs alchymista Škot (snad Alessandro Scotto, jenž přijel 14. srpna 1590 do Prahy?).

Nedodělal se ale žádných výsledků a poznal, že byl tímto alchymistou-šejdířem klamán. Také v Říhovském domě bydlel prý jakýs alchymista. O tajemné alchymistické dílně v Říhovic domě, který stával na rohu dnešní Prešovské ulice a náměstí vyprávěl školník Beringer, jehož otec, čepičář, byl dlouholetým obyvatelem domu. Totéž líčil i hračkář Kren, který měl svůj krámk ve zmíněném domě. Před dávnými časy přistěhoval se do Plzně-neznámo odkud - jakýs pán, usadil se v městě tom a ubytoval se v Říhovském starobylém domě. Oženil se s bohatou měšťanskou dcerkou, která však mu záhy zemřela.

Nato vedl samotářský a podivínský život. Velký svůj byt obýval jen se starým sluhou a nikoho k sobě nepřipouštěl. Vařil a připravoval pro chudé lidi léky, ale také prý se zabýval děláním zlata pomocí ďábla, jemuž byl zapsán. Jednou přišel sluha na radnici a oznámil, že pán jeho leží ve své dílně uškrcený a má kolem krku rýhu jako od ohně. Úřad vyslal tam lékaře a písaře s drábem a skutečně našli mrtvého, jak sluha udal. V dílně na stole bylo mnoho různých podivných nádob, v nichž jedna skutečně obsahovala ryzí zlato.

Ale poklady, o kterých se v městě vypravovalo, nalezeny nebyly. Služebník byl na radnici vyslýchán a vypravoval, že pán jeho chodil často v noci do sklepa, kam za ním nikdo nesměl, a nosil tam nějaké balíky. Od toho sklepa měl klíče jen on samojediný. Po jeho smrti příbuzní dali kopati ve sklepě a hledali poklad. Přišli ve zdi na výklenek, kde byla zazděna truhla s kusy ryzího zlata. Rozdělili se o ně.

Pracovní list: O Plzeňských alchymistech

Úkol: Pozorně si přečti věty a ke každé napiš, zda je pravdivá nebo ne. Nejprve zkus odpovědět sám, pokud nebudeš vědět, vezmi si na pomoc textík (ten který jste zpracovali).

Pravda – Lež

1. Za císaře Rudolfa II. nebyla v Čechách známa alchymie.
2. Stehlík, který byl skvělým pěstovatelem astronomie astrologie, měl dle tradice svoji hvězdárnu v Saské ulici.
3. Školník Beringer vyprávěl, jak jeden pán neznámo odkud vyráběl zlato.
4. Jednou přišel sluha toho pána na radnici a řekl všem, že jeho pán leží ve své dílně se zabodnutou dýkou v hrudi.
5. Dílna toho pána skutečně obsahovala zlato.
6. Nakonec po smrti sluhy jeho rodina po čase našla truhlu se zlatem, o kterou se rozdělili.

Železná panna

Součástí, dnes bychom řekli pracovní náplně kata a jeho pacholků, bylo používání městské mučírny a pranýře. Komu byly pouze zpřeráženy nohy a ruce a byl vystaven na pranýři, ten mohl mluvit o štěstí. Ze šibenice vedla cesta již jen na krchov. Pokud ještě byla v sousedství kostela sv. Bartoloměje na náměstí hřbitovní zed', byl prý po pravé straně hlavního vchodu do této zdi zapuštěn železný kruh, do kterého bylo sevřeno hrdlo odsouzence. Takto připoutaný provinilec musel vždy v neděli a ve svátek stát na tomto pokutním místě tak dlouho jak rozhodl soud.

Snad nejkrutějším předmětem plzeňské mučírny byla železná panna, kterou si prý Plzeňští nechali udělat podle norimberské. Roku 1878 bylo zapsáno podle vyprávění posledního radničního hospodáře, že jednou prý umučili jednoho člověka sevřením do železné panny k smrti. Přišlo ale najevo, že byl nevinný. Zpráva o tom byla donesena králi, ten se rozhněval a dal rozkaz, aby Plzeňští svoji železnou pannu zničili, což se také stalo. Zdá se, že toto vyprávění může mít jistou souvislost s údajem zapsaným roku 1874, podle kterého v domě č. p. 251 v dnešní Sedláčkově ulici strašival jakýs černě oděný muž. Zjevoval se vždy o půlnoci a rázem 1. hodiny s půlnoci zmizel.

Starší pamětníci vypravovali, že prý býval kdysi rychtářem v Plzni a dal prý jisté děvče, křivě obviněné, až k smrti umučiti a nyní nemá v hrobě pokoje. Bude prý vysvobozen, až z rodu umučené dívky se některý mužský potomek stane knězem a bude za spásu jeho duše sloužiti mši. Zdá se, že tato podmínka byla splněna, neboť jednoho času přestalo se strašidlo zjevovati. Na neslavný konec hrůzných předmětů, který se přiblížil až na přelomu 50. a 60. let minulého století, vzpomínal poslední radniční hospodář:

Ve starém skladišti městském, kde byla uložena mučidla z plzeňské mučírny, byla také neforemná, neobyčejně velká kolébka. Měla zvláštní účel. Kdykoli byl k městskému právu pohnán svůdce některé dívky a byl uznán vinným, býval po pravé straně vchodu do radnice z náměstí, v místě, kde pravidelně stával pranýř, uložen do této kolébky a byl tam takto k veřejné hanbě vystaven. Když bylo za purkmistra Wanky nářadí z městské mučírny prodáno jistému majiteli panoramy, byla tato kolébka na palivo rozsekána.

Pracovní list: Železná panna

Úkol: Pozorně si přečti věty a ke každé napiš, zda je pravdivá nebo ne. Nejprve zkus odpovědět sám, pokud nebudeš vědět, vezmi si na pomoc textík (ten který jste zpracovali).

Pravda – Lež

1. Ze šibenice vedla cesta rovnou domů.
2. Nejkrutějším předmětem plzeňské mučírny byla železná panna.
3. Král dal rozkaz Plzeňským, aby pannu vystavili na náměstí.
4. V dnešní Sedláčkově ulici strašival kdysi jakýs černě oděný muž, jak praví záznam.
5. O muži se vypravovalo, že kdysi býval primátorem v Plzni a dal prý jisté děvče, křivě obviněné k smrti umučiti.
6. Mučidla byla uložena ve starém skladišti městském.

Žumbera a Šmorábus

Žumbera a Šmorábus jsou dvě legendární postavy plzeňských pověstí. První je velmi dobře znám, protože ještě dnes lze spatřit jeho sochu na průčelí domu vedle radnice. Druhý - Šmorábus - by byl snad upadl v úplné zapomnění, nebýt zápisů Jaroslava Schiebla. Starší Žumbera, byl prý podle vyprávění devadesátileté ženy, které zapsal Ladislav Lábek, loupeživým rytířem. Sídliil na hradě u Litic a tvořil s Pédou na Pecihrádku a Radoušem na Radyni trojlístek obávaných dobrodruhů. Skutečnost ale bude jiná. Snad měl být Žumbera symbolem tržního pořádku, kdo dnes ví. Ještě na starých fotografiích je vidět jeho sochu na sloupu kašny, která stávala v severovýchodním koutě náměstí.

Pro staré Plzeňany měla tato kašna zvláštní význam: Až do zrušení kašny Žumberovy, byl každý řádný Plzeňák "Žumberovou vodou křtěný." To proto, že vodu ku křtění brali ze sakristie farního chrámu právě z kašny Žumberovy, jelikož byla nejbližší. Úctyhodná, již stoletá mosazná konvička, se kterou se tento obřad právě děl, dostala se na památku do Národopisného musea. Historicky mladší je postava Šmorábova, která není na rozdíl od Žumbery zahalena rouškou žádného tajemství, protože jde o postavu, jejíž existence je doložena.

Šmorábův osud byl spojen s osudem plzeňských ostrořtelců. V Schieblově knize Měšťan ve zbroji je Šmorábova postava vzpomínána a jsou také uváděny podrobnosti o funkci, kterou v Plzni zastával, ještě než byl zbořen Plzeňský špitál sv. Máří Magdaleny, vyprávěla roku 1882 zchudlá měšťanka Smuraviová o tom, jak vzniklo jméno Šmorábus. V dřívějších letech, kdykoli sbor měšťanských ostrořtelců vytáhl, poskakoval pitvorně před hudbou sborový sluha v oděni harlekýna s plácačkou v ruce, kterou při střelbě do terče ukazoval, kam rána trefila. V Plzni jmenovali toho sluhu všeobecně a prostě jen "Šmorábus", necht' bylo jeho rodinné jméno jakékoli. Pojmenování toto obdržel následovně:

V Plzni žila před více než 200 lety bohatá a vážená rodina Smuraviů, z nich někteří byli konšely a zastávali také, když na ně řada došla, úřad purkmistra. Časem však Smuraviové následkem různých nehod a naštěstí zchudli a jeden z potomků rodiny té byl nucen přijmouti místo sluhu u sboru měšťanských ostrořtelců. V této své vlastnosti stal se pověstným pro své veselé taneční poskoky před hudbou při slavnostech a obecnstvo zkomolilo jeho jméno na "Šmorábus", kteréžto pojmenování pak bylo přeneseno na všechny sluhů střeleckého sboru.

Pracovní list Žumbera a Šmorábus

Úkol: Pozorně si přečti věty a ke každé napiš, zda je pravdivá nebo ne. Nejprve zkus odpovědět sám, pokud nebudeš vědět, vezmi si na pomoc textík (ten který jste zpracovali).

Pravda – Lež

1. Žumberovu sochu můžeme spatřit na průčelí domu vedle radnice.
 2. Šmorábus byl loupeživým katem.
 3. Až do zrušení Žumberovy kašny, byl každý Plzeňák „Žumberovou vodou pokřtěný“.
 4. Šmorábův osud byl spojen s osudem plzeňských dělostřelců.
 5. Suraviovi byla vážeá rodina, bohužel časem zchudla a jeden z potomků, byl nucen přijmout místo sluhy u sboru měšťanských ostrostřelců.
- Všichni sluhové střeleckého sboru byli časem nazýváni Rámusové.

Osahánek

Věci nadpřirozené a mimořádné hrály při vzniku pověstí vždycky hlavní roli. Také za bytosti mimořádné byli vždy považováni mistři ostrého meče. Již při vyslovení tohoto pojmu se nám vloudí do mysli rod pražských katů Mydlářů. Tenkrát však neměla kata jen Praha. Také Plzeň měla svého kata. Víme, že například roku 1711 provedl v městečku Úterý exekuci plzeňský kat Jan Hus.

Kat, jehož řemeslo bylo považováno za nečisté, zastával ve společnosti místo mimořádné – vzbuzoval v lidech odpor i temný strach. Je pochopitelné, že takovou zcela mimořádnou událostí byla také katova svatba. A právě k takové události došlo v roce 1739 v Plzni. Toho roku vykonával funkci kata Bartoloměj Hus. Jeho předchůdce byl už dávno pod drnem a jeho dcera Dorota se chystala ke svatbě.

V neděli dne 2. srpna roku 1739 ohlásil pan děkan, že ve stav manželský hodlá vstoupit Jakub Onesorch, popravní mistr města Rakovníka, s pannou Dorotou, pozůstalou dcerou po nebožtíkovi Janu Husovi. Přestože onoho 31. srpna bylo pondělí, našlo se dost zvědavců, kteří okukovali kolem kostela. Měli se také na co dívat – svatebčané vešli do chrámu a ženich zůstal venku.

Přestože se ženil, do kostela jako nečistý nesměl. V kostele zastupoval ženicha u oltáře pan kaplan Antonín Mazarkin. Ženich zatím čekal venku. Obešel chrám po jižní straně, až přišel za knežiště, ke mříži Olivety. Před mříží poklekl a začal se modlit. Když se domodlil, tak aby snáze vstal, chytil se levou rukou za mříže - právě za hlavičku toho jedenáctého andělíčka zleva. "Ženské viděli jste to, ten kat sahal na toho andělíčka. Věřte, že kdo si na něj sáhne, že bude mít štěstí, když je dotýkaný katem."

Pracovní list: OSAHÁNEK

Úkol: Pozorně si přečti věty a ke každé napiš, zda je pravdivá nebo ne. Nejprve zkus odpovědět sám, pokud nebudeš vědět, vezmi si na pomoc textík (ten který jste zpracovali).

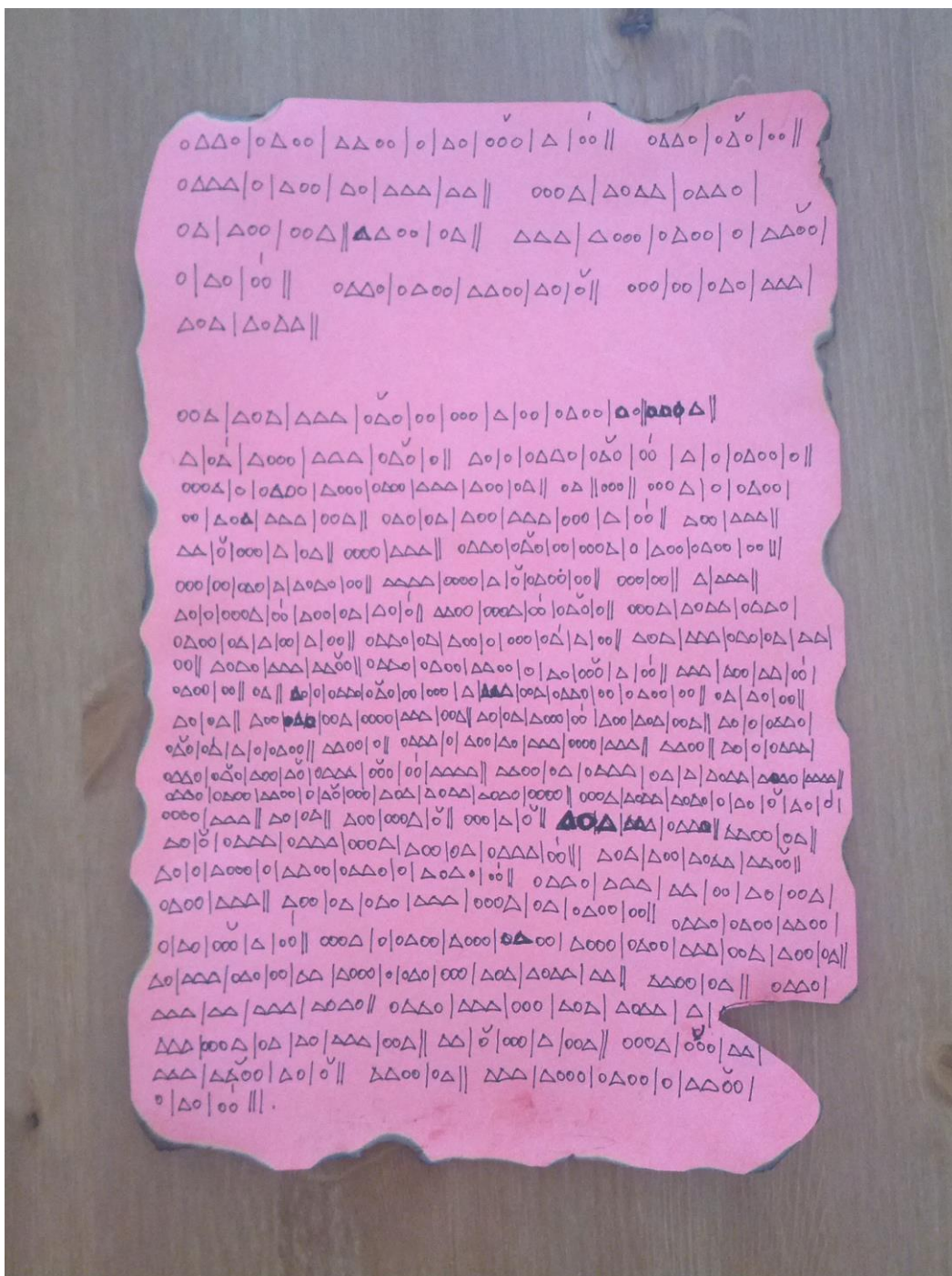
Pravda – Lež

1. V roce 1711 provedl exekuci ve městě Úterý Bartoloměj Hus.
2. Povolání kata bylo považováno za čisté a úctyhodné.
3. Dorota se chystala k svatbě s Jakubem.
4. Dorota byla dcerou Antonína Mazarkina.
5. Ženich nesměl vstoupit do kostela.
6. Když kat skončil s modlením, chytil se levou rukou za hlavičku dvanáctého andělíčka zleva.

Pověsti čerpány z internetového zdroje.²⁰⁷

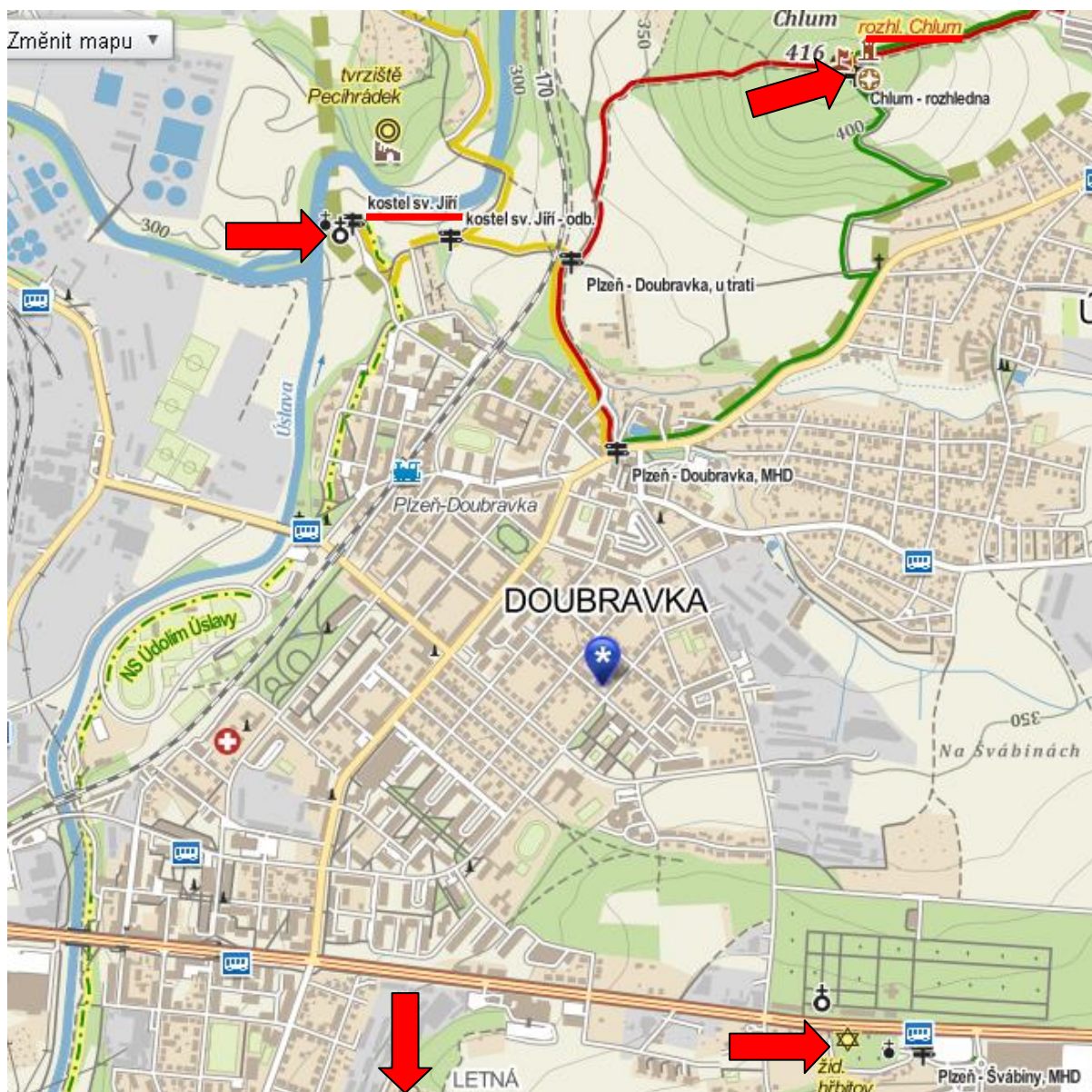
²⁰⁷ Plzeň [online]. Dostupný z URL: <<http://www.plzen.eu/o-meste/historie-mesta/povesti/povesti.aspx.html>> [cit. 2013-01-17].

Příloha č. 27 – Šifra Husité

Zdroj: Vlastní zdroje fotografie.

Příloha č. 28 – Mapa Doubravka

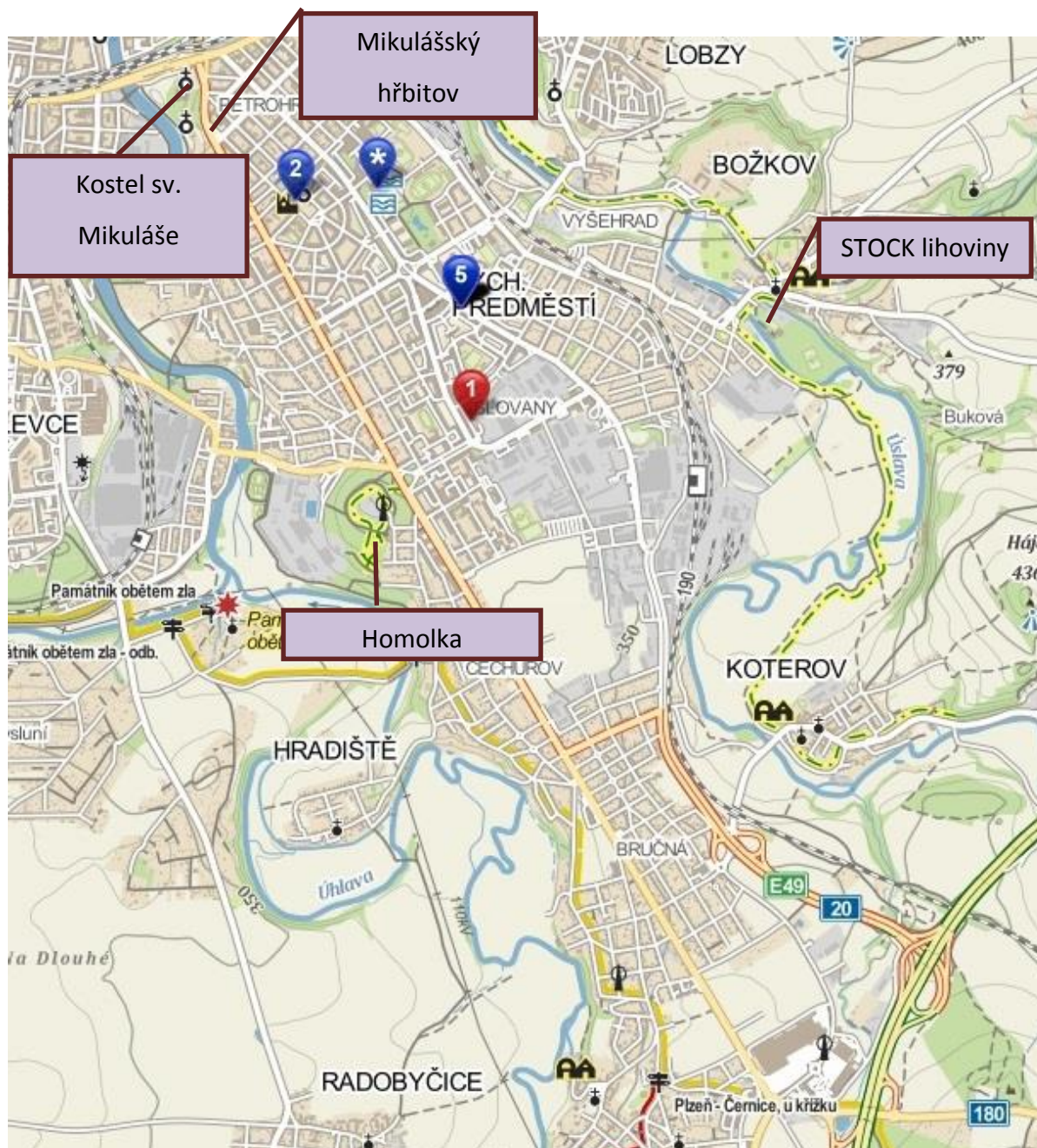
Armádní střelnice

Zdroj: Mapy [online]. Dostupný z URL: <<http://mapy.cz.html>> [cit. 2013-02-14].

Příloha č. 29 – Mapa Slovany

Úkoly:

1. Zjisti proč, jsou zvýrazněná místa důležitá a proč?
2. Až to zjistíš, připrav si do deníku, co sdělíš ostatním. Zápis si udělej jen v bodech.

Zdroj: Mapy [online]. Dostupný z URL: <<http://mapy.cz.html>> [cit. 2013-02-14].

Příloha č. 30 – Hra kdo z koho

Kvíz kdo z koho

Připraví si ho děti.

Děti zasednou proti sobě. (Z lavic se udělají dvě rovnoběžné úsečky)

Nejprve dostanou znovu čas na to, aby si zopakovaly fakta.

Následuje samotná hra, nejprve si děti stříhnou, kdo bude začínat.

První tým položí otázku a druhý tým má 2, 5 minuty na odpověď.

Když odpoví správně, má bod.

Nyní pokládá otázku druhá skupina. Skupiny se střídají vždy po otázce.

Já budu ve funkci porotce a stopéra, budu započítávat správné odpovědi.

Příloha č. 31 – Obrázky Bolevecké návsi a Boleveckých rybníků

Bolevecká návěs

Zdroj: Paranamio [online]. Dostupný z URL: <<http://paranamio.com.html>> [cit.2013-02-15].

Zdroj: Turistik [online]. Dostupný z URL: <<http://turistik.cz.html>> [cit.2013-02-15]

Zdroj: Cestování [online]. Dostupný z URL: <<http://cestovani.lidovky.cz.html>> [cit.2013-02-15].

Zdroj: Paranamio [online]. Dostupný z URL: <<http://paranamio.com.html>> [cit.2013-02-15].

Zdroj: Cestování [online]. Dostupný z URL: <<http://cestovani.lidovky.cz.html>> [cit.2013-02-15].

Příloha č. 32 – Bolevecká náves – šifra

1 2 4 3 / 2 7 6 / 8 6 4 3 / 1 2 / 8 4 // 3 9 4 6 / 5 3 / 3 4 / 5 6 1 / 4 7 // 1 5 7 // 1 4 6 8 / 7
9 5 / 4 5 6 8 / 4 / 4 2 8 9 / 1 4 3 6 / 4 8 // 4 5 7 3 / 4 6 / 1 4 5 / 3 6 9 // 4 6 8 5 / 6 / 4 2 8 / 1
4 / 6 8 / 1 4 1 2 / 4 6 // 4 6 8 / 6 // 4 2 6 5 / 4 7 / 7 9 4 8 / 4 // 5 4 7 // 4 7 8 / 1 3 9 / 4 6
7 // //
4 6 8 9 / 4 / 4 6 8 // 1 4 2 6 / 1 3 7 / 6 7 8 4 / 6 / 6 4 2 5 / 6 / 1 4 3 6 // 1 4 8 6 / 7 4 7 9 / 4
1 6 8 / 4 1 // 4 5 3 2 / 7 9 1 // 2 1 4 / 1 3 7 / 3 2 5 6 / 8 // // 3 / 7 / 5 2 / 4 3 1 3 / 6 / 1 / 3
4 9 / 2 / 1 9 // 1 4 3 / 2 9 / 2 5 3 4 / 4 6 / 1 / 4 6 9 / 2 5 4 6 / 1 4 3 9 // 6 8 4 / 2 4 6 5 // 4
9 / 4 1 3 6 / 1 3 7 / 2 1 3 7 / 2 4 / 5 4 / 2 1 / 6 7 4 / 2 // 2 1 // 2 5 6 / 1 3 7 / 7 4 7 / 2 4 9 //
// 1 4 6 8 / 1 4 3 9 / 2 5 4 6 / 2 4 // 2 5 9 4 / 2 5 4 / 1 3 7 / 9 2 4 / 2 7 / 7 4 // 3 7 / 6 / 2 4
6 // 1 / 2 4 9 // 2 5 9 2 / 4 5 2 6 / 1 3 4 6 / 1 4 / 4 6 //
2 5 1 6 / 2 5 4 6 / 1 3 8 4 / 4 / 1 4 // 1 2 4 2 / 2 / 6 4 8 2 / 6 / 1 3 // // 2 4 6 / 1 / 3 7
5 / 2 1 6 4 / 4 / 1 / 2 4 // 4 6 4 5 / 1 4 3 3 / 1 2 4 8 / 2 4 9 / 1 4 6 / 1 9 7 / 2 4 6 9 / 2 1 / 2
1 4 6 / 2 1 // 1 4 1 / 1 3 7 / 2 5 4 6 / 4 / 1 3 // 1 4 6 8 / 1 3 7 / 4 5 8 6 / 2 / 4 6 8 5 / 1 4 3
6 / 4 // / 2 1 4 / 1 4 3 9 / 1 4 6 8 / 1 4 / 4 6 / 1 4 3 / 8 6 1 //
1 4 6 8 / 1 9 7 / 4 1 4 6 / 4 / 2 4 6 5 / 4 / 9 4 9 6 / 1 4 5 / 2 1 // 1 4 / 4 1 / 2 6 8 7 / 2 / 4 6
8 // 2 5 9 7 / 2 // 2 4 6 / 1 3 7 / 6 8 5 / 1 4 3 2 / 2 1 / 4 6 8 / 1 / 6 4 // 2 4 6 / 1 3 4 6 / 4 /
1 3 / 4 6 // 1 3 / 4 / 6 8 4 / 1 / 6 8 4 / 1 4 1 / 2 / 6 8 8 6 / 1 3 7 // 9 7 3 / 1 4 6 8 / 2 4 6
5 / 1 3 9 / 1 2 4 / 4 6 5 // 2 1 3 2 / 2 1 4 6 / 1 3 8 4 / 2 / 1 4 // // 2 1 // 2 4 2 5 // 2 1
2 / 1 9 3 / 1 4 8 7 / 2 // // 1 4 6 8 / 1 6 9 9 / 6 1 2 4 / 2 1 // 1 2 / 2 / 4 1 9 7 / 4 2 6
7 / 2 / 1 / 4 6 2 / 2 4 // 1 3 9 / 1 4 8 4 / 1 4 3 6 / 6 4 // 1 4 3 5 / 4 6 4 / 4 5 4 //
1 3 4 2 / 1 4 2 6 / 1 4 3 3 / 1 / 4 / 1 4 9 // 4 6 2 8 / 6 6 / 8 6 4 / 1 / 3 9 7 / 4 5 6 / 4 6 / 1 4 1

Rozluštěná šifra:

První zmínka o Bolevci jako vesni se váže k roku 1382. Ves Bolevec byla po roce 1382 majetkem kapituly sv. Apolináře a roku 1460 byla prodána městu Plzni. Během 15. – 16. století vybudovala kolem Bolevce 11 rybníků. Bolevecká náves je součástí území Městského obvodu Plzeň 1 a v roce 1938 byla největší obcí ČSR. Zbytek historického jádra Bolevce byl v roce 1995 prohlášen za vesnickou památkovou zónu.

Povídání k zadání:

Děti,

dnes mi byla doručena ztracená zpráva, kterou je nutno rozluštit. Muž, který ji přinesl, si neví rady s jejím rozluštěním, a tak se obrací na Vás badatele, zda-li byste mu ji nepomohli rozluštit. Je velice zvědavý co se ve správě praví. Vyžijte všeho, co jste se již naučily a až Vám ji rozdám, můžete se dát do práce.

Klíč k šifře:

Šifru rozluští tak, že si uvědomí, že sudými čísly jsou nahrazeny tečky z Morseovy abecedy a čárkami jsou nahrazeny lichá čísla. Ve chvíli, kdy přijdou na tento princip, tak si stačí nadepsat nad čísla tečky a čárky. Potom již bude lehké zprávu rozluštit.

Příloha č. 33 – Bolevecké rybníky obrázky a texty

Třemošenský rybník vznikl po r. 1734 o rozloze 4,2 ha. Někdy se mu říká Židovák – smutná památka na nacistickou okupaci, kdy se pouze v něm mohli koupat Židé. Vybrán byl prý proto, že v něm lidé z Třemošné koupávali dobytek. Oficiální jméno dostal podle silnice na Třemošnou, která vede po jeho hrázi.

Senecký rybník (7,4 ha) byl založen po roce 1734. V jeho sousedství začala ve třicátých letech 20. století vyrůstat kolonie vikendových domků, zvaná Na Potvorách.

Pojmenován byl podle cesty do Sence, která míří od Bolevce po jeho hrázi.

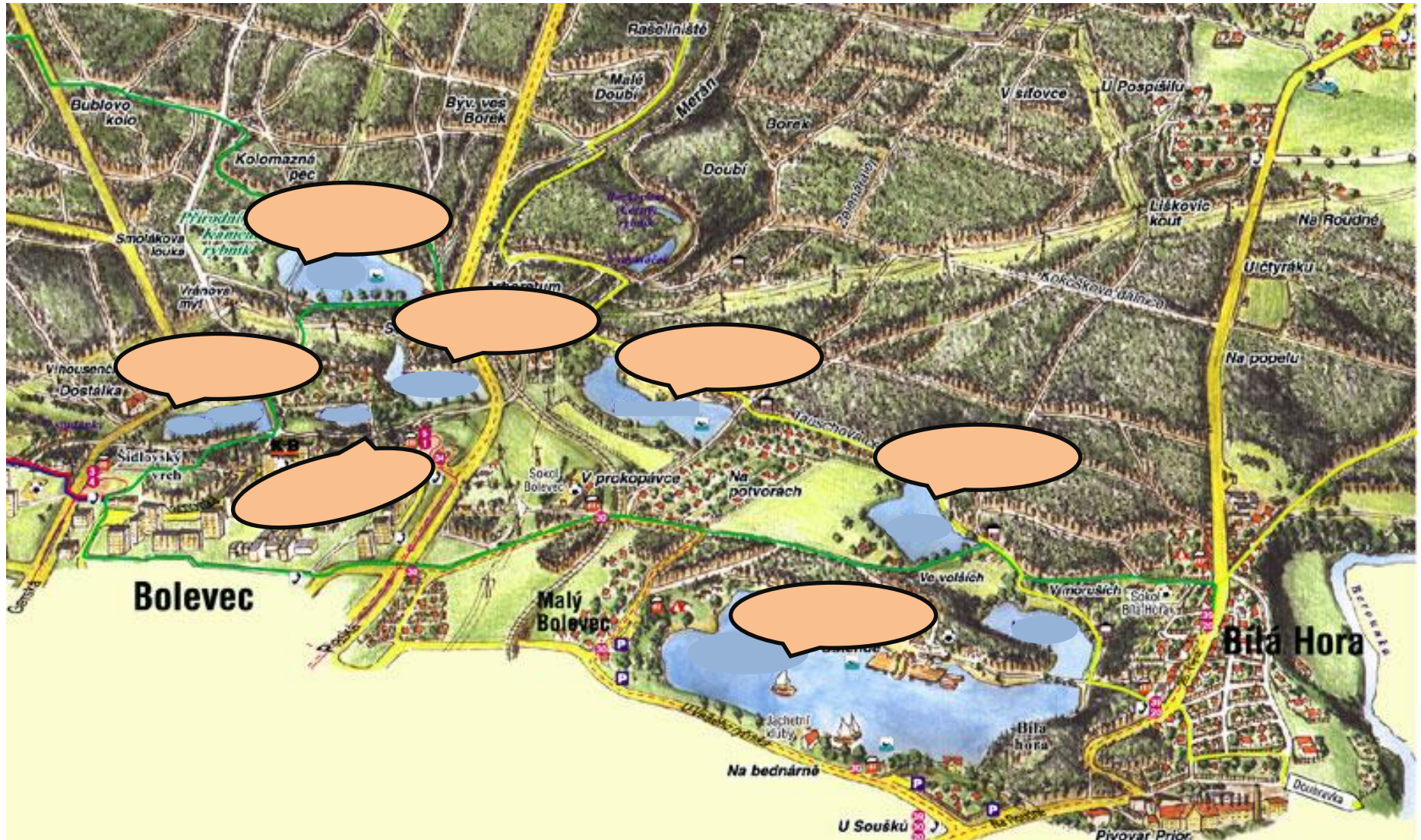
Kamenný rybník (5,2 ha) je oblíbený pro svoji hospodu východně od hráze. Ke koupání se moc nehodí, neboť jeho voda je hnědá z výluhů rašeliny. Už v první čtvrtině 20. století zde byla postavena dřevěná výletní restaurace U Trepků, kterou v roce 1970 nahradila zděná budova, sloužící dodnes.

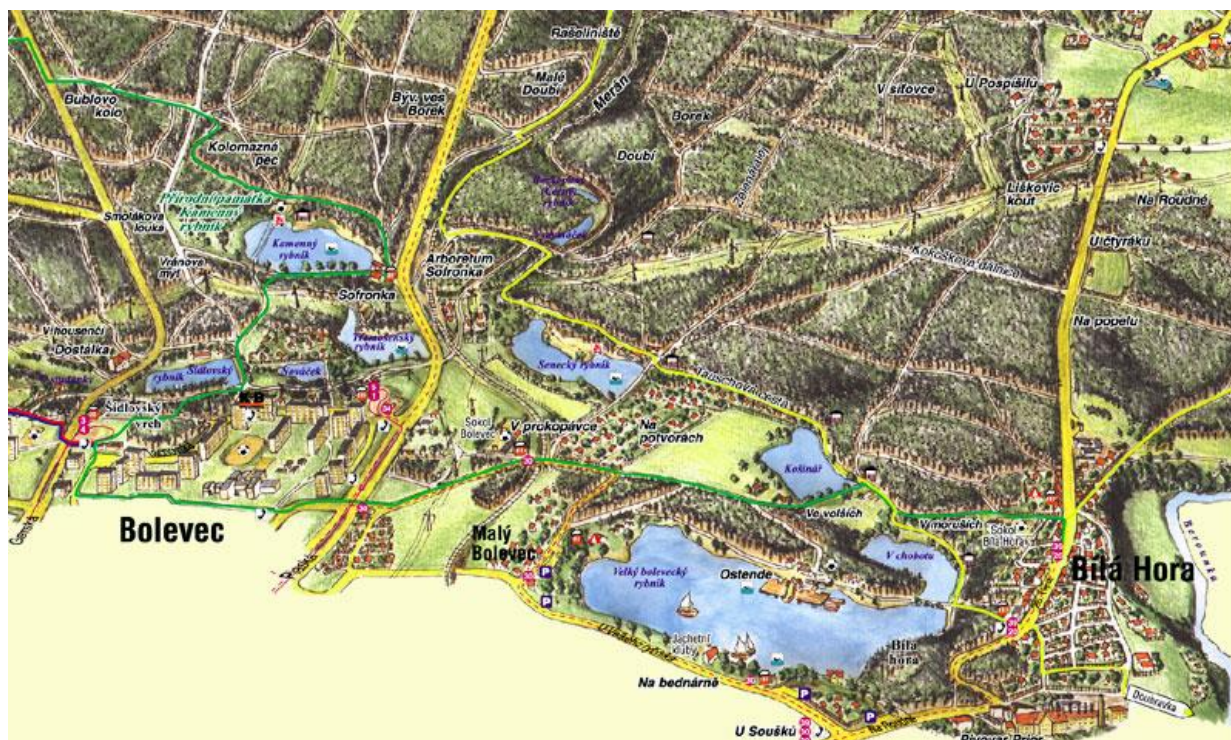
Velký nebo Bolevecký rybník – má plochu 53,3 hektaru. Na jeho východním konci se dochovala původní vypouštěcí štola, zčásti vytesaná v pískovcové skále. Zajímavou památkou je původní myslivna na hrázi (dům č. p. 21 – Rybárna). Dnešní rybník je rozdělen na dvě části – Velký a Malý bolevecký rybník – sypanou hrázi z roku 1954. Na jejím místě stávala od třicátých let 20. století dřevěná lávka, po které mohli lidé z Bílé Hory chodit do restaurace Ostende na pláži. Podnik byl postaven v r. 1921 společně s dřevěnými kabinkami a půjčovnou loděk. V osmdesátých letech 20. století byla zchátralá budova zdemolována.

Rybník Košinář byl založen v roce 1694 na rozloze 6,4 hektaru. Sádky pod hrázi byly postaveny po druhé světové válce. Jméno dostal podle vrb, které na jeho březích vždy hojně

Rybník Nový (Nováček, Novák) s výměrou 0,9 ha sloužil jako sádka. Býval proto trámy a brlení rozdělen na tři části. Na hrázi stávala i chata hlídače.

Šídlovský rybník (3 ha) sloužil původně jako třecí a komorový. Ve 20. století se začal hojně využívat k rekreaci. Na severním břehu byla podle plánů slavného architekta Hanuše Zápala v roce 1923 postavena ozdravovna pro děti, ohrožené tuberkulózou. Po vále sloužila jako ozdravovna dětí z MŠ a v roce 1997 byla zbourána. Jméno dostal podle tzv. Šídlovského statku v Bolevci, k němuž patřily i původní pozemky.

Zdroj: Svět outdoor [online]. Dostupný z URL: <<http://svet-outdoor.cz.html>> [cit. 2012-11-23].

Texty v bublinách.²⁰⁸

²⁰⁸ MAZNÝ, Petr. *100 zajímavostí ze staré Plzně II.: příroda, historie, život*. Vyd. 1. Editor Vladislav Dudák. V Plzni: Starý most, c2007, 126 s. ISBN 978-80-254-0343-3.

Příloha č. 34 – Sigmondova stezka

Sigmondova naučná stezka

Celou trasu provází **žlutá turistická značka**.

První stanoviště trasy je „U Šídlovského vrchu“. Na severozápadním svahu se rýsují terénní nerovnosti v lesním křovitém porostu. Zde býval od konce 19. století **pískovcový lom** s malým jezírkem, který byl po II. světové válce zasypán.

Na další zastávce je k vidění drobná **stavba ledárny**. Na malém rybníku, který se napouštěl pouze na zimu, se řezal led a byl dodáván plzeňským hostincům.

Když půjdete po stezce dál, přijdete do chráněné **přírodní rezervace** s názvem **Petrovka**. V protáhlé, úzké údolní nivě podél potoka jsou zastoupeny rákosiny, vysoké ostřice a přechodových rašelinišť. Z dřevin převažují olše, vrby a z bylin se zde vyskytují karbinec evropský, tužebník jilmový, blatouch bahenní, kosatec sibiřský a mnoho dalších vzácných rostlin. Také zde můžete najít jednu z nejcennějších odrůd borovice v Čechách.

Cesta od Šídlovského rybníka neboli Šídlováku kolem hájovny Dostálky vás dovede k dalšímu stanovišti, kde můžete najít **Sigmondovu desku**. Jedná se o pamětní desku Prof. Dr. Ing. Josefa Sigmonda, který se zabýval lesnictvím, učil na vysokých školách a byl jmenován i lesním radou. V jeho šlépějích pokračoval i jeho nástupce Dominik Šašek, který jeho metody rozvinul a obohatil. Zajímal se zvláště o hospodářskou úpravu lesa.

Od Sigmondovy desky je to jen kousek k **Petrovské díře**. Vznikla přirozenou vodní erozí. V této jeskyni přebývali lesní řemeslníci, tuláci, ale **možná i loupežníci**.

Za Petrovskou skálou budete míjet pramen a vystoupáte až k „Okrouhlíku“. Tento přírodní výtvar vznikl erozní činností tekoucí vody za dobu několika tisíc až desítek tisíc let. Nadmořská výška vrchu je 386 m nad mořem.

Sedmá zastávka „U četníka“ připomíná původní cestu z Ledec do Bolevce. Asi 200 m odtud k jihozápadu prochází hranice mezi katastry obce Chotíkova a Bolevce, je zvýrazněna kopaným příkopem. Po 500 m chůze uvidíte na levé straně stezky **smrk troják**. Památný chráněný strom, který se ve výšce 2,5 m rozděluje na tři přímé kmeny, je starý asi 140 let.

Křížový kámen a boží muka připomínají smutnou událost **loupežné vraždy řezníka**, který jel na trh do Plzně koupit dobytek.

Naučná stezka vede dále oblastí, kde J. Sigmond zkoušel pěstovat vzácné druhy borovic. Jedná se o jednu z mnoha **pokusných ploch**, kde můžete vidět například americkou borovici banksovku, borovice tuhé a mnoho dalších. V pozorování stromů budeme pokračovat. Na dalších stanovištích se nacházejí smrky a kleče a dále pak olše šedá, buk zimní a americký dub červený.

Téměř na konci trasy sejdeme z kopce k pozůstatkům **kolomazné pece**. Je to velmi významná a chráněná technická památka svého druhu, nejzachovalejší v České republice. Poslední, třináctá tabule se nachází v rezervaci Kamenný rybník. Charakteristickými rostlinami rezervace jsou suchopýr pochvatý, klikva bahenní, sedmikvítek evropský, rákos obecný aj. Samotný **Kamenný rybník** se potom řadí do původní soustavy boleveckých rybníků. Na hladině můžete pozorovat například kachnu divokou, lysku černou, labuť velkou a potápku roháč. Od Kamenného rybníku se po značce vracíme k rybníku Šídlováku a tedy na výchozí místo putování.

Pokus se Vám procházka bude zdát příliš dlouhá, je možné si ji zkrátit po bezpočtu lesních cest, kterými jsou příměstské lesy v této části protkány.²⁰⁹

²⁰⁹ Plzeň [online]. Dostupný z URL: <<http://plzen.eu.html>> [cit. 2013-02-13].

Příloha č. 35 – Hra Kufr

Děti utvoří skupiny po třech.

Pravidla:

Soutěží se ve třech disciplínách pantomimě, slovním opisu a kreslení.

Pantomima – Dítě předvádí dané slovo bez jakéhokoliv zvuku.

Slovní opis – Dítě popisuje slovo na kartičce bez použití kořenu slova.

Kreslení - Dítě nakreslí slovo na kartičce.

Skupiny se budou střídat vždy po 2 – minutách (podle toho jak to dětem půjde, upravím čas). Za každé uhodnuté slovo dostane skupina bod. Vyhrává družstvo s největším počtem bodů.

Počítám s tím, že to pro děti nebude úplně jednoduchá hra, ale zároveň si zlepší slovní zásobu, a procvičí si znalosti, které již získaly během roku.

Slova (Pantomima)

Spejbl a Hurvínek, Mikoláš Aleš, Rudolf II., kašny (na náměstí), velbloud, kat, hrad, hradby, kostel,

Slova (slovní opis)

Václav II., Radyně, Emil Škoda, Josef Skupa, Lochotínské lázně, řemeslo, obléhání, freska, kronika

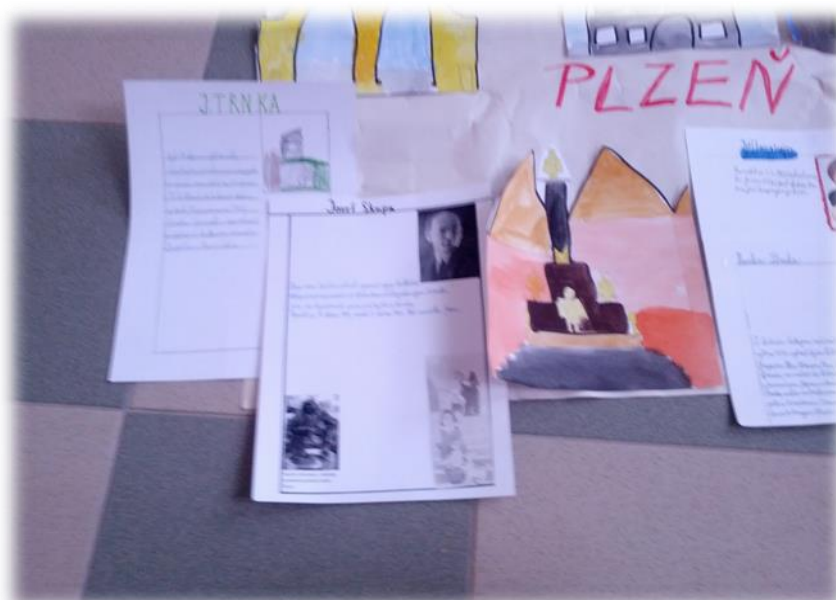
Slova (kreslení)

Rotunda, Radyně, kostel sv. Bartoloměje, věznice, bolevecké rybníky, náměstí, knihovna, hřbitov, synagoga

Příloha č. 36 – Emblémy – Fotky z praxe

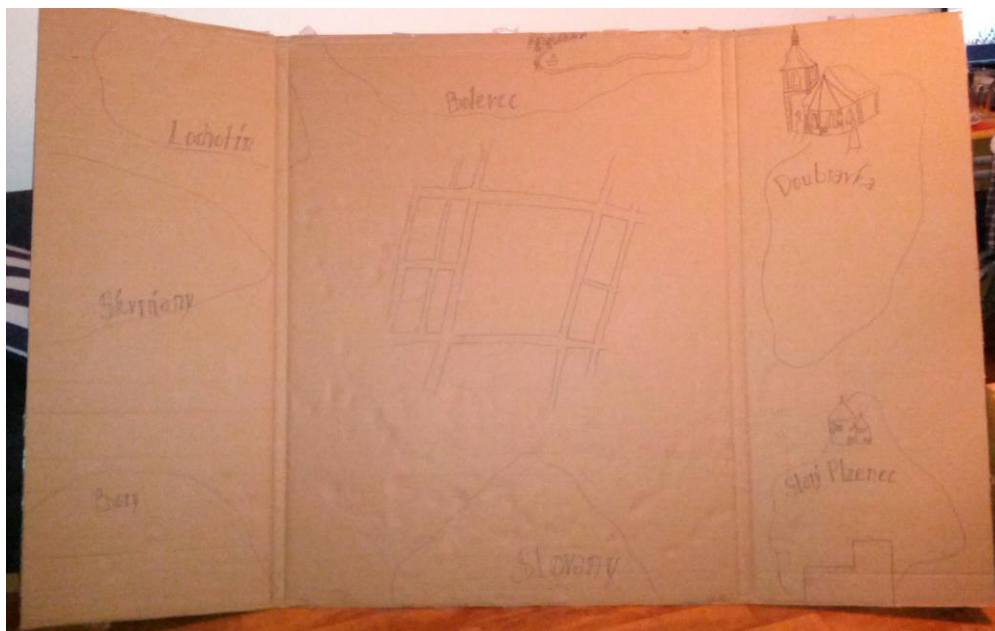

Zdroj: vlastní fotografie.

Zdroj: vlastní fotografie.

Příloha č. 37 – Velká mapa

Zdroj: vlastní fotografie.